

**UCHWAŁA NR XVIII/379/20
RADY MIASTA TYCHY**

z dnia 25 czerwca 2020 r.

w sprawie przyjęcia Programu Polityki Senioralnej dla Miasta Tychy na lata 2020 - 2027

Na podstawie art. 18 ust. 1 w zw. z art. 5c ust. 1 ustawy z dnia 8 marca 1990 roku o samorządzie gminnym (Dz.U.2020.713 t.j. z dnia 2020.04.21) oraz art. 17 ust. 2 pkt 4 ustawy z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (Dz.U.2019.1507 t.j. z dnia 2019.08.12) oraz na wniosek Prezydenta Miasta Tychy, po przeprowadzeniu konsultacji z organizacjami pozarządowymi oraz na podstawie Uchwały nr III/42/18 Rady Miasta Tychy z dnia 20 grudnia 2018 r. w sprawie zasad i trybu przeprowadzania konsultacji z mieszkańcami miasta Tychy, oraz po zaopiniowaniu przez Komisję Porządku Publicznego, Zdrowia, Spraw Społecznych i Samorządowych,

Rada Miasta Tychy uchwała:

§ 1

Przyjmuje się Program Polityki Senioralnej dla Miasta Tychy na lata 2020 - 2027, w brzmieniu określonym w załączniku do uchwały.

§ 2

Wykonanie uchwały powierza się Prezydentowi Miasta Tychy.

§ 3

Uchwała wchodzi w życie z dniem podjęcia.

Przewodnicząca Rady
Miasta Tychy

Barbara Konieczna

TYCHY DOBRE MIEJSCE

Załącznik do Uchwały
Nr XVIII/379/ 20
Rady Miasta Tychy
z dnia 25 czerwca 2020r.

Program Polityki Senioralnej dla Miasta Tychy na lata 2020 - 2027

Wizja Programu Polityki Senioralnej dla Miasta Tychy na lata 2020 - 2027:

*Prowadzenie skutecznej polityki senioralnej
opartej na poszanowaniu godności,
dialogu i partycypacji społecznej mieszkańców*

Misja Programu Polityki Senioralnej dla Miasta Tychy na lata 2020 - 2027:

*Rozbudowa sieci wsparcia dla seniorów
oraz ich skuteczna aktywizacja
poprzez realizację działań z efektywnym wykorzystaniem
posiadanych zasobów i potencjałów miejskich instytucji
oraz otoczenia społecznego*

SPIS TREŚCI	STRONA
I. ZAGADNIENIA WPROWADZAJĄCE	4
1.1. Uwarunkowania programowe	4
1.2. Spójność Programu z dokumentami strategicznymi wyższego rzędu oraz obowiązującymi strategiami branżowymi i programami w mieście Tychy	5
1.3. Metodologia opracowania Programu	5
II. ZAGADNIENIA DIAGNOSTYCZNE	6
2.1. Opis sytuacji demograficznej miasta Tychy – diagnoza (lata 2006-2016) i prognoza (2017-2035)	6
2.2. Diagnoza społeczna mieszkańców miasta Tychy w wieku „60+”	7
2.3. Analiza SWOT sytuacji mieszkańców miasta Tychy w wieku „60+”	61
2.4. Działania podejmowane przez miasto Tychy na rzecz seniorów	63
III. ZAGADNIENIA PROGRAMOWE	73
3.1. Cele programowe i obszary działań	73
3.2. Działania służące realizacji celów programowych (wykaz działań, źródła finansowania, realizatorzy, czas realizacji, wskaźniki ewaluacyjne)	76

I. ZAGADNIENIA WPROWADZAJĄCE

1.1. Uwarunkowania programowe

Program Polityki Senioralnej dla Miasta Tychy na lata 2020 – 2027 stanowi dokument, określający obszary działań służące rozbudowaniu sieci wsparcia dla tyskich seniorów oraz ich skutecznej aktywizacji poprzez efektywne wykorzystanie posiadanych zasobów i potencjałów miejskich instytucji oraz otoczenia społecznego.

Osiągnięcie założonych celów wymagać będzie właściwego zaangażowania posiadanych i pozyskanych środków finansowych oraz szerokiej, aktywnej i skoordynowanej współpracy przedstawicieli administracji samorządowej i partnerów społecznych, w tym organizacji pozarządowych oraz bezpośrednich i pośrednich beneficjentów planowanych działań, ze szczególnym uwzględnieniem osób w wieku „60+”.

Miasto Tychy stanowi aktywny podmiot współpracy oraz partnerstwa samorządu i mieszkańców w rozwiązywaniu problemów społecznych, wyrównywaniu szans życiowych, a także wyznaczaniu kierunków rozwoju przy zapewnieniu mieszkańcom udziału w życiu publicznym. Dlatego również w ramach opracowanego Programu określono właściwe cele do osiągnięcia oraz wskazano działania składające się na skuteczną politykę senioralną opartą na poszanowaniu godności, dialogu i partycypacji społecznej mieszkańców. Program w swoich założeniach służyć będzie szerokiej profilaktyce oraz rozwiązaniu realnych problemów społecznych identyfikowanych z zachodzącymi zmianami w strukturze demograficznej generującymi proces starzenia się tyskiej populacji, a więc wzrost liczebności mieszkańców w wieku „60+”.

1.2. Spójność Programu z dokumentami strategicznymi wyższego rzędu oraz obowiązującymi strategiami branżowymi i programami w Mieście Tychy

Należy również podkreślić, że opracowany Program jest spójny z głównymi zamierzeniami europejskich, krajowych, regionalnych, jak i lokalnych dokumentów strategicznych. Poszczególne elementy Programu stanowiące wiązki działań służące realizacji zamierzonych celów wpisują się w sposób szczególny w założenia następujących dokumentów strategicznych:

- *Europa 2020 -Strategia na rzecz inteligentnego i zrównoważonego rozwoju sprzyjającego włączeniu społecznemu;*
- *Strategia Rozwoju Kraju 2020 -Aktywne społeczeństwo, konkurencyjna gospodarka, sprawne państwo;*
- *Polityka społeczna wobec osób starszych 2030. BEZPIECZEŃSTWO – UCZESTNICTWO – SOLIDARNOŚĆ;*
- *Program „Opieka 75+”;*
- *Strategia Rozwoju Miasta Tychy 2020+;*
- *Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Miasta Tychy na lata 2014-2020;*

1.3. Metodologia opracowania Programu

Program Polityki Senioralnej dla Miasta Tychy na lata 2020 – 2027 powstał w wyniku ścisłej współpracy i zaangażowania interdyscyplinarnego grona ekspertów instytucjonalnych (przedstawiciele miejskich instytucji samorządowych) i pozainstytucjonalnych (przedstawiciele tyskich środowisk senioralnych) oraz szerokich konsultacji społecznych wśród mieszkańców miasta Tychy.

W skład zespołu roboczego bezpośrednio odpowiedzialnego za merytoryczne przygotowanie obszarów programowych weszły następujące osoby:

Iwona Bińkowska - Wydział Spraw Społecznych i Zdrowia, Anna Szmigiel - Wydział Spraw Społecznych i Zdrowia, Urszula Paździorek - Pawlik - Komisja Porządku Publicznego, Zdrowia, Spraw Społecznych i Samorządowych, Urszula Polubiec - Tyska Rada Seniorów, Andrzej Krowiak - Tyska Rada Seniorów Longina Giedwiłło - Uniwersytet Trzeciego Wieku, Bożena Nowak - Wydział Rozwoju Miasta i Funduszy Europejskich, Magdalena Ziętek-Pierzchała - Wydział Rozwoju Miasta i Funduszy Europejskich, Sebastian Bałajewicz - Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej, Anna Stankiewicz-Kmieć - Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej, Renata Patynko - Szpital Megrez sp. z o.o, Izabela Sobczyk - Straż Miejska Tychy, Agnieszka Semik - Komenda Miejska Policji, Agnieszka Woszczyńska - Muzeum Miejskie w Tychach, Irena Śliwa - Miejska Biblioteka Publiczna, Joanna Biskup - Powiatowy Zespół do Spraw Orzekania o Niepełnosprawności, Monika Kwaśniewicz - Powiatowy Urząd Pracy, Leszek Śliwa - Miejski Ośrodek Sportu i Rekreacji, Piotr Kumor - Miejskie Centrum Kultury, Dominika Porwit-Wądołowska - Teatr Mały, Edyta Krentusz - Regionalne Centrum Gospodarki Wodno - Ściekowej S.A.

Agnieszka Lyszczyk - Tyski Zakład Usług Komunalnych, Katarzyna Sawaryn - Dzienny Dom Pomocy Społecznej „Wrzos”, Agnieszka Kijas - Miejski Zarząd Ulic i Mostów, Hanna Skoczylas - Miejski Zarząd Budynków Mieszkalnych Zakład Budżetowy, Piotr Stoły - Fundacja Rozwoju Ekonomii Społecznej, Bartłomiej Szymczyk - Fundacja Internationaler Bund Polska. Ponadto, dla zapewnienia metodologicznej spójności dokumentu, koordynację prac nad jego opracowaniem powierzono dr Grzegorzowi Gawronowi.

Prace nad Programem trwały od sierpnia do grudnia 2019r. i miały charakter warsztatowy, tzn. dokument powstawał w ramach systematycznie organizowanych spotkań członków zespołu, w trakcie których wypracowywane były kolejno strategiczne założenia.

Program składa się z trzech zasadniczych części, tj.:

1. Zagadnienia wprowadzające, gdzie zawarte zostały informacje na temat organizacji i zasad przyjętych w trakcie tworzenia dokumentu.
2. Zagadnienia diagnostyczne, zawierające informacje dotyczące ogólnej sytuacji demograficznej miasta Tychy oraz elementy przeprowadzonej diagnozy społecznej mieszkańców w wieku „60+”, na podstawie których opracowana została analiza SWOT.
3. Zagadnienia programowe, składające się na założenia polityki senioralnej miasta Tychy na lata 2020-2027 ujęte w formie celów programowych i obszarów działań. Zostały tutaj sprecyzowane: konkretne działania, źródła finansowania, realizatorzy, czas realizacji oraz wskaźniki służące ewaluacji zakresu realizacji założeń programowych.

II. ZAGADNIENIA DIAGNOSTYCZNE

2.1. Opis sytuacji demograficznej miasta Tychy – diagnoza (lata 2006-2016) i prognoza (2017-2035)

Poniższa część opracowania zawiera właściwą analizę zagregowanych danych statystycznych Banku Danych Lokalnych (BDL)¹ Głównego Urzędu Statystycznego (GUS). Problematyka opracowania demograficznego dla potrzeb kształtowania polityki senioralnej obejmuje dwa podstawowe etapy: diagnozę oraz prognozę liczby i struktury ludności. Diagnoza służy poznaniu oraz zrozumieniu zjawisk i procesów demograficznych zachodzących na terenie

¹ *Bank Danych Lokalnych (BLT)* stanowi podstawowy komponent systemu informacji statystycznej, oferujący odbiorcom dane od roku 1995 r. Jest bazą zawierającą wybrane zagregowane dane demograficzne, społeczne i gospodarcze oraz o stanie środowiska, opisujące jednostki podziału terytorialnego kraju: 16 województw (poziom NTS 2), ok. 370 powiatów (poziom NTS 4), około 2500 gmin (poziom NTS 5 - podział obowiązujący po wprowadzeniu reformy administracyjnej w 1999 r.), a także 6 regionów (poziom NTS 1) oraz 66 podregionów (poziom NTS 3). BDL gromadzi i systematycznie uzupełnia informacje statystyczne o poszczególnych jednostkach podziału terytorialnego; zapewnia stały dostęp do aktualnych informacji statystycznych; umożliwia prowadzenie wielowymiarowych analiz statystycznych w układach regionalnych i lokalnych. Dlatego standardowo BDL często wykorzystywany jest jako źródło danych służących do opracowań programów strategicznych i rozwojowych na szczeblu lokalnym i regionalnym, stanowiąc zbiór niezbędnych informacji statystycznych.

badanej jednostki, a jej ostatecznym celem jest określenie założeń prognozy demograficznej. Diagnoza stanowi zarazem dopełnienie prognozy, pozwalające na lepszą interpretację jej wyników z punktu widzenia potrzeb różnych użytkowników, jak również na dłuższy okres przydatności samej prognozy. Podstawą określania założeń prognozy jest przede wszystkim obserwacja tendencji cechujących zjawiska i procesy demograficzne właściwe dla danej populacji. Okres objęty analizą retrospektywną powinien być tym dłuższy, im więcej czynników zewnętrznych kształtuje rozwój ludnościowy danej zbiorowości. W praktyce przyjmuje się, że diagnoza procesów demograficznych powinna obejmować minimum 10 lat, dlatego w przypadku relacjonowanego badania analiza obejmowała okres od 2006 do 2016 roku, a elementy prognozy sięgają do 2035 roku.

Diagnoza demograficzna (2006-2016)

Dynamika liczby ludności

Ludność miasta tworzą mieszkańcy zameldowani na pobyt stały i czasowy. Do 2009 r. bilans ludności w BDL był opracowywany dla dwóch kategorii przebywania: *faktycznie zamieszkałej* oraz *zameldowanej na pobyt stały*. Od roku 2010 bilans ludności sporządzany jest tylko dla jednej kategorii ludności - *faktycznie zamieszkałej*.

W całym badanym okresie odnotowano stałą tendencję spadku liczby mieszkańców Tychów. Od 2006 roku uległa ona zmniejszeniu o 2 141 osób, co stanowiło jednocześnie ubytek o 1,6%

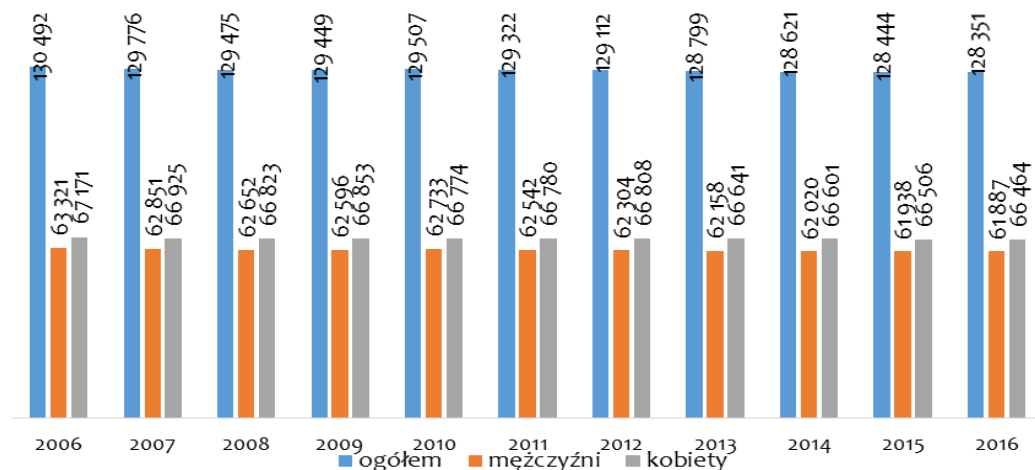
W obrębie podregionu jedynie w Tychach odnotowano stały spadek liczby mieszkańców (w latach 2006-2016) w przeciwieństwie do pozostałych jednostek administracyjnych

Z danych GUS wynika, że pod koniec grudnia 2016 roku faktyczny stan zaludnienia Tychów wynosił 128 351 osób (w tym: 66 464 kobiet i 61 887 mężczyzn) (rys. 1), co w skali całego województwa (4 559 164 os.) stanowiło 2,8%. W obrębie podregionu tycznego była to zatem jednostka najbardziej zaludniona (powiat pszczyński: 110 215 os.; powiat mikołowski: 97 039 os.; powiat bieruńsko-lędziński: 59 154 os.) (rys. 2).

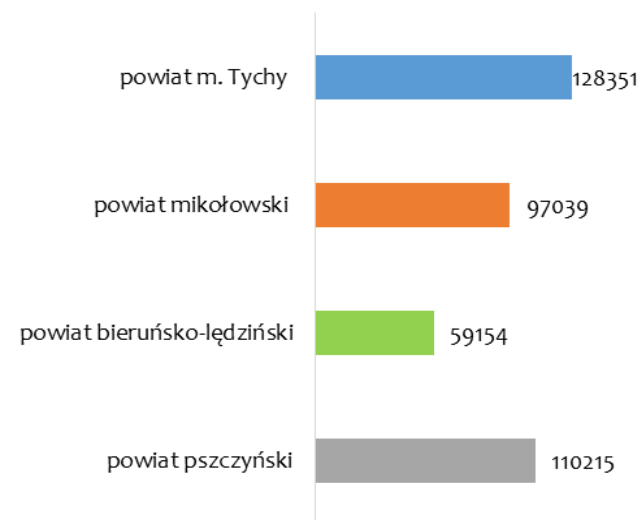
Wskazana dominująca pozycja w obrębie podregionu utrzymywała się w całym okresie podlegającym analizie (2006-2016). Należy jednak podkreślić, że również w całym badanym okresie odnotowano stałą tendencję spadku liczby mieszkańców Tychów. Od 2006 roku uległa ona zmniejszeniu o 2 141 osób (w tym: 707 kobiet i 1 434 mężczyzn), co stanowiło jednocześnie ubytek o 1,6% i jest porównywalne do ubytku w skali całego województwa, w którym również odnotowano utrzymujący się trend spadkowy liczby ludności (-1,2%).

Godny szczególnej uwagi jest fakt, że w obrębie podregionu jedynie w Tychach odnotowano stały spadek liczby mieszkańców w przeciwieństwie do pozostałych jednostek administracyjnych (rys. 3). Stopniowy wzrost stanu zaludnienia, osiągnął ostatecznie w 2016 r. w porównaniu do 2006 r. w powiecie mikołowski 6,5%; p. bieruńsko-łędzińskim 5,6%; p. pszczyńskim 5,1%. Można przypuszczać, że odnotowane wahania w liczbie ludności powiatów tworzących podregion tyski miały częściowo charakter wewnętrzny, tzn. odpływ ludności z Tychów stanowił jednocześnie przyływ mieszkańców pozostałych powiatów.

Rys. 1: Powiat m. Tychy – ludność faktycznie zamieszkała (2006-2016)

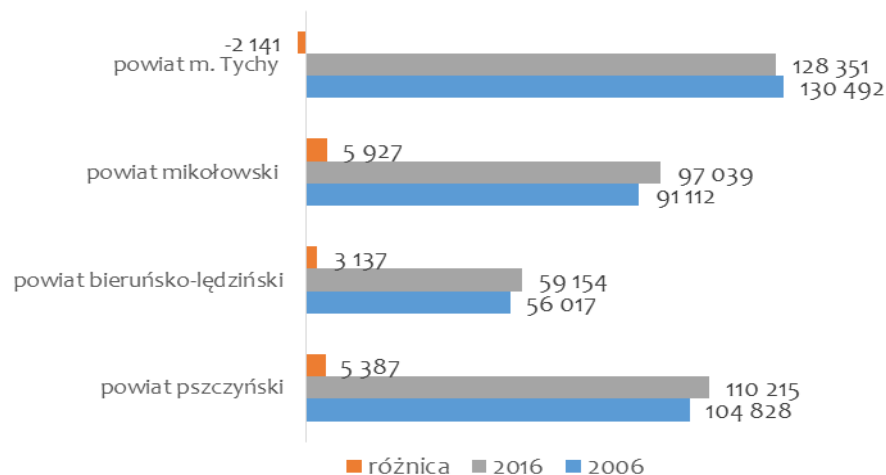

Rys 2: Podregion tyski – ludność faktycznie zamieszkała 2016

Źródło: *Diagnoza społeczna mieszkańców Miasta Tychy w wieku „60+”* – Urząd Miasta Tychy, 2018.

Rys. 3: Podregion tyski – dynamika liczby ludności faktycznie zamieszkałej (porównanie roku 2006 i 2016)

Źródło: *Diagnoza społeczna mieszkańców Miasta Tychy w wieku „60+”* – Urząd Miasta Tychy, 2018.

Ekonomiczne grupy ludności

Istotnym elementem diagnozy, jest analiza ludności ze względu na jej rozkład w trzech *ekonomicznych grupach wiekowych*:

- *wiek przedprodukcyjny*, w którym ludność nie osiągnęła jeszcze zdolności do pracy, tj. grupa wieku 0 - 17 lat.
- *wiek produkcyjny* obejmujący ludność ze zdolnością do pracy, tj. dla mężczyzn grupa wieku 18-64 lata, dla kobiet - 18-59 lat.
- *wiek poprodukcyjny*, w którym osoby zazwyczaj kończą pracę zawodową, tj. dla mężczyzn - 65 lat i więcej, dla kobiet - 60 lat i więcej.

W badanym okresie odnotowano spadek liczby ludności w wieku przedprodukcyjnym i produkcyjnym przy jednoczesnym wzroście liczby mieszkańców w wieku poprodukcyjnym

Od 2012 r. odnotowuje się stale rosnącą przewagę udziału osób w wieku poprodukcyjnym nad osobami w wieku przedprodukcyjnym

Na podstawie uzyskanych danych (tab. 1 i rys. 4) można stwierdzić, że ludność Tychów jest populacją dojrzałą z tendencją do starzenia się, które jest wynikiem odnotowanego w całym badanym okresie stopniowego wzrostu liczebnego i procentowego udziału mieszkańców w *wieku poprodukcyjnym* (17 755 os. = 13,6% w 2006 r. do 27 162 os. = 21,1% w 2016 r.) oraz spadku udziału liczebnego osób w *wieku przedprodukcyjnym* (22 277 os. = 17% w 2006 i 21 815 os. = 16,9% w 2016 r.). Za niepokojący uznać należy również fakt istotnego spadku liczebnego i procentowego udziału osób w *wieku produkcyjnym*

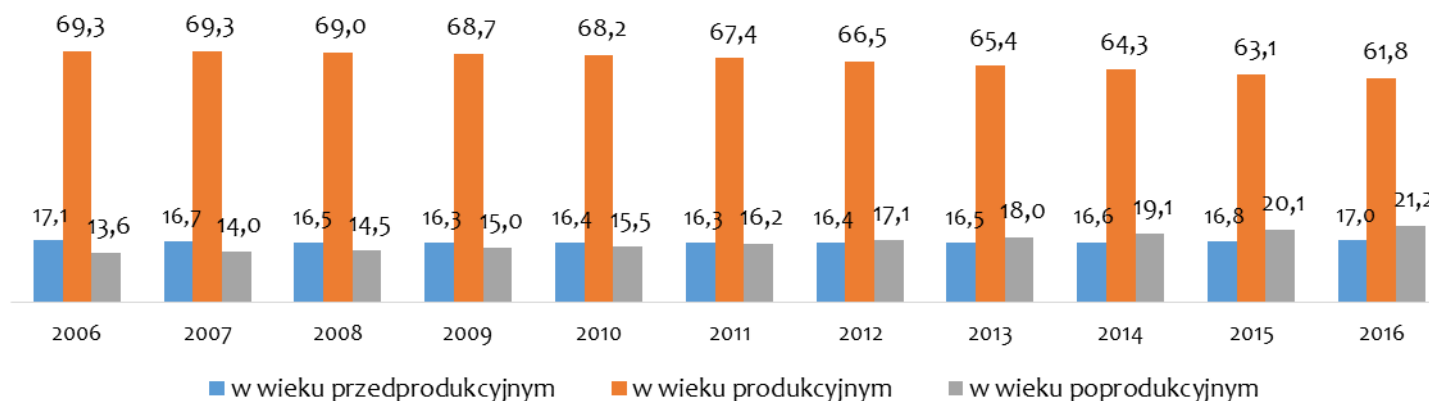
(90 460 os. = 69,3% w 2006 r. i 79 374 os. = 61,8% w 2016 r.). Należy jednocześnie podkreślić, że od 2012 r. odnotowuje się stale rosnącą przewagę liczebną i procentowego udziału osób w *wieku poprodukcyjnym* nad osobami w *wieku przedprodukcyjnym*.

Tab. 1: Powiat m. Tychy – ludność wg trzech grup wiekowych w ogólnej liczbie mieszkańców (2006-2016)

		2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016
ogółem	ogółem	130 492	129 776	129 475	129 449	129 507	129 322	129 112	128 799	128 621	128 444	128 351
	mężczyźni	63 321	62 851	62 652	62 596	62 733	62 542	62 304	62 158	62 020	61 938	61 887
	kobiety	67 171	66 925	66 823	66 853	66 774	66 780	66 808	66 641	66 601	66 506	66 464
w wieku przedprodukcyjnym	ogółem	22 277	21 712	21 372	21 130	21 186	21 144	21 187	21 303	21 408	21 626	21 815
	mężczyźni	11 309	10 980	10 853	10 830	10 814	10 773	10 753	10 838	10 874	11 011	11 163
	kobiety	10 968	10 732	10 519	10 300	10 372	10 371	10 434	10 465	10 534	10 615	10 652
w wieku produkcyjnym	ogółem	90 460	89 958	89 391	88 954	88 263	87 165	85 851	84 270	82 684	81 009	79 374
	mężczyźni	46 177	45 988	45 787	45 682	45 723	45 370	44 840	44 203	43 528	42 855	42 186
	kobiety	44 283	43 970	43 604	43 272	42 540	41 795	41 011	40 067	39 156	38 154	37 188
w wieku poprodukcyjnym	ogółem	17 755	18 106	18 712	19 365	20 058	21 013	22 074	23 226	24 529	25 809	27 162
	mężczyźni	5 835	5 883	6 012	6 084	6 196	6 399	6 711	7 117	7 618	8 072	8 538
	kobiety	11 920	12 223	12 700	13 281	13 862	14 614	15 363	16 109	16 911	17 737	18 624

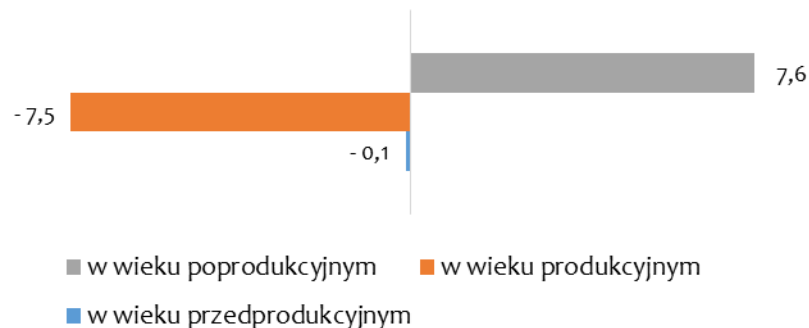
Źródło: *Diagnoza społeczna mieszkańców Miasta Tychy w wieku „60+”* – Urząd Miasta Tychy, 2018.

Rys. 4: Powiat m. Tychy – udział ludności wg ekonomicznych grup wieku w % ludności ogółem (2006-2016)

Źródło: *Diagnoza społeczna mieszkańców Miasta Tychy w wieku „60+”* – Urząd Miasta Tychy, 2018.

Rys. 5: Powiat m. Tychy – różnica % udziału ludność wg trzech grup wiekowych w ogólnej liczbie mieszkańców (porównanie roku 2006 i 2016)

Źródło: *Diagnoza społeczna mieszkańców Miasta Tychy w wieku „60+”* – Urząd Miasta Tychy, 2018.

Istotnym elementem dalszej diagnozy jest określenie poziomu *wskaźnika obciążenia demograficznego*, a więc stosunku liczby mieszkańców w wieku pozaprodukcyjnym do liczby mieszkańców w wieku produkcyjnym. Nazwa tego wskaźnika związana jest m. in. z potencjalnymi obciążeniami systemu zabezpieczenia społecznego wypłatą świadczeń emerytalnych i rentowych. Wskaźnik ten obliczany może być w trzech wariantach:

- Ludność w wieku nieprodukcyjnym (przedprodukcyjny + poprodukcyjny) na 100 osób w wieku produkcyjnym – wskaźnik W1;
- Ludność w wieku poprodukcyjnym na 100 osób w wieku przedprodukcyjnym – wskaźnik W2;
- Ludność w wieku poprodukcyjnym na 100 osób w wieku produkcyjnym – wskaźnik W3;

W Tychach odnotowuje się stałą tendencję wzrostową poziomu wskaźnika obciążenia demograficznego

W 2016 roku na 100 tyszan w wieku przedprodukcyjnym przypadało prawie 125 mieszkańców w wieku poprodukcyjnym

W 2016 roku na 100 osób w wieku produkcyjnym przypadały 34 osoby w wieku poprodukcyjnym

Ludność w wieku produkcyjnym w dalszym ciągu dominuje nad ludnością w wieku nieprodukcyjnym

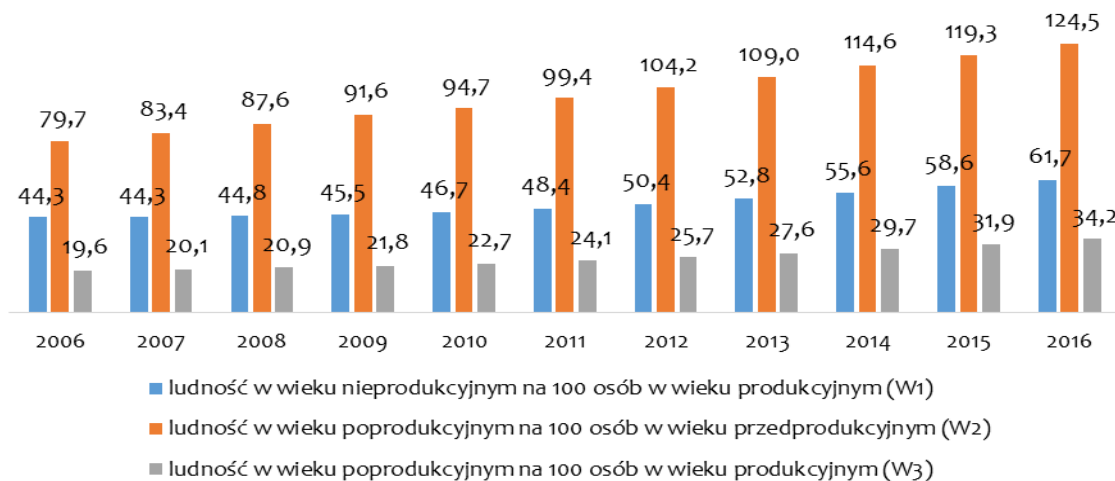
Z uzyskanych zestawień danych wynika, że w obserwowanym okresie w Tychach odnotowano stałą tendencję wzrostową poziomu wskaźnika obciążenia demograficznego we wszystkich trzech wariantach (rys. 6).

Stosunkowo największą dynamiką w tym zakresie charakteryzował się *wskaźnik W2* (określający stosunek liczby osób w wieku poprodukcyjnym do liczby osób w wieku przedprodukcyjnym), którego wartość na przestrzeni 10 badanych lat wzrosła aż o 44,8 punktów (rys. 7). Wynika z tego, że w 2016 roku na 100 tyszan w wieku przedprodukcyjnym przypadało prawie 125 mieszkańców w wieku poprodukcyjnym. Jak już wskazano wcześniej, początek tego negatywnego (z perspektywy rozwoju gospodarczego oraz potencjalnych obciążeń systemu zabezpieczeń społecznych) trendu odnotowano w 2012 r.

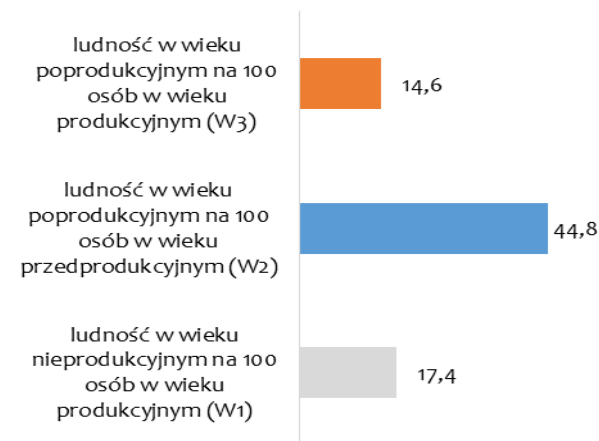
W całym badanym okresie wartość *wskaźnika W1* (stosunek liczby osób w wieku nieprodukcyjnym do liczby osób w wieku produkcyjnym) nie przekroczyła „100”, co oznacza, że ludność w wieku produkcyjnym w dalszym ciągu dominuje nad ludnością w wieku nieprodukcyjnym (przedprodukcyjnym i poprodukcyjnym).

W oparciu o wcześniejszą analizę *wskaźnika W1*, można było przewidzieć, że również wartość ostatniego parametru – *wskaźnika W3* (stosunek liczby osób w wieku poprodukcyjnym do liczby osób w wieku produkcyjnym), będzie wykazywała tendencję wzrostową w całym badanym okresie. W przypadku Tychów wartość *wskaźnika W3* wzrosła z 19,6 w 2006 r. do 34,2 w 2016 r. z czego wynika, że na 100 osób w wieku produkcyjnym przypadały 34 osoby w wieku poprodukcyjnym.

Rys. 6: Powiat m. Tychy – wskaźniki obciążenia demograficznego (2006-2016)

Rys. 7: Powiat m. Tychy – dynamika wartości wskaźników obciążenia demograficznego (porównanie roku 2006 i 2016)

Źródło: *Diagnoza społeczna mieszkańców Miasta Tychy w wieku „60+”* – Urząd Miasta Tychy, 2018.

Ruch naturalny ludności

Kolejnym z zagadnień demograficznych istotnych dla opracowania strategii senioralnej miasta jest *ruch naturalny ludności*. Charakterystyka w tym wymiarze dokonana została w oparciu o dane dotyczące: *urodzeń* (w tym urodzeń żywych), *zgonów* oraz *przyrostu naturalnego* (a więc różnicy między liczbą urodzeń żywych a zgonów).

W całym badanym okresie wartości przyrostu naturalnego miały charakter dodatni, co oznacza, że w danym roku liczba urodzeń żywych przewyższała liczbę zgonów

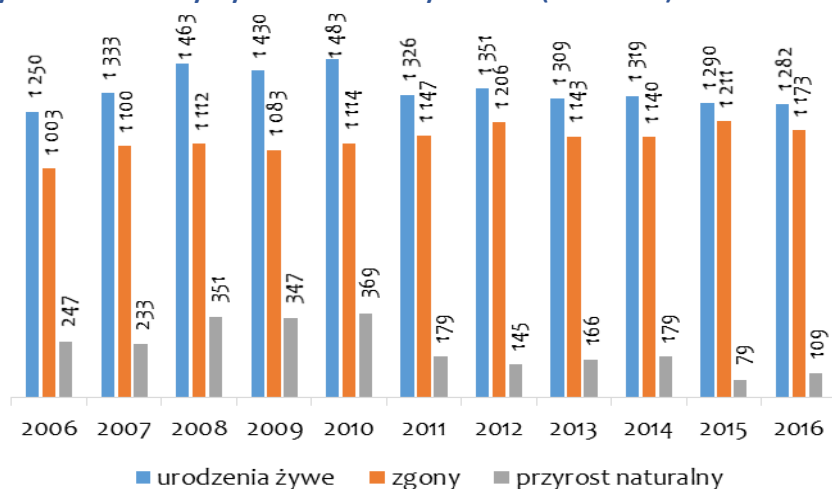

W 2016 r. przyrost naturalny w przeliczeniu na 1 tys. mieszkańców (0,85) był znacząco niższy niż odnotowany w roku 2006 (1,88)

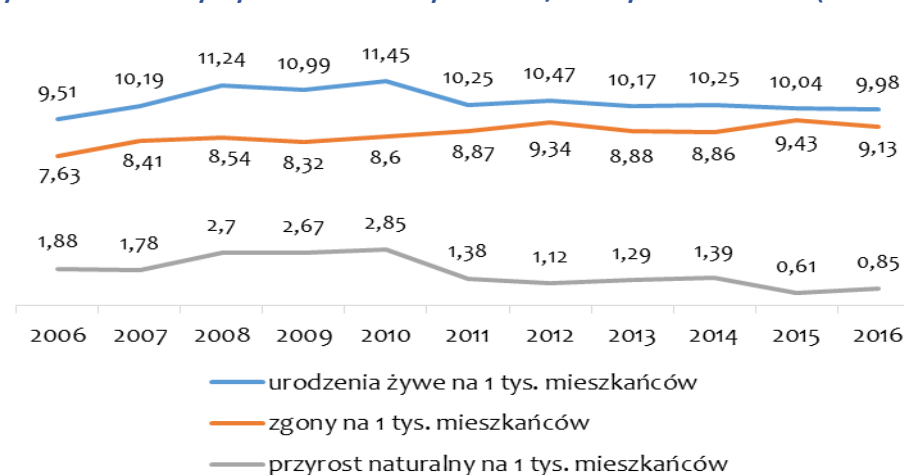
Z danych GUS wynika, że w badanym okresie zarówno liczby urodzeń żywych jak i odnotowywanych zgonów w poszczególnych latach charakteryzowały tendencje zwykłe i niskie zarówno w ujęciu nominalnym jak i w przeliczeniu na 1 tys. mieszkańców (rys. 8 i 9) nie wykazując tym samym jednolitego trendu. W przypadku urodzeń żywych tendencja rosnąca utrzymywała się w latach 2006 – 2010, a w kolejnych odnotowywano już stopniowy nieregularny spadek liczby urodzeń, która ostatecznie w 2016 r. (1 282 urodzenia) była zbliżona do wartości z 2006 r. (1 250 urodzeń). W przypadku liczby zgonów widoczna jest stała fluktuacja w następujących po sobie latach, jednak w ogólnym ujęciu utrzymuje się ona na poziomie około 1 100 – 1 200 zgonów rocznie. Przedstawione powyżej statystyki miały bezpośrednie przełożenie na *przyrost naturalny* odnotowywany w poszczególnych latach badanego okresu. Należy wyjaśnić, że dodatnia wartość tego wskaźnika oznacza, że w danym roku miało miejsce więcej urodzeń żywych niż zgonów, natomiast ujemna wartość występuje w sytuacji odwrotnej i określana jest mianem *ubytku naturalnego*.

W odniesieniu do Tychów istotny i zarazem uspakajający jest fakt, że w całym badanym okresie wartości przyrostu naturalnego miały charakter dodatni, co oznacza, że w danym roku liczba urodzeń żywych przewyższała liczbę zgonów (rys. 8 i 9). Swoje najwyższe wartości wskaźnik ten osiągał w latach 2008 – 2010. Należy również podkreślić, że ostatecznie w 2016 r. przyrost naturalny w przeliczeniu na 1 tys. mieszkańców (0,85) był znacząco niższy niż odnotowany w roku 2006 (1,88). Należy jednak brać pod uwagę fakt, iż badany okres nie obejmuje lat w których wdrożony został istotny mechanizm krajowej polityki prorodzinnej – *Program 500+* – którego oddziaływanie stanowić może ważny czynnik determinujący wzrost liczby urodzeń, a tym samym wartości przyrostu naturalnego w kolejnych latach.

Rys. 8: Powiat m. Tychy – ruch naturalny ludności (2006-2016)

Rys. 9: Powiat m. Tychy – ruch naturalny ludności / na 1 tys. mieszkańców (2006-2016)

Źródło: *Diagnoza społeczna mieszkańców Miasta Tychy w wieku „60+”* – Urząd Miasta Tychy, 2018.

Ruch migracyjny ludności

Ostatnim z zagadnień demograficznych podlegających analizie jest *ruch migracyjny ludności*. Dane w tym zakresie informują o odnotowanych zmianach miejsca zamieszkania (zameldowania), polegające na przekroczeniu granicy administracyjnej gminy. Fakt przybycia (tj. zameldowania) do danej jednostki administracyjnej w celu zamieszkania określa się mianem *napływu migracyjnego (wędrowskiego)*, wyjazdu - w celu zamieszkania w innej jednostce - mianem *odpływu migracyjnego (wędrowskiego)*. Dodatkowo dane te mogą zawierać informacje m.in. dotyczące tego, czy ruch obejmował przekroczenie granic państwowych (z zagranicy lub za granicę), co pozwala mówić o *ruchy wewnętrznych* lub *zewnętrznych*. Pamiętać jednak należy, że omawiane dane gromadzone są na podstawie gminnych rejestrów meldunkowych, nie obejmują więc osób, które przemieściły się poza granice gminy lub kraju bez zmiany zameldowania. Na podstawie tych danych określa się również tzw. *saldo migracji*, a więc różnicę między napływem i odpływem ludności z danego obszaru w określonym czasie.

W całym badanym okresie odnotowywano dominację odpływu mieszkańców z Tychów w stosunku do ruchu napływowego

Z biegiem lat ujemne saldo migracji maleje, tzn., że słabnie dominacja odpływu mieszkańców Tychów nad ich napływem

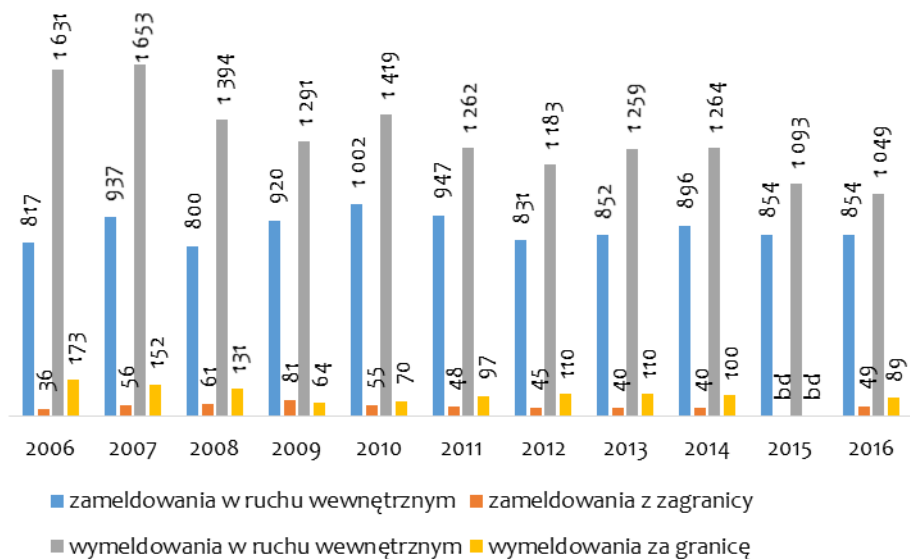

**W ruchu migracyjnym (zameldowanie i wymeldowanie)
dominują osoby w wieku produkcyjnym**

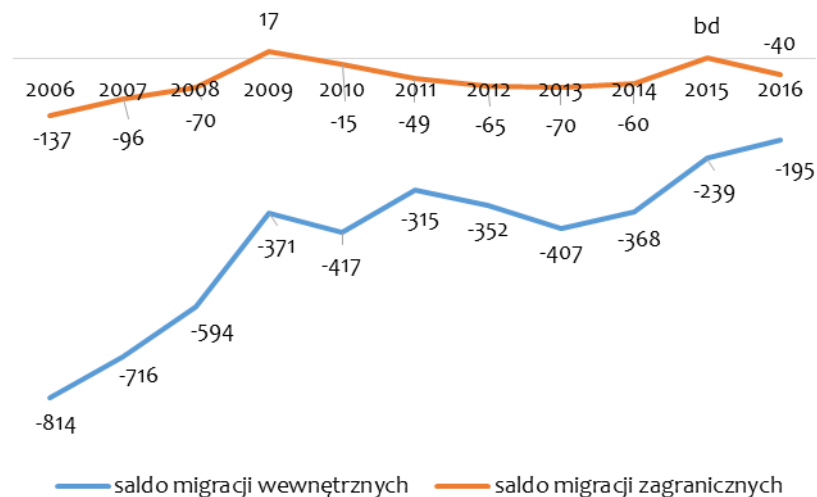
W całym badanym okresie widoczna jest silna dominacja *ruchu wewnętrznego* nad *zewnętrznym*, a więc zmiana miejsca zamieszkania (wymeldowanie lub zameldowanie) odbywała się głównie w obrębie kraju (rys. 10). Oznacza to, że destynacją tyszan decydujących się na zmianę miejsca zamieszkania (wymeldowanie z Tychów) były inne polskie gminy. Podobnie w przypadku osób, które w badanym okresie podejmowały decyzję o osiedleniu się (zameldowaniu) w Tychach – w zdecydowanej większości zamieszkiwały one wcześniej inne polskie miejscowości. Z rozkładu danych wynika, że osoby decydujące się za powrót do Tychów z zagranicy stanowiły w poszczególnych latach zaledwie od 4,2% do 8,1% wszystkich nowo meldujących się. Natomiast w przypadku tyszan podejmujących decyzję o opuszczeniu Tychów, odsetek deklarujących wyjazd za granicę stanowił od 4,7% do 9,6%.

Dla prowadzonej diagnozy najistotniejszy wydaje się jednak fakt, iż w całym badanym okresie odnotowywano dominację odpływu mieszkańców z Tychów w stosunku do ruchu napływowego. Wskazują na to coroczne wartości *salda migracji*, które w przypadku ruchu wewnętrznego każdorazowo miały charakter ujemny (rys. 11). Warto jednak zwrócić uwagę, że z biegiem lat tendencja ta słabnie, tzn. że dominacja odpływu mieszkańców nad ich napływem stopniowo maleje. Dla porównania w 2006 r. *saldo migracji* osiągało wartość najniższą w całym badanym okresie (- 814 os.), natomiast w 2016 r. stosunkowo najwyższą (- 195 os.). Również w przypadku *salda migracji zagranicznych*, osiągnęte wartości choć najczęściej ujemne, wykazują tendencje niwelujące przewagę odpływu nad napływem mieszkańców. Chociaż należy zauważyć, że nie można mówić o tak jednolitym trendzie, jak w przypadku ruchu wewnętrznego.

Rys. 10: Powiat m. Tychy – migracje wewnętrzne i zewnętrzne (2006-2016)

Rys. 11: Powiat m. Tychy – saldo migracji wewnętrznych i zewnętrznych (2006-2016)

UWAGA: brak danych (bd) w BDL w zakresie zameldowania i wymeldowania zagranicznego w 2015 r.

Źródło: *Diagnoza społeczna mieszkańców Miasta Tychy w wieku „ 60+”* – Urząd Miasta Tychy, 2018.

Dla prowadzonej diagnozy istotny jest również rozkład ruchu migracyjnego ze względu na ekonomiczne grupy wieku (tab. 2). Z uzyskanych danych wynika, że w ruchu tym dominują osoby w wieku produkcyjnym. W przypadku każdego typu migracji (zameldowania i wymeldowania) to właśnie osoby w wieku produkcyjnym przeważają nad osobami w wieku przedprodukcyjnym i poprodukcyjnym, o czym świadczy również stosunkowo najwyższy poziom salda migracji (rys. 12). Jednocześnie można zauważyć, że najniższy poziom migracji odnotowywano wśród osób w wieku poprodukcyjnym. Jest to fakt wyjątkowo istotny ze względu na jego potencjalny wpływ na rozwój lokalnej gospodarki oraz obciążanie systemu świadczeń społecznych. warto również podkreślić, że w grupie osób w wieku przedprodukcyjnym w całym badanym okresie występowała dominacja odpływu nad napływem, tzn. młodzi częściej wyjeżdżali z Tychów, niż stawali się nowymi mieszkańcami.

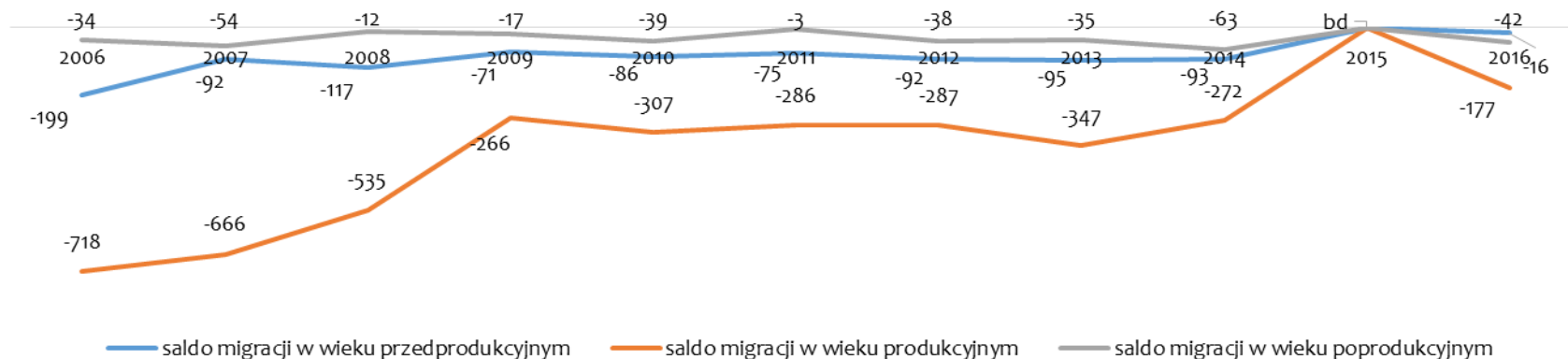
Tab. 2: Powiat m. Tychy - migracje na pobyt stały międzypowiatowe i zagraniczne wg ekonomicznych grup wieku (2006-2016)

		2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016
zameldowania z innych powiatów	w wieku przedprodukcyjnym	159	200	177	200	208	186	162	174	199	187	198
	w wieku produkcyjnym	597	692	566	666	737	691	610	614	634	593	586
	w wieku poprodukcyjnym	61	45	57	54	57	70	59	64	63	74	70
wymeldowania do innych powiatów	w wieku przedprodukcyjnym	338	280	287	268	292	240	244	261	276	223	223
	w wieku produkcyjnym	1 201	1 271	1 037	953	1 034	948	843	901	862	760	713
	w wieku poprodukcyjnym	92	102	70	70	93	74	96	97	126	110	113
zameldowania z zagranicy	w wieku przedprodukcyjnym	4	7	6	6	11	4	10	9	9	bd	30
	w wieku produkcyjnym	27	43	52	74	42	39	29	29	28	bd	16
	w wieku poprodukcyjnym	5	6	3	1	2	5	6	2	3	bd	3
wymeldowania za granicę	w wieku przedprodukcyjnym	24	19	13	9	13	25	20	17	25	bd	21
	w wieku produkcyjnym	141	130	116	53	52	68	83	89	72	bd	66
	w wieku poprodukcyjnym	8	3	2	2	5	4	7	4	3	bd	2

UWAGA: brak danych (bd) w BDL w zakresie zameldowania i wymeldowania zagranicznego w 2015 r.

Źródło: *Diagnoza społeczna mieszkańców Miasta Tychy w wieku „ 60+”* – Urząd Miasta Tychy, 2018.

Rys. 12: Powiat m. Tychy – saldo migracji na pobyt stały międzypowiatowych i zagranicznych wg ekonomicznych grup wieku (2006-2016)

UWAGA: brak danych (bd) w BDL w zakresie zameldowania i wymeldowania zagranicznego w 2015 r.

Źródło: *Diagnoza społeczna mieszkańców Miasta Tychy w wieku „ 60+”* – Urząd Miasta Tychy, 2018.

Prognoza demograficzna (2017-2035)

Potrzeb wyznaczenia kierunków przyszłej polityki senioralnej miasta, w tym również opracowania dokumentów strategicznych w tym zakresie wymaga znajomości informacji dotyczących przewidywanych w przyszłości trendów demograficznych, które stanowić powinny jedną z najistotniejszych grup wskaźników determinujących planowanie działań strategiczne dla rozwoju danej jednostki administracyjnej. Omawiane poniżej zestawienia danych powstały w oparciu o przygotowaną przez Główny Urząd Statystyczny *Prognozę ludności faktycznej do 2035 roku* dla powiatów oraz miast na prawach powiatu.

Zgodnie z przyjętą metodologią analizy danych zasadnych BDL (desk research) przeprowadzona prognoza demograficzna obejmowała następujące zagadnienia: *dynamika liczby ludności* (ludność faktycznie zamieszkała; dynamika liczby ludności faktycznie zamieszkałej); *ekonomiczne grupy wiekowe* (udział ludności w trzech grupach wiekowych; wskaźniki obciążenia demograficznego); *ruch naturalny ludności* (urodzenia i zgony; przyrost naturalny); oraz *ruch migracyjny ludności* (zameldowanie i wymeldowanie; migracje wewnętrzne i zewnętrzne na pobyt stały; saldo migracji).

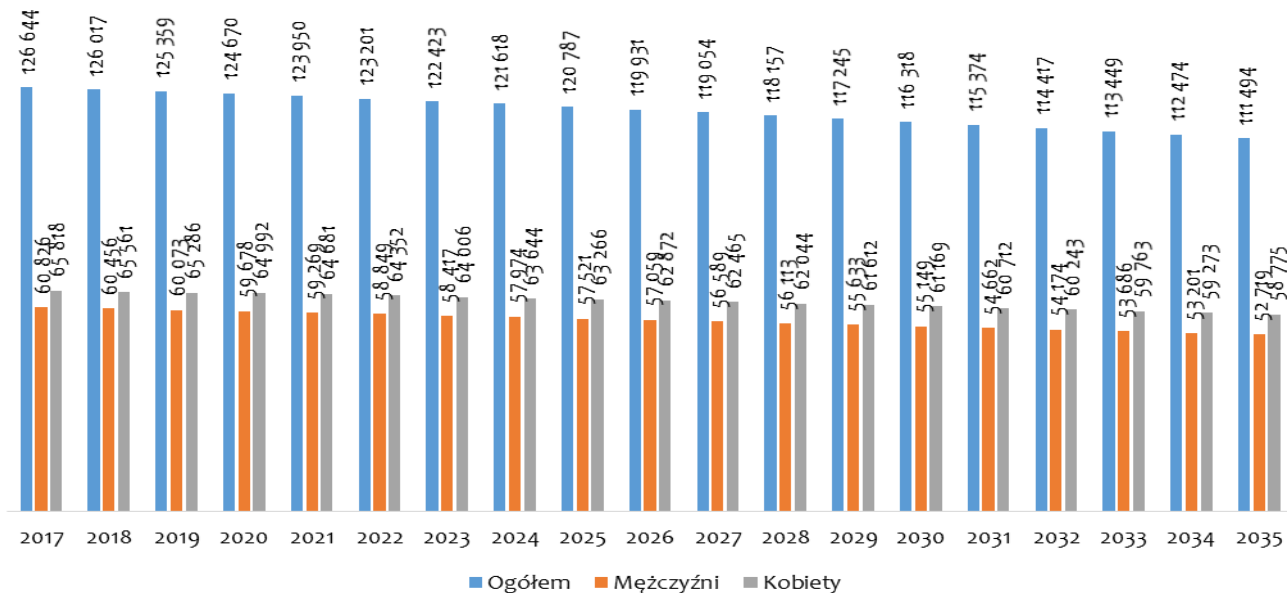
Dynamika liczby ludności

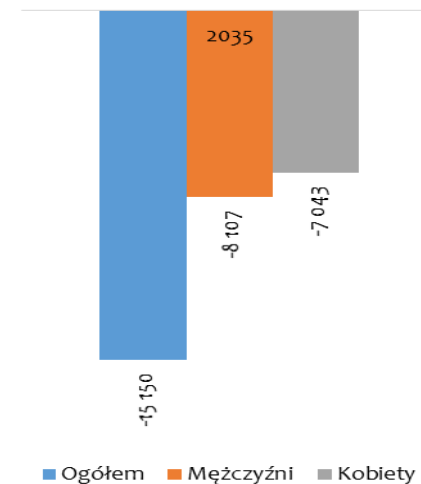
Ogólną liczbę ludności w całym prognozowanym okresie charakteryzować będzie tendencja malejąca, co oznacza, że każdego roku ogólna liczba mieszkańców będzie się zmniejszać

W przypadku miasta Tychy eksperci GUS projektują, że dynamikę ogólnej liczby ludności w całym prognozowanym okresie charakteryzować będzie tendencja malejąca, co oznacza, że każdego roku ogólna liczba mieszkańców będzie się zmniejszać (rys. 13). Zgodnie z przewidywaniami (rys. 14), ostatecznie do 2035 r. liczba mieszkańców Tychów zmniejszy się o 15 150 os. osiągając tym samym poziom 111 494 os., co stanowiło będzie zaledwie 88% tej liczby z 2017 r. (126 644 os.). Trend ten dotyczył będzie zarówno kobiet (2035 r. = 7 043 = 89,3% stanu z 2017 r.) jak i mężczyzn (2035 r. = 8 107 os. = 86,7% stanu z 2017 r.).

Rys. 13: Powiat m. Tychy – prognoza dynamiki ludności faktycznie zamieszkałej (2017-2035)

Rys. 14: Powiat m. Tychy – prognoza różnicy ludności faktycznie zamieszkałej (porównanie lat 2017 i 2035)

Źródło: *Diagnoza społeczna mieszkańców Miasta Tychy w wieku „60+”* – Urząd Miasta Tychy, 2018.

Ekonomiczne grupy ludności

W prognozowanym okresie utrzymać się będzie stała przewaga mieszkańców w wieku produkcyjnym nad mieszkańcami w wieku nieprodukcyjnym

W prognozowanym okresie utrzyma się odnotowywany już od 2012 r. trend przewagi (nominalnej i procentowej) mieszkańców w wieku poprodukcyjnym nad mieszkańcami w wieku przedprodukcyjnym

Prognozowany ubytek liczby mieszkańców dotyczył będzie jedynie osób w wieku produkcyjnym i przedprodukcyjnym

W oparciu o zestawione dane prezentujące strukturę ludności ujętą w ekonomiczne grupy wiekowe (tab. 3 i rys. 15) należy stwierdzić, że również w prognozowanym okresie utrzymać się będzie stała przewaga osób w wieku produkcyjnym nad osobami w wieku nieprodukcyjnym (przedprodukcyjnym i poprodukcyjnym). Ponadto utrzyma się odnotowywany już od 2012 r. trend przewagi (nominalnej i procentowej) osób w wieku poprodukcyjnym nad

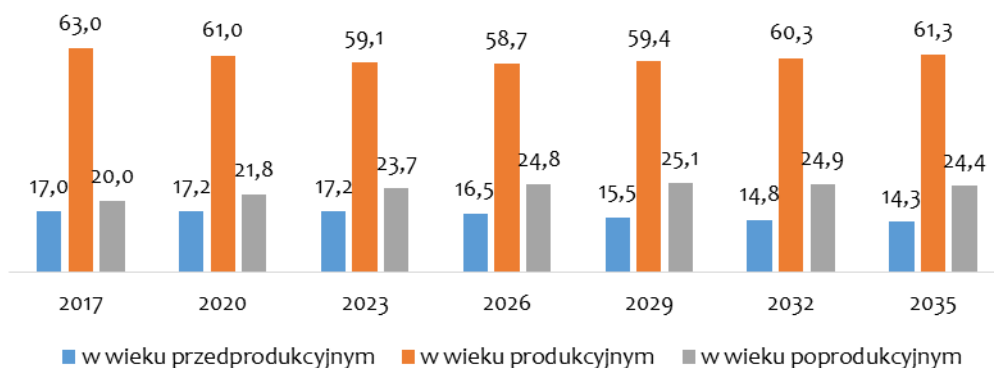
osobami w wieku przedprodukcyjnym. Z porównania danych z roku 2017 i 2035 (rys. 16) wynika, że przewidywany ubytek mieszkańców (w ujęciu nominalnym i procentowym) wystąpi wśród osób w wieku produkcyjnym (- 11 516 os. = - 1,8%) oraz wieku przedprodukcyjnym (- 5 567 os. = - 2,7%). Odmienny trend przewidywany jest dla grupy osób w wieku poprodukcyjnym, tzn. ich udział w ogólnej liczbie mieszkańców będzie stale wzrastał (1933 os. = 4,4%).

Tab. 3: Powiat m. Tychy – prognoza ludności wg trzech grup wiekowych w ogólnej liczbie mieszkańców (2017-2035)

		2017	2020	2023	2026	2029	2032	2035
ogółem	ogółem	126 644	124 670	122 423	119 931	117 245	114 417	111 494
	mężczyźni	60 826	59 678	58 417	57 059	55 633	54 174	52 719
	kobiety	65 818	64 992	64 006	62 872	61 612	60 243	58 775
w wieku przedprodukcyjnym	ogółem	21 530	21 444	21 016	19 792	18 203	16 908	15 963
	mężczyźni	10 915	10 893	10 632	10 057	9 199	8 560	8 079
	kobiety	10 615	10 551	10 384	9 735	9 004	8 348	7 884
w wieku produkcyjnym	ogółem	79 835	76 094	72 389	70 407	69 596	69 011	68 319
	mężczyźni	42 165	40 325	37 923	36 228	35 507	34 936	34 397
	kobiety	37 670	35 769	34 466	34 179	34 089	34 075	33 922
w wieku poprodukcyjnym	ogółem	25 279	27 132	29 018	29 732	29 446	28 498	27 212
	mężczyźni	7 746	8 460	9 862	10 774	10 927	10 678	10 243
	kobiety	17 533	18 672	19 156	18 958	18 519	17 820	16 969

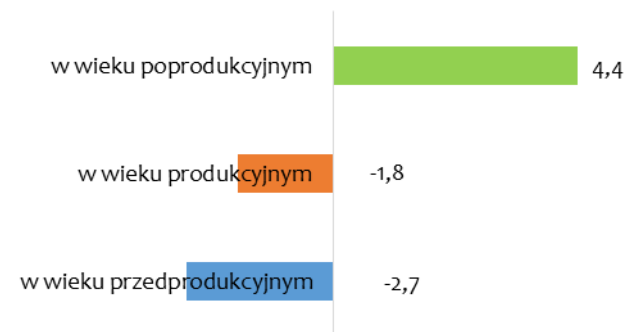
Źródło: *Diagnoza społeczna mieszkańców Miasta Tychy w wieku „ 60+”* – Urząd Miasta Tychy, 2018.

Rys. 15: Powiat m. Tychy – prognoza udziału ludności wg ekonomicznych grup wieku w % ludności ogółem (2017-2035)

Źródło: *Diagnoza społeczna mieszkańców Miasta Tychy w wieku „ 60+”* – Urząd Miasta Tychy, 2018.

Rys. 16: Powiat m. Tychy – prognoza zmiany udziału ludności wg ekonomicznych grup wiekowych w % ludności ogółem (porównanie roku 2017 i 2035)

W prognozowanym okresie najslabsza dynamika wzrostu charakteryzować będzie przyrost liczby mieszkańców w wieku nieprodukcyjnym w stosunku do liczby mieszkańców w wieku produkcyjnym

W prognozowanym okresie największa dynamika wzrostu charakteryzować będzie przewagę mieszkańców w wieku poprodukcyjnym nad mieszkańcami w wieku przedprodukcyjnym

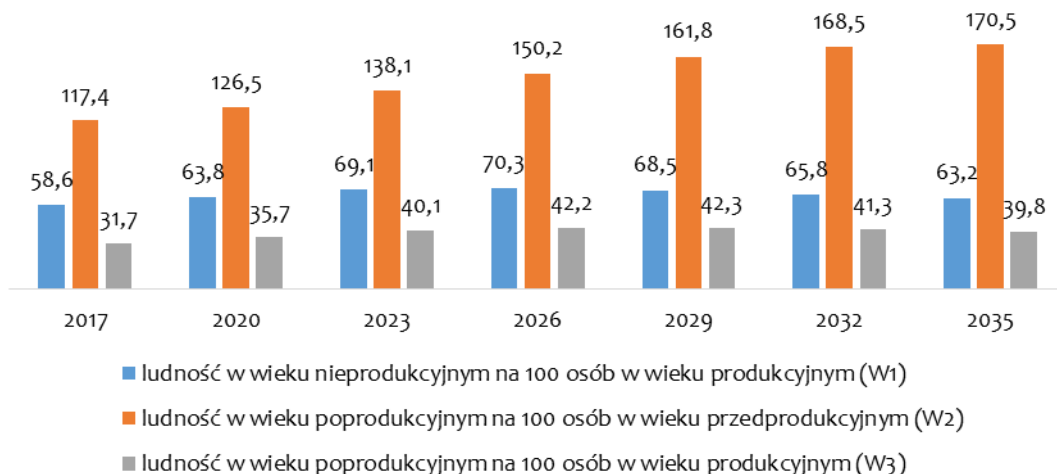
Z uzyskanych zestawień danych prognostycznych wynika, że w obserwowanym okresie w Tychach utrzyma się dotychczasowy trend wzrostu poziomu wskaźnika obciążenia demograficznego we wszystkich trzech wariantach (rys. 17).

Stosunkowo największą dynamiką w tym zakresie charakteryzował się będzie w dalszym ciągu wskaźnik W2 (określający stosunek liczby osób w wieku poprodukcyjnym do liczby osób w wieku przedprodukcyjnym), którego wartość na przestrzeni 18 badanych lat wzrośnie aż o 53,1 punktów (rys. 18). Wynika z tego, że w 2035 roku na 100 tyszan w wieku przedprodukcyjnym przypadają będzie około 170 mieszkańców w wieku poprodukcyjnym.

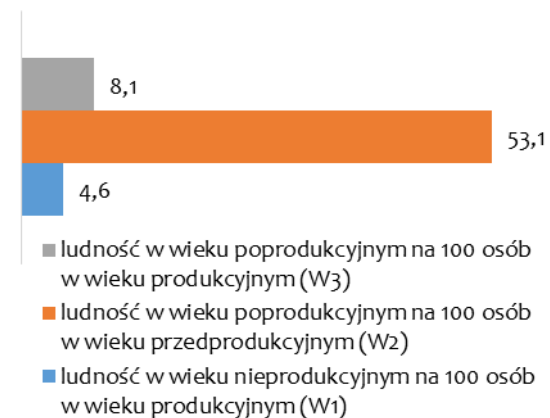
W całym prognozowanym okresie również wartość wskaźnika W1 (stosunek liczby osób w wieku nieprodukcyjnym do liczby osób w wieku produkcyjnym) nie przekroczy „100”, co oznacza, że ludność w wieku produkcyjnym w dalszym ciągu będzie dominować nad ludnością w wieku nieprodukcyjnym (przedprodukcyjnym i poprodukcyjnym). Warto również zauważyć, że po 2026 r. przewidywane jest stopniowe obniżanie się liczby seniorów przypadających na 100 mieszkańców w wieku produkcyjnym, a więc potencjalne obciążenie systemu świadczeń socjalnych oraz lokalnej gospodarki również może ulegać zmniejszeniu.

W oparciu o wcześniejszą analizę wskaźnika W1, można było przewidzieć zmianę trendu ostatniego ze wskaźników – W3 (stosunek liczby osób w wieku poprodukcyjnym do liczby osób w wieku produkcyjnym). Również w tym przypadku, eksperci GUS przewidują stopniowe obniżanie wartości wskaźnika w końcowych latach prognozowanego okresu. Oznacza to, że prognozowana liczba osób w wieku poprodukcyjnym przypadająca na liczbę osób w wieku produkcyjnym będzie rosła mniej więcej do 2029 r., aby później stopniowo ulegać obniżeniu.

Rys. 17: Powiat m. Tychy – prognoza wskaźników obciążenia demograficznego (2017-2035)

Rys. 18: Powiat m. Tychy – prognoza dynamiki wartości wskaźników obciążenia demograficznego (porównanie roku 2017 i 2035)

Źródło: *Diagnoza społeczna mieszkańców Miasta Tychy w wieku „60+”* – Urząd Miasta Tychy, 2018.

Ruch naturalny ludności

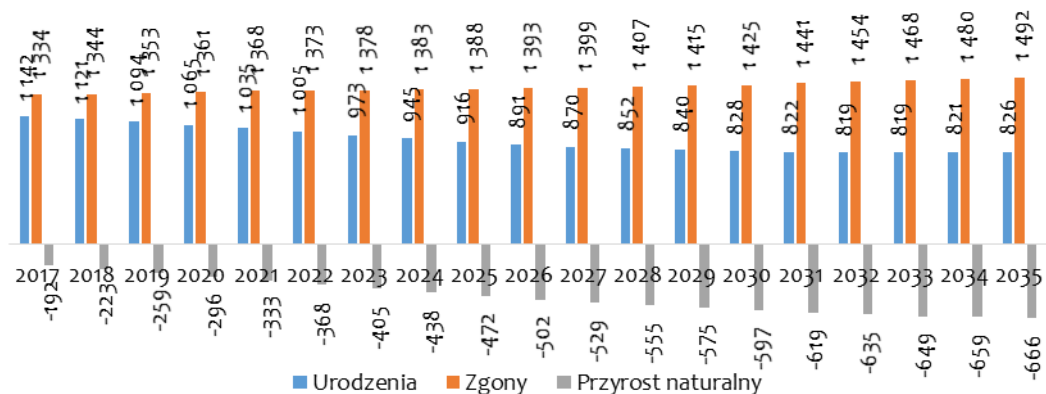
W całym prognozowanym okresie przyrost naturalny osiągać będzie wartości ujemne, co oznacza, że w Tychach rocznie rodziło się będzie mniej dzieci w stosunku do liczby odnotowywanych zgonów wśród mieszkańców

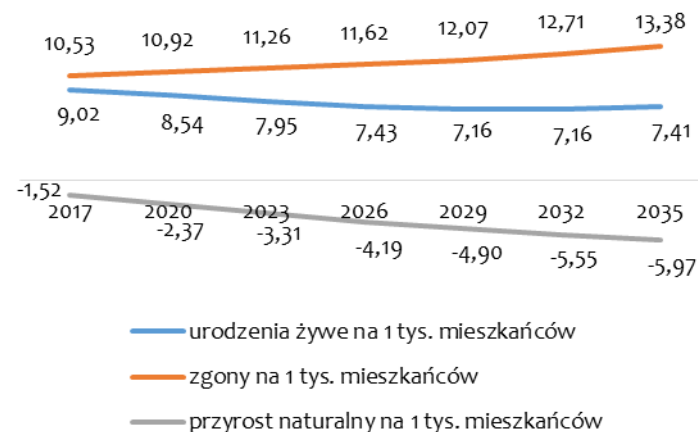
W całym prognozowanym okresie roczna liczba urodzeń żywych będzie systematycznie maleć, a liczba zgonów systematycznie wzrastać

Z danych GUS wynika, że w prognozowanym okresie liczby urodzeń żywych będzie systematycznie maleć, a liczba odnotowywanych zgonów systematycznie wzrastać zarówno w ujęciu nominalnym jak i w przeliczeniu na 1 tys. mieszkańców (rys. 19 i 20). W przypadku urodzeń żywych przewidywano, że ich liczba w 2017 r. osiągnie poziom 1 142, a w 2035 r. już tylko 826 urodzeń. Natomiast liczba zgonów wzrośnie z 1 334 w 2017 r. do 1 492 w 2035 r. Wystąpienie takiego trendu będzie miało bezpośredni wpływ na *przyrost naturalny*, który zgodnie z przewidywaniami w całym prognozowanym okresie będzie osiągał wartości ujemne (od – 172 w 2017 r. do – 666 w 2035 r.). konsekwencją takiego stanu będzie coroczne odnotowywanie rosnącego *ubytku naturalnego*. Po raz kolejny należy jednak podkreślić, iż opracowane prognozy nie uwzględniały spodziewanego wpływu zastosowanego mechanizmu krajowej polityki prorodzinnej – *Programu 500+*.

Rys. 19: Powiat m. Tychy – prognoza ruchu naturalnego ludności (2017-2035)

Rys. 20: Powiat m. Tychy – prognoza ruchu naturalnego ludności / na 1 tys. mieszkańców (2017-2035)

Źródło: *Diagnoza społeczna mieszkańców Miasta Tychy w wieku „60+”* – Urząd Miasta Tychy, 2018.

Ruch migracyjny ludności

W całym prognozowanym okresie utrzyma się dominacja odpływu mieszkańców z Tychów w stosunku do ruchu napływowego

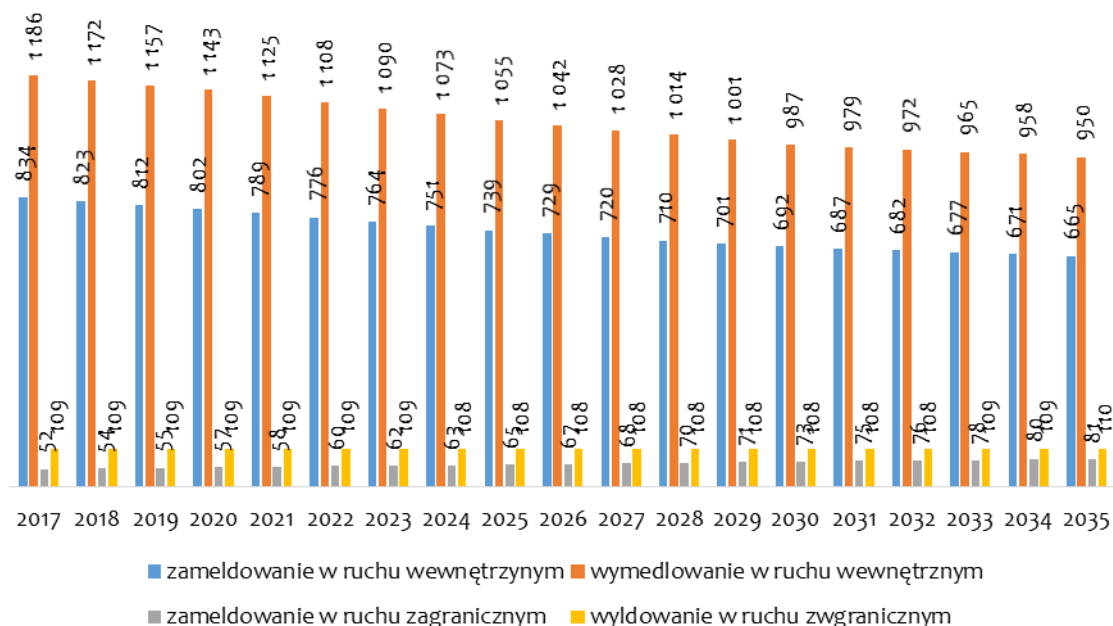
W całym prognozowanym okresie ujemne saldo migracji będzie maleć, tzn., że dominacja odpływu mieszkańców Tychów nad ich napływem osłabnie

Podobnie jak w latach ubiegłych ujętych w prezentowanej powyżej diagnozie demograficznej, również w całym prognozowanym okresie przewidywana jest silna dominacja ruchu wewnętrznego nad zewnętrznym, a więc zmiana miejsca zamieszkania (wymeldowanie lub zameldowanie) odbywała się głównie w obrębie kraju (rys. 21). Oznacza to, że destynacją tyszan decydujących się na zmianę miejsca zamieszkania (wymeldowanie z Tychów) będą w dalszym ciągu inne polskie gminy. Podobnie w przypadku osób, które w badanym okresie będą podejmowały decyzję o osiedleniu się (zameldowaniu) w Tychach – w zdecydowanej większości przybędą one z innej polskiej miejscowości. Z rozkładu danych wynika, że osoby decydujące się za powrót do Tychów z zagranicy stanowiły będą w poszczególnych latach zaledwie od 6,2% do 12,2% wszystkich nowo meldujących się. Natomiast w przypadku tyszan podejmujących decyzję o opuszczeniu Tychów, odsetek deklarujących wyjazd za granicę stanowił od 9,2% do 11,6%.

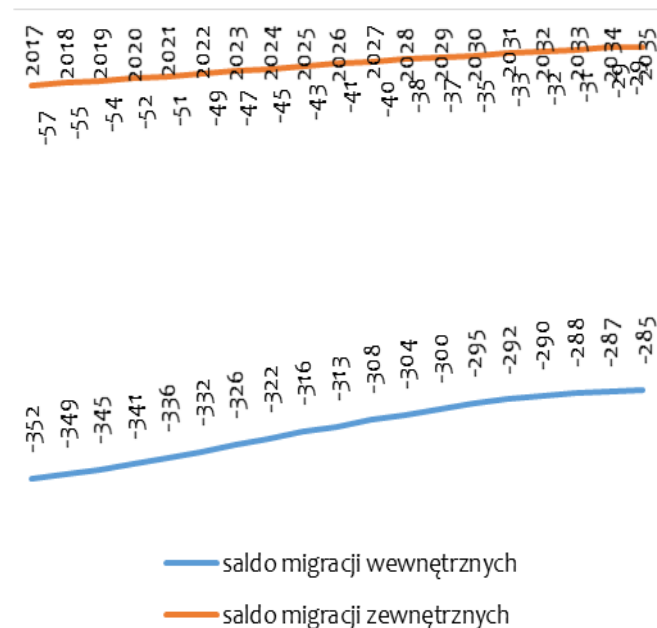
Dla prowadzonej prognozy najistotniejszy wydaje się jednak fakt, iż w całym badanym okresie przewidywana jest dominacja odpływu mieszkańców z Tychów w stosunku do ruchu napływowego. Wskazują na to coroczne wartości salda migracji, które zarówno w przypadku ruchu wewnętrznego jak i zewnętrznego będą miały charakter ujemny (rys. 22). Warto jednak zwrócić uwagę, że z biegiem lat tendencja ta będzie słabła, tzn. że dominacja

odpływu mieszkańców nad ich napływem będzie z każdym rokiem malała. Dla porównania w 2017 r. prognozowane saldo migracji miało osiągnąć wartość najniższą w całym badanym okresie (- 352 os.), natomiast w 2035 r. stosunkowo najwyższą (- 285 os.). Również w przypadku salda migracji zagranicznych, osiągnane wartości, choć ujemne, wykazywać będą tendencję niwelującą przewagę odpływu nad napływem mieszkańców (z – 57 os. w 2017 r. do – 29 os. W 2035 r.)

Rys. 21: Powiat m. Tychy – prognoza migracji wewnętrznych i zewnętrznych (2017-2035)

Rys. 22: Powiat m. Tychy – prognoza salda migracji wewnętrznych i zewnętrznych (2017-2035)

Źródło: *Diagnoza społeczna mieszkańców Miasta Tychy w wieku „60+”* – Urząd Miasta Tychy, 2018.

2.2. Diagnoza społeczna mieszkańców miasta Tychy w wieku „60+”

W 2018 roku miasto Tychy zleciło opracowanie „*Diagnozy społecznej mieszkańców w wieku 60+*”, której podstawę stanowiło badanie sondażowe na grupie 504 mieszkańców w podeszłym wieku, obejmujące swoim zakresem pięć głównych platform problemowych: stan zdrowia; warunki bytowo-materialne; sytuacja rodzinna i struktura gospodarstw domowych; aktywności życiowe i społeczne; oraz korzystanie i potrzeby wsparcia o charakterze formalno-instytucjonalnym i nieformalnym. Głównym celem analizy było pozyskanie informacji niezbędnych dla potrzeb wyznaczenia kierunków przyszłej polityki

senioralnej miasta, w tym również opracowania dokumentów strategicznych w tym zakresie. Poniżej przedstawione zostały jedynie wybrane elementy przeprowadzonej diagnozy, najistotniejsze dla uchwycenia głównych trendów i zjawisk charakteryzujących tyską zbiorowość osób w wieku „60+”.

Postrzeżenie stanu zdrowia

Pierwszym z pięciu głównych obszarów podlegających analizie w prezentowanej diagnozie stanowił **stan zdrowia respondentów oceniany przez samych badanych**. Jest to zagadnienia wyjątkowo istotne dla kształtowania przyszłej polityki senioralnej miasta, której zasadniczym celem jest zabezpieczenie potrzeb mieszkańców, a w tym organizacja opieki zdrowotnej.

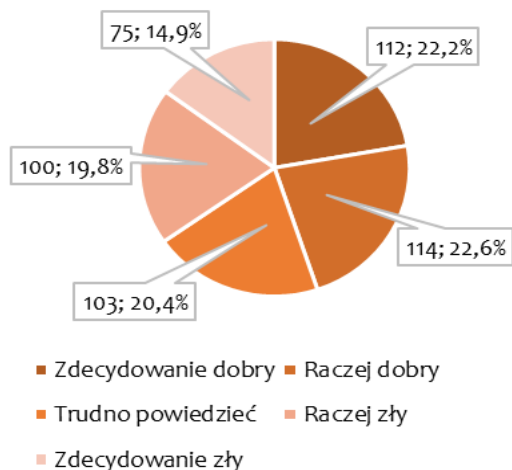
Wśród badanych przeważają osoby oceniające swój stan zdrowia jako co najmniej dobry (44,8%), nad osobami dokonującymi jego negatywne oceny (34,7%)

Poziom pozytywnych ocen własnego stanu zdrowia wzrasta proporcjonalnie do wieku, tzn. im starsi respondenci tym większa skłonność do aprobaty obecnego stanu zdrowia

Z ogólnego rozkładu odpowiedzi (rys. 27) dotyczących oceny własnego stanu zdrowia wynika, że wśród respondentów dominują osoby postrzegające pozytywnie swoją obecną kondycję zdrowotną (stan zdrowia: *zdecydowanie dobry* lub *raczej dobry* = 44,8%), nad osobami, w ocenie których, jest ona niedostateczna (stan zdrowia: *zdecydowanie zły* lub *raczej zły* 34,7%). Jednocześnie aż 22,6% ankietowanych nie dokonało jednoznacznej oceny swojego stanu zdrowia, wybierając ostatecznie odpowiedź *trudno powiedzieć*.

Rys. 27: Ocena ogólnego stanu zdrowia (N=504)

Źródło: *Diagnoza społeczna mieszkańców Miasta Tychy w wieku „ 60+”* – Urząd Miasta Tychy, 2018.

Ponadto z rozkładu odpowiedzi uwzględniającego płeć ankietowanych wynika, że nie odnotowano istotnych różnic w ocenach kobiet i mężczyzn. Przedstawiciele obydwu płci częściej postrzegają swój stan zdrowia jako *bardzo dobry* lub *raczej dobry* (K = 45,5%; M = 43,9%) niż są skłonni deklorować, iż ich kondycja zdrowotna jest *bardzo zła* lub *raczej zła* (K = 35,2%; M = 34,1%).

Sytuacja zmienia jedna kiedy weźmiemy pod uwagę zaawansowanie wieku respondentów. Okazuje się bowiem, że tendencja do pozytywnego postrzegania własnego stanu zdrowia wzrasta wraz z wiekiem, tzn. im starsi ankietowani tym częściej deklarujący pozytywne oceny swojej obecnej kondycji (60-69 lat = 43,4%; 70-79 lat = 45,6%; 80 i więcej lat = 49,3%). Również wśród osób oceniający swój stan zdrowia jako *zdecydowanie zły* lub *raczej zły*, dominowali stosunkowo najmłodszy ankietowani (60-69 lat = 35,9%; 70-79 lat = 32,8%; 80 i więcej lat = 33,3%).

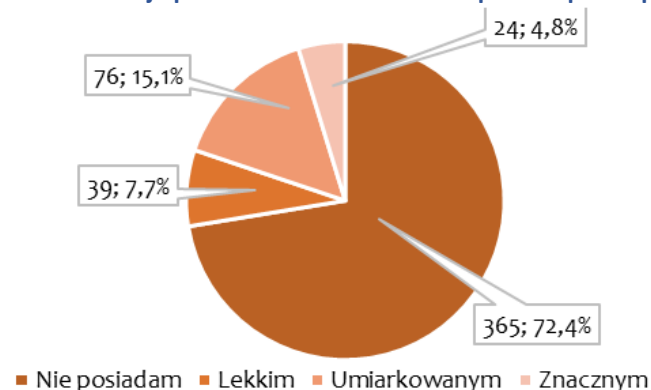
O stanie zdrowia respondentów świadczyć może również fakt ewentualnego **posiadania orzeczenia o stopniu niepełnosprawności**.

O stosunkowo dobrej kondycji zdrowotnej ankietowanych świadczyć może fakt, iż zdecydowana większość z nich (72,4%) nie posiada orzeczenia o stopniu niepełnosprawności

Okazuje się, że zdecydowana większość ankietowanych nie posiada *orzeczenia o stopniu niepełnosprawności* (72,4%). Wśród badanych deklarujących postępowanie się takim dokumentem dominują osoby z *umiarkowanym* (15,1%) lub *lekkim* (7,7%) *stopniem niepełnosprawności*. W ankietowanej grupie stosunkowo najrzadziej uczestniczyli tyszenie ze *znacznym stopniem niepełnosprawności* (4,8%) (rys. 30). Jednocześnie w rozkładach odpowiedzi uwzględniających płeć i wiek respondentów nie odnotowano istotnych różnic między przedstawicielami poszczególnych frakcji.

Rys. 30: Deklaracje posiadania orzeczenia o stopniu niepełnosprawności (N=504)

Źródło: *Diagnoza społeczna mieszkańców Miasta Tychy w wieku „60+”* – Urząd Miasta Tychy, 2018.

Dla prowadzonych analiz istotą jest również kwestia **oceny wpływu stanu zdrowia respondentów na ich codzienne funkcjonowanie**. Dlatego ankietowani poproszeni zostali o określenie częstotliwości występowania ewentualnych trudności związanych z podejmowaniem wybranych typów aktywności.

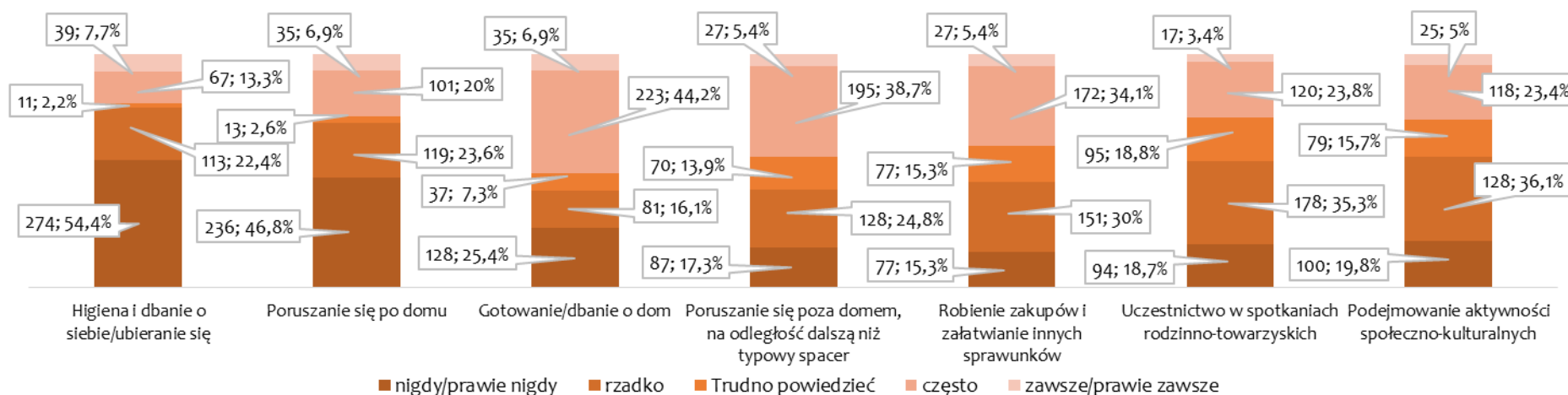
Zdecydowana większość respondentów nie odczuwa trudności w podejmowaniu działań związanych z higieną i dbaniem o siebie/ubieraniem się (76,8%) oraz poruszaniem się po domu (70,4%)

Połowie badanych konieczność samodzielnego gotowania/dbania o dom, nastęrcza sporych trudności. Podobnie konieczność poruszania się poza domem na odległość dalszą niż typowy spacer oraz robienie zakupów i załatwianie innych spraw

Z ogólnego rozkładu odpowiedzi wynika, że obecny stan zdrowia respondentów wpływa na poziom ich samodzielności w codziennym życiu, która w ich ocenie jest mniej lub bardziej ograniczona w zależności od typów podejmowanych aktywności (rys. 33). Chociaż zdecydowana większość respondentów nie odczuwa trudności w podejmowaniu działań związanych z *higieną i dbaniem o siebie/ubieraniem się* (nigdy/prawie nigdy lub rzadko = 76,8%) oraz *poruszaniem się po domu* (nigdy/prawie nigdy lub rzadko = 70,4%), to jednak konieczność samodzielnego *gotowania/dbania o dom*, nastęrcza już sporych trudności (często lub zawsze/prawie zawsze = 51,1%). Podobnie *konieczność poruszania się poza domem na odległość dalszą niż typowy spacer* (często lub zawsze/prawie zawsze = 44,1%) oraz *robienie zakupów i załatwianie innych spraw* (często lub zawsze/prawie zawsze = 39,5%). Jednocześnie w ocenie ponad połowy ankietowanych, stan zdrowia nie zmusza ich do rezygnacji z *uczestnictwa w spotkaniach rodzinno-towarzyskich* (nigdy/prawie nigdy lub rzadko = 54%) oraz podejmowania aktywności społeczno-kulturalnych (nigdy/prawie nigdy lub rzadko = 55,9%).

Rys. 33: Ocena wpływu stanu zdrowia na podejmowanie wybranych typów aktywności (N=504)

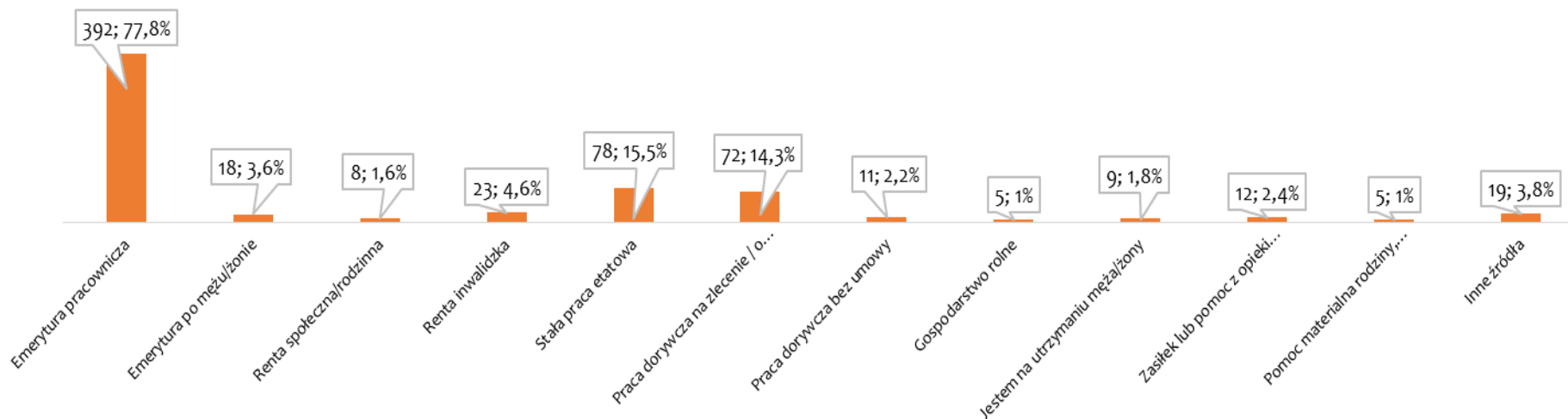
Źródło: *Diagnoza społeczna mieszkańców Miasta Tychy w wieku „60+”* – Urząd Miasta Tychy, 2018.

Ocena sytuacji bytowo-materialnej

Kolejnym z pięciu głównych obszarów badawczych podlegających analizie w prezentowanej diagnozie dotyczył kwestii związanych z **sytuacją bytowo-materialną ankietowanych tyszan**. Dla przyszłych kierunków działań w obrębie polityki senioralnej jest to zagadnienie wyjątkowo istotne, ponieważ warunkować może poziom potrzebnego wsparcia finansowo-materialnego. Dlatego ankietowani poproszeni zostali o wskazanie źródeł utrzymania, oceną swojej obecnej sytuacji materialnej, określenie jej ewentualnej dynamiki w okresie ostatnich 5 lat oraz wskazanie wybieranych strategii rozwiązywania ewentualnych problemów finansowych.

Z uzyskanych deklaracji dotyczących źródła utrzymania badanych tyszan (rys. 34) wynika, że dla zdecydowanej większości jest nim *emerytura pracownicza* (77,8%). Na kolejnych, choć znacznie oddalonych liczebnie, pozycjach uplasowały się: *stała praca etatowa* (15,5%) oraz *dorywcza praca zlecona* (14,3%). Pozostałe źródła utrzymania były wskazywane bardzo rzadko stanowiąc niemal marginalną część ogółu wskazań.

Rys. 34: Źródła utrzymania respondentów (N=504)

Źródło: *Diagnoza społeczna mieszkańców Miasta Tychy w wieku „ 60+”* – Urząd Miasta Tychy, 2018.

Z uwagi na cel prezentowanej diagnozy, szczególnie istotnym zagadnieniem, jest kwestia **oceny własnej sytuacji materialnej respondentów**, która warunkować może potrzebę organizacji różnych form wsparcia w ramach przygotowanej strategii senioralnej.

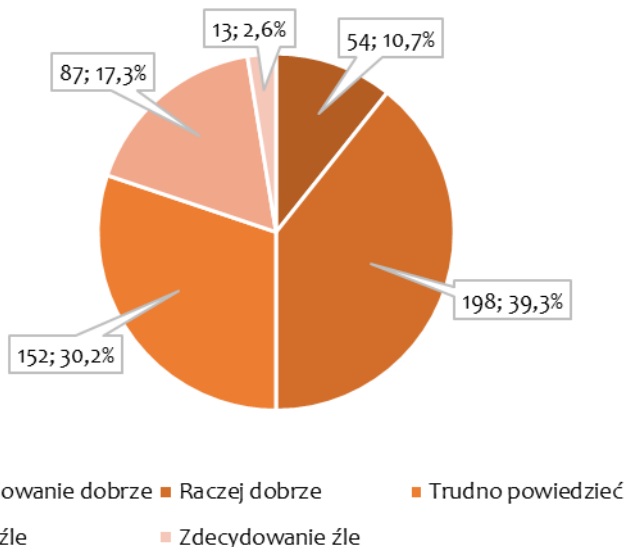
Co drugi ankietowany ocenia swoją obecną sytuację materialną jako co najmniej dobrą

W ocenie co piątego ankietowanego, jego obecna sytuacja materialna jest co najmniej zła

Z uzyskanego rozkładu odpowiedzi (rys. 35) wynika, że dokładnie połowa respondentów ocenia swoją obecną sytuację materialną, jako co najmniej dobrą (zdecydowanie dobrze lub raczej dobrze = 50%). Jednocześnie 1/5 ankietowanych jest przeciwnego zdania, twierdząc, że stan ich finansów jest co najmniej zły (zdecydowanie źle lub raczej źle = 19,8%).

Rys. 35: Ocena własnej sytuacji materialnej (N=504)

Źródło: *Diagnoza społeczna mieszkańców Miasta Tychy w wieku „60+”* – Urząd Miasta Tychy, 2018.

Z rozkładu odpowiedzi uwzględniającego płeć ankietowanych wynika, że nie odnotowano istotnych różnic w ocenach kobiet i mężczyzn. Liczba osób postrzegających pozytywnie stan swoich finansów oscyluje w okolicy połowy badanych obu płci, jedynie z niewielką przewagą liczebną kobiet. Podobnie w grupie ankietowanych, którzy negatywnie oceniają swoją sytuację finansową – głosy kobiet i mężczyzn rozłożyły się niemal równomiernie.

Również w podziale uzyskanych opinii z uwzględnieniem wieku ankietowanych nie odnotowano istotnych różnic wskazań respondentów rekrutujących się z wyróżnionych na potrzeby badania grup wiekowych.

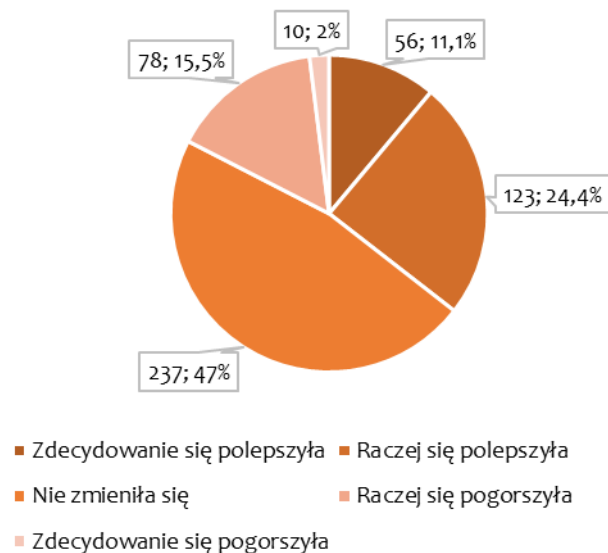
Dla prowadzonych analiz istotna jest także **sytuacja materialna ankietowanych**, a więc potencjalnie odczuwane zmiany w możliwościach zaspokajania własnych potrzeb wymagających nakładów finansowych. Dlatego respondenci poproszeni zostali o dokonanie oceny tego, jak kształtowała się ich sytuacja materialna w perspektywie ostatnich 5 lat.

Ankietowani dwukrotnie częściej (35,5%) dostrzegają pozytywne zmiany we własnej sytuacji materialnej, niż jej pogorszenie (17,5%) w trakcie ostatnich 5 lat

Z ogólnego rozkładu uzyskanych odpowiedzi wynika, że ankietowani dwukrotnie częściej dostrzegają pozytywne zmiany we własnej sytuacji materialnej. Aż 35,5% ankietowanych twierdzi, że ich sytuacja materialna uległa poprawie w trakcie ostatnich 5 lat, a jedynie 17,5% badanych jest przeciwnego zdania, dostrzegając pogorszenie stanu własnych finansów (rys. 36). Jednocześnie stosunkowo największa grupa wśród ankietowanych tyszan dokonując porównania obecnego „portfela” z jego zasobnością z przed 5 lat twierdzi, iż nie uległa ona odczuwalnej zmianie (47%).

Rys. 36.: Ocena dynamiki sytuacji materialnej w okresie ostatnich 5 lat (N=504)

Źródło: *Diagnoza społeczna mieszkańców Miasta Tychy w wieku „ 60+”* – Urząd Miasta Tychy, 2018.

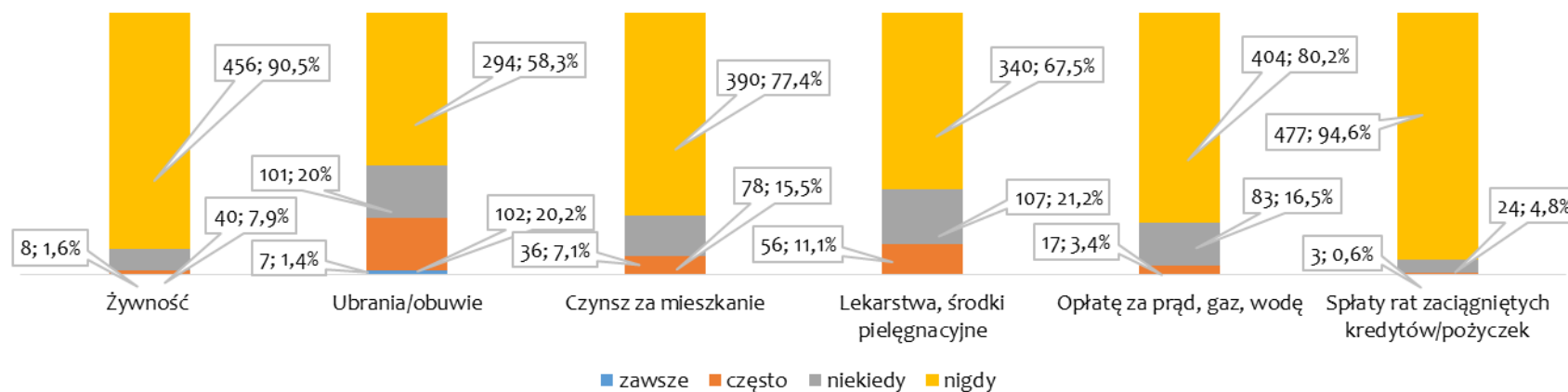
Kolejnym obliczem ocenianej sytuacji materialnej badanych tyszan jest **kwestia występowania potencjalnych niedoborów finansowych** generujących sytuacje kryzysowe polegające na ograniczeniach w nabywaniu dóbr i/lub opłaceniu bieżących zobowiązań (np. opłat czynszowych, itp.). Dlatego respondenci zapytani zostali o to, czy w trakcie ostatniego roku (12 miesięcy) zdarzyło się, że zabrakło im pieniędzy na konkretne wydatki.

Zdecydowana większość ankietowanych tyszan nie odczuwa kryzysów finansowych generujących konieczność rezygnacji ze spłacania bieżących zobowiązań lub nabywania określonych dóbr

Jak widać w prezentowanym poniżej zestawieniu graficznym (rys. 37), zdecydowana większość ankietowanych tyszan nie znalazła się, w trakcie ostatniego roku, w sytuacji generującej ograniczenia finansowe negatywnie wpływające na ich funkcjonowanie. Do kryzysów powodujących konieczność *rezygnacji z zakupu żywności* przyznało się jedynie 48 osób (9,5%). Również w kwestii konieczności *dokonywania bieżących opłat i spłacania zobowiązań finansowych* (np. opłata czynszowa, opłaty za prąd i/lub gaz, itp.) respondenci starali się nie dopuszczać do sytuacji, w której zabrakłoby im środków na tego typu płatności. Natomiast stosunkowo najczęściej ankietowani wskazywali na konieczność rezygnacji z zakupu nowych *ubrań/obuwia* (41,6%) lub *lekarstw i środków pielęgnacyjnych* (łącznie 32,5%).

Rys. 37: Niedobory finansowe w trakcie ostatniego roku (N=504)

Źródło: *Diagnoza społeczna mieszkańców Miasta Tychy w wieku „60+”* – Urząd Miasta Tychy, 2018.

Ostatnie pytanie służące określeniu sytuacji finansowej badanych tyzian dotyczyło bezpośrednio stosowanych **strategii radzenia sobie w sytuacji wystąpienia ograniczeń finansowych**, a więc kiedy brakuje pieniędzy na bieżące wydatki.

Z uzyskanych odpowiedzi (rys. 38) wynika, że najczęściej stosowaną praktyką w takich sytuacjach jest *rezygnacja z kupna części produktów* (65,7%) lub *zobowiązań finansowych (opłat)* (24,8%). Jednocześnie co czwarty ankietowany, kiedy znajdzie się w takiej sytuacji, *pożycza potrzebne pieniądze* (26,2%), a co szósta osoba *prosi o pomoc/wsparcie członków rodziny, jednak nie pożycza od nich pieniędzy* (17,7%). Poza tym badani są częściej skłonni podjąć kolejne (dodatkowe) zobowiązanie finansowe w postaci *kredytu bankowego lub pożyczki finansowej* (9,9%), niż poprosić o pomoc działające w Tychach instytucje. Okazuje się, że o *zasilek z miejskiego MOPS* stara się jedynie co jedenasta osoba (8,9%), a o *pomoc Kościoła/Caritas/towarzystwa charytatywnego* prosi już tylko co szesnasty ankietowany (6,3%).

Rys. 38: Strategie radzenia sobie w sytuacjach ograniczeń finansowych (N=504)

Źródło: *Diagnoza społeczna mieszkańców Miasta Tychy w wieku „60+”* – Urząd Miasta Tychy, 2018.

Sytuacja rodzinna i struktura gospodarstw domowych

Na stan aktualnej sytuacji rodzinnej badanych osób, istotnie wpływać może **skład osobowy gospodarstw domowych** które zamieszkują.

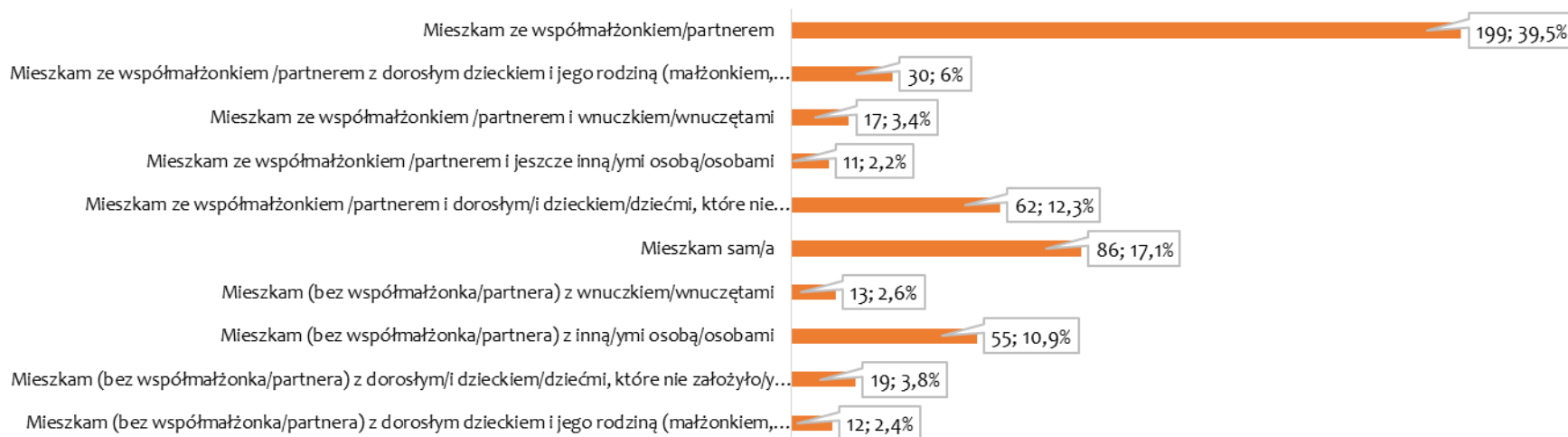
Jedynie co szósta badana osoba deklaruje prowadzenie jednoosobowego gospodarstwa domowego, a więc życie w pojedynkę

Częstotliwość prowadzenie jednoosobowego gospodarstwa domowego wzrasta proporcjonalnie do zaawansowania wieku respondentów, tzn. im starsi badani tym częściej mieszkają w pojedynkę

Okazuje się, że zdecydowana większość ankietowanych prowadzi gospodarstwa domowe wspólnie z innymi osobami (rys. 39), a tylko co szósta z badanych osób zadeklarowała życie w pojedynkę (17,1%). Stosunkowo najczęściej ankietowani mieszkają ze współmałżonkiem/partnerem (39,5%). Poza tym średnio co ósma badana osoba mieszka ze współmałżonkiem/partnerem oraz dorosłym dzieckiem/dziećmi, które nie założyło/y jeszcze swojej własnej rodziny (12,3%), a co dziesiąty respondent prowadzi gospodarstwo domowe wspólnie z innymi osobami (które nie są ich współmałżonkami/partnerami; dziećmi lub wnuczętami) (10,9%).

Rys. 39: Skład osobowy gospodarstw domowych respondentów (N=504)

Źródło: *Diagnoza społeczna mieszkańców Miasta Tychy w wieku „ 60+”* – Urząd Miasta Tychy, 2018.

Z rozkładu odpowiedzi uwzględniającego płeć ankietowanych wynika, że zarówno wśród kobiet jak i mężczyzn dominuje *prowadzenie gospodarstwa domowego wspólnie ze współmałżonkiem/partnerem i/lub innymi osobami (np.: dziećmi, wnuczętami, itp.)* (łącznie K = 63,4%; M = 63,1%).

Ponadto mężczyźni nieco częściej niż kobiety *mieszkają w pojedynkę* (M = 19,2%; K = 15,5%), co wynika między innymi z faktu, że kobiety stosunkowo częściej deklarują *tworzenie gospodarstwa domowego bez współmałżonka/partnera ale wspólnie z innymi osobami (np.: dziećmi, wnuczętami, itp.)* (K = 21%; M = 17,8%). Natomiast z zestawienia odpowiedzi uwzględniającego wiek ankietowanych wynika, że chociaż w każdej z wyróżnionych grup wiekowych dominują osoby tworzące *gospodarstwo domowe ze współmałżonkiem/partnerem i/lub innymi osobami (np. dziećmi, wnuczętami, itp.)*, to jednak tendencja ta słabnie wraz z zaawansowaniem wieku respondentów (60-69 lat = 68,4%; 70-79 lat = 59,2%; 80 i więcej lat = 49,3%). Konsekwencją tego jest proporcjonalny do wieku wzrost liczebności osób deklarujących *samodzielne prowadzenie gospodarstwa domowego*, tzn. że im starsi respondenci tym częściej mieszkają w pojedynkę (60-69 lat = 13,2%; 70-79 lat = 19,2%; 80 i więcej lat = 29,3%).

Dla prowadzonych analiz istotnym zagadnieniem jest także **kwestia relacji i kontaktów społecznych w jakie wchodzi respondenci z wybranymi grupami osób**, o których można powiedzieć, że zazwyczaj tworzą najbliższe otoczenie społeczne poszczególnych jednostek. Dlatego również w ramach relacjonowanego badania, ankietowani poproszeni zostali o **określenie na ile bliskie są ich relacje z poszczególnymi grupami oraz jaka jest częstotliwość kontaktów i spotkań z nimi**.

Prawie 60% ankietowanych deklaruje utrzymywanie bliskich kontaktów z dziećmi i wnuczętami

Niemal co czwarta badana osoba twierdzi, że jej relacje z dziećmi i wnuczętami są osłabione, a co jedenasta deklaruje całkowity brak kontaktów tego typu

Tylko co trzeci respondent określa swoje obecne stosunki z innymi członkami rodziny jako bliskie, a niemal co druga badana osoba twierdzi, że relacje te są słabe

Około 60% ankietowanych nie utrzymuje żadnych kontaktów z przyjaciółmi i znajomymi oraz sąsiadami

Z uzyskanego rozkładu wskazań wynika, że w zdecydowanie najbliższych relacjach respondenci pozostają z własnymi *dziećmi (zdecydowanie bliskie i raczej bliskie = 56,7%)* oraz *wnuczętami (zdecydowanie bliskie i raczej bliskie = 56,3%)*. Jednocześnie warto podkreślić, że niemal co czwarta badana osoba twierdzi, iż relacje te są osłabione (*zdecydowanie słabe i raczej słabe = 23,6%*), a co jedenasty respondent deklaruje *całkowity brak kontaktów z dziećmi (8,7%)* i *wnuczętami (8,5%)*. Zdecydowanie słabsze relacje ankietowani utrzymują z innymi grupami. Okazuje się bowiem, że tylko co trzeci respondent określa swoje obecne stosunki z *innymi członkami rodziny* jako bliskie (*zdecydowanie bliskie i raczej bliskie = 31,3%*), a niemal co druga badana osoba twierdzi, że relacje te są słabe (*zdecydowanie słabe i raczej słabe = 40,9%*). Ponadto, co piąty ankietowany deklaruje *całkowity brak kontaktów z innymi członkami rodziny (19,4%)*. Podobnie sytuacja kształtuje się w przypadku relacji z *przyjaciółmi/znajomymi* lub *sąsiadami*. Warto podkreślić, że stosunkowo bliskie kontakty utrzymywane są nawet częściej z *sąsiadami (zdecydowanie bliskie i raczej bliskie = 38,7%)* niż *przyjaciółmi* czy *znajomymi (zdecydowanie bliskie*

i raczej bliskie = 30%), co dodatkowo uwydatniają także deklaracje o całkowitym braku kontaktów z tymi kategoriami osób (przyjaciele/znajomi = 67,1%; sąsiedzi = 59,7%).

Tab. 4: Relacje i kontakty osobiste z wybranymi osobami (N=504)

	Zdecydowanie bliskie		Raczej bliskie		Raczej słabe		Zdecydowanie słabe		Brak kontaktów		Nie posiadam	
Z dziećmi	135	26,8%	151	30,0%	73	14,5%	46	9,1%	44	8,7%	55	10,9%
Z wnukami/ prawnukami	147	29,2%	137	27,2%	78	15,5%	41	8,1%	43	8,5%	58	11,5%
Z innymi członkami rodziny	45	8,9%	113	22,4%	117	23,2%	89	17,7%	98	19,4%	42	8,3%
Z przyjaciółmi/ znajomymi	23	4,6%	128	25,4%	227	45,0%	111	22,0%	14	2,8%	1	0,2%
Z sąsiadami	42	8,3%	153	30,4%	211	41,9%	90	17,9%	8	1,6%	0	0,0%

Źródło: *Diagnoza społeczna mieszkańców Miasta Tychy w wieku „ 60+”* – Urząd Miasta Tychy, 2018.

W rozkładzie odpowiedzi uwzględniającym płeć respondentów nie odnotowano istotnych różnic we wskazaniach. Natomiast biorąc pod uwagę wiek ankietowanych, można zauważyć pewną tendencję wzrostu deklaracji o bliskości kontaktów proporcjonalną do wiekowego zaawansowania respondentów, tzn. im starsi ankietowani tym wyższy udział deklaracji o utrzymywaniu bliskich relacji z wszystkimi wyróżnionymi kategoriami osób.

Jak już wskazano powyżej, ankietowani poproszeni zostali również o **określenie częstotliwości kontaktów z poszczególnymi osobami**.

Stosunkowo największa grupa ankietowanych pozostaje w kontakcie z najbliższymi (dziećmi i/lub wnuczętami) niemal codziennie lub co najmniej raz w tygodniu

Stosunkowo największa grupa ankietowanych pozostaje w kontakcie z innymi członkami rodziny i/lub przyjaciółmi/znajomymi raz w tygodniu lub przynajmniej raz w miesiącu

Rozkład uzyskanych wskazań jest spójny z deklarowaną wcześniej bliskością utrzymywanych relacji (tab. 5). Wynika z niego bowiem, że stosunkowo najczęściej, respondenci kontaktują się z własnymi *dziećmi* (codziennie/prawie codziennie lub co najmniej raz w tygodniu = 46,4%) i *wnuczętami* (codziennie/prawie codziennie lub co najmniej raz w tygodniu = 48,2%). Z pozostałymi członkami rodziny, ankietowani mają okazję kontaktować się nieco rzadziej (raz w tygodniu/rzadziej i co najmniej raz w miesiącu = 37,9%). Podobnie relacje z *przyjaciółmi i znajomymi* – bazują na rzadszych kontaktach (raz w tygodniu/rzadziej i co najmniej raz w miesiącu = 65,9%). Nieco częściej ankietowani mają okazję do spotkań z sąsiadami (codziennie/prawie codziennie lub co najmniej raz w tygodniu = 31,5%), co wynika zapewne z bezpośredniej bliskości zamieszkania.

Tab. 5: Częstotliwość utrzymywanych relacji i kontaktów osobistych z wybranymi osobami (N=504)

	Codziennie lub prawie codziennie		Co najmniej raz w tygodniu		Raz w tygodniu lub rzadziej		Co najmniej raz w miesiącu		Rzadziej niż raz w miesiącu		Nigdy lub prawie nigdy		Nie posiadam	
Z dziećmi	128	25,4%	106	21,0%	78	15,5%	33	6,5%	51	10,1%	52	10,3%	56	11,1%
Z wnukami/ prawnikami	143	28,4%	100	19,8%	74	14,7%	31	6,2%	45	8,9%	52	10,3%	59	11,7%
Z innymi członkami rodziny	16	3,2%	73	14,5%	104	20,6%	87	17,3%	70	13,9%	111	22,0%	43	8,5%
Z przyjaciółmi/ znajomymi	7	1,4%	93	18,5%	164	32,5%	168	33,3%	56	11,1%	15	3,0%	1	0,2%
Z sąsiadami	67	13,3%	92	18,3%	171	33,9%	130	25,8%	33	6,5%	11	2,2%	0	0,0%

Źródło: *Diagnoza społeczna mieszkańców Miasta Tychy w wieku „ 60+”* – Urząd Miasta Tychy, 2018.

Na intensywność i częstotliwość kontaktów respondentów z innymi osobami wpływać może miejsce zamieszkania obydwu stron, a dokładnie geograficzna odległość między nimi. Dlatego również w relacjonowanym badaniu ankietowani poproszeni zostali o **wskazanie miejsc stałego pobytu bliskich sobie osób**.

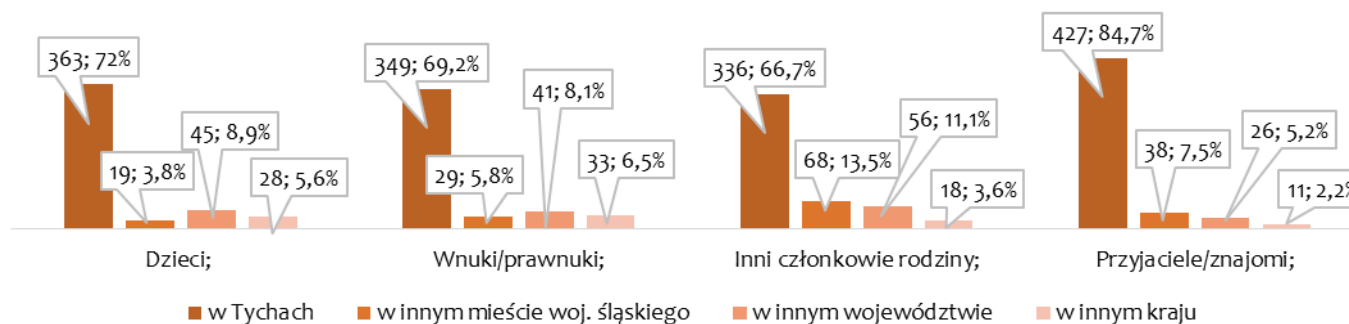
Członkowie rodzin oraz przyjaciele/znajomi zdecydowanej większości respondentów mieszkają w Tychach

Zdecydowanej większości respondentów nie dotyczy problem rozłąki wynikającej z podjęcia przez ich najbliższych decyzji o migracji zarobkowej i/lub osiedleniu się poza granicami kraju

Z uzyskanych deklaracji (rys. 40) wynika jednoznacznie, że w przypadku zdecydowanej większości respondentów, osoby z którymi pozostają w stałej relacji mieszkają w Tychach (dzieci = 72%; wnuczeta = 69,2%; inni członkowie rodziny = 66,7%; przyjaciele/znajomi = 84,7%) lub co najwyżej w innym mieście woj. śląskiego (dzieci = 3,8%; wnuczeta = 5,8%; inni członkowie rodziny = 13,5%; przyjaciele/znajomi = 7,5%). Warto również szczególnie podkreślić fakt, iż zdecydowana większość respondentów nie odczuwa problemu rozłąki wynikającej z podjęcia przez ich najbliższych decyzji o migracji zarobkowej i/lub osiedleniu się poza granicami kraju (dzieci = 5,6%; wnuczeta = 6,5%; inni członkowie rodziny = 3,6%; przyjaciele/znajomi = 2,2%).

Rys. 40: Stałe miejsce zamieszkania wybranych osób (N=504)

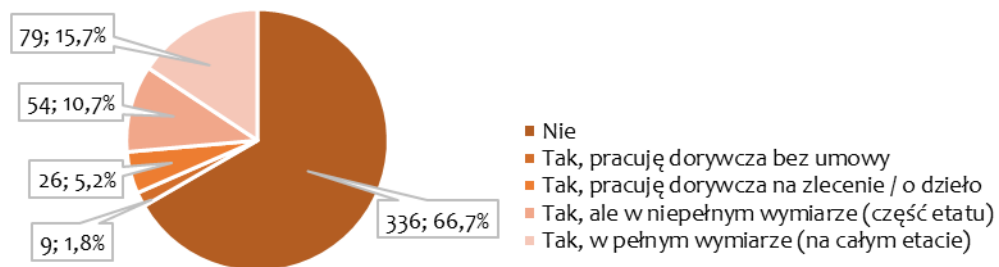
Źródło: *Diagnoza społeczna mieszkańców Miasta Tychy w wieku „60+”* – Urząd Miasta Tychy, 2018.

Aktywność życiowa i społeczna

Kolejny z bloków tematycznych podjętych w ramach relacjonowanej *diagnozy społecznej mieszkańców miasta Tychy w wieku „60+”* dotyczył **aktywności życiowej i społecznej** podejmowanej przez respondentów. Jest to problematyka wyjątkowo istotna dla kształtowania przyszłej polityki senioralnej miasta, której zasadniczym celem powinna być osobnicza i społeczna aktywizacja mieszkańców, z jednej strony odpowiadająca na zgłaszane zapotrzebowanie, a z drugiej – pobudzająca i rozszerzająca zakres dotychczasowych praktyk. Dlatego w prezentowanym bloku podjęto kwestie dotyczące: **potencjalnej aktywności zawodowej respondentów; sposobów oraz miejsc spędzania czasu wolnego; typów aktywności podejmowanych wspólnie z rówieśnikami; uczestnictwa i zaangażowania w organizowanych na terenie miasta wydarzeń społeczno-kulturalnych; oraz dotychczasowego uczestnictwa i chęci udziału w działaniach prowadzonych na rzecz tyskich seniorów.**

Podejmowanie zarobkowej aktywności zawodowej może istotnie determinować ogólną aktywność respondentów, stąd w ramach prezentowanego badania podjęto również tą kwestię. Z uzyskanego rozkładu odpowiedzi (rys. 41) wynika, że większość ankietowanych obecnie nie trudni się żadną pracą zarobkową (66,7%). Wśród osób deklarujących podejmowanie pracy dominują respondenci wskazujący, że ich zatrudnienie odbywa się w *wymiarze pełnego lub częściowego etatu* (odpowiednio: 15,7% i 10,7%). Poza tym średnio co dwudziesty ankietowanych podejmuje się *pracy dorywczej (w ramach umowy o dzieło lub zlecenia)* (5,2%), a 9 badanych osób przyznało, że pracuje bez żadnej umowy (1,8%).

Rys. 41: Podejmowanie pracy zarobkowej (N=504)

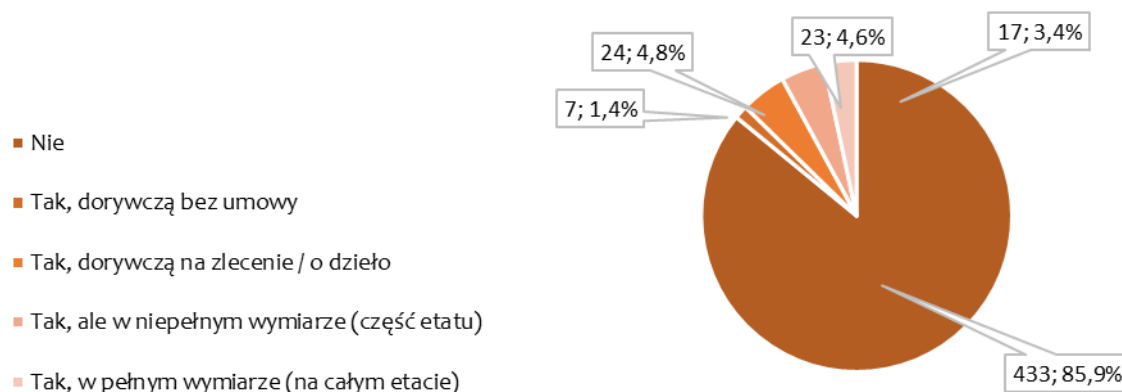

Źródło: *Diagnoza społeczna mieszkańców Miasta Tychy w wieku „60+”* – Urząd Miasta Tychy, 2018.

W rozkładzie odpowiedzi uwzględniającym płeć respondentów nie odnotowano istotnych różnic we wskazaniach. Natomiast biorąc pod uwagę wiek ankietowanych, można zauważyć pewną słabą tendencję spadku podejmowanej aktywności zawodowej proporcjonalnie do wiekowego zaawansowania respondentów, tzn. im starsi ankietowani tym stosunkowo rzadziej pracują zarobkowo.

Istotna jest również kwestia **skłonności respondentów do podjęcia pracy zarobkowej w najbliższej przyszłości**. Okazuje się jednak, że zdecydowana większość, bo aż 85,9% badanej reprezentacji tyszan w wieku „60+” nie wykazuje chęci do rozpoczęcia aktywności tego typu (rys. 42). Wśród nielicznych osób deklarujących gotowość do podjęcia pracy dominują respondenci zainteresowani *pracą dorywczą na zlecenie/o dzieło* (4,8%) lub *w niepełnym wymiarze czasowym (część etatu)* (4,6%). Tylko 3,4% ankietowanych wyraziło chęć zaangażowania się w *pracę na pełnym etacie*, a jeszcze mniejsza grupa gotowa jest na *pracę dorywczą bez umowy* (1,4%).

Rys. 42: Chęć podjęcia pracy zarobkowej (N=504)

Źródło: *Diagnoza społeczna mieszkańców Miasta Tychy w wieku „60+”* – Urząd Miasta Tychy, 2018.

Kolejna kwestia uwzględniona w bloku tematycznym dotyczącym analizy aktywności życiowej i społecznej respondentów związana jest z **organizacją szeroko pojmowanego czasu wolnego ankietowanych**. Dominujący w badanej grupie brak aktywności zawodowej pozwala przyjąć założenie, iż osoby te dysponują rozbudowanym kapitałem czasu wolnego, którego zagospodarowanie może przyjmować rozmaite formy. Dlatego ankietowani poproszeni zostali o **określenie typów podejmowanych aktywności oraz częstotliwości ich realizacji**.

Codzienne praktyki spędzania czasu wolnego ograniczają się najczęściej do oglądania telewizji i/lub słuchania radia

Zdecydowana większość ankietowanych prawie w ogóle nie uczestniczy w kulturze (nie uczęszcza do kina/teatru, muzeów, bibliotek, itp.)

Z uzyskanego w ten sposób zestawienia odpowiedzi wynika, że zakres codziennej aktywności podejmowanej przez badanych w tzw. *wolnym czasie* nie jest rozbudowany (tab. 6). Zdecydowana większość respondentów ogranicza go bowiem do *oglądania telewizji (codziennie lub prawie codziennie = 85,7%; co najmniej raz w tyg. = 9,7%)* lub *słuchania radia (codziennie lub prawie codziennie = 56 %; co najmniej raz w tyg. = 32,3%)*. Z drugiej strony, spora grupa stara się jednak regularnie *wychodzić z domu na spacer, aby spędzić czas na wolnym powietrzu (codziennie lub prawie codziennie = 38,1 %; co najmniej raz w tyg. = 37,5%)* lub *rozwija własne hobby (codziennie lub prawie codziennie = 19,6 %; co najmniej raz w tyg. = 28,6%)*. Zdecydowanie najpopularniejszym cotygodniowym rytuałem wśród ankietowanych, jest *uczestnictwo w praktykach religijnych (co najmniej raz w tyg. = 62,9%)*. Średnio *raz w tygodniu lub rzadziej ale co najmniej raz w miesiącu* ankietowani *spotykają się członkami rodzin (43,6%), przyjaciółmi (70,1%)* lub *sąsiadami (55,1%)*. Jednocześnie wyróżnić można cały szereg aktywności, które nie są w ogóle lub jedynie sporadycznie podejmowane przez ankietowanych, tzn. *rzadziej niż raz w miesiącu lub nigdy/prawie nigdy*. Należą do nich: *chodzenie do kina (93,6%); odwiedzanie muzeów/wystaw (93,3%); chodzenie do biblioteki/czytelni (81,4%); chodzenie na mecze/zawody sportowe (80,1%); chodzenie na dancingi (84,1%); uprawianie sportu (59,3%); czytanie prasy/książek (57%); uczestnictwo w spotkaniach parafialnych (74%); oraz uczestnictwo w spotkaniach klubie seniora (80,5%)*.

Tab. 6: Sposoby spędzania czasu wolnego (N=504)

	codziennie lub prawie codziennie		co najmniej raz w tygodniu		raz w tygodniu lub rzadziej		co najmniej raz w miesiącu		rzadziej niż raz w miesiącu		nigdy lub prawie nigdy	
Chodzę do kina / teatru	0	0,0%	1	0,2%	4	0,8%	27	5,4%	165	32,7%	307	60,9%
Odwiedzam muzea / wystawy	0	0,0%	1	0,2%	4	0,8%	29	5,8%	155	30,8%	315	62,5%
Chodzę do czytelni / biblioteki	0	0,0%	7	1,4%	28	5,6%	59	11,7%	134	26,6%	276	54,8%
Chodzę na mecze / zawody sportowe	0	0,0%	20	4,0%	34	6,7%	46	9,1%	96	19,0%	308	61,1%
Chodzę na dancingi	1	0,2%	27	5,4%	16	3,2%	36	7,1%	101	20,0%	323	64,1%

Uprawiam sport / ćwiczę	48	9,5%	57	11,3%	69	13,7%	31	6,2%	45	8,9%	254	50,4%
Chodzę na spacer / spędzam czas na świeżym powietrzu	192	38,1%	189	37,5%	57	11,3%	36	7,1%	17	3,4%	13	2,6%
Zajmuje się swoim hobby	99	19,6%	144	28,6%	83	16,5%	44	8,7%	14	2,8%	120	23,8%
Pielęgnuję przydomowy ogródek / ogródek działkowy	27	5,4%	165	32,7%	32	6,3%	13	2,6%	3	0,6%	264	52,4%
Uczestniczę w praktykach religijnych (chodzę do kościoła)	51	10,1%	317	62,9%	27	5,4%	10	2,0%	7	1,4%	92	18,3%
Oglądam telewizję	432	85,7%	49	9,7%	15	3,0%	4	0,8%	0	0,0%	4	0,8%
Słucham radia	282	56,0%	163	32,3%	45	8,9%	8	1,6%	2	0,4%	4	0,8%
Spotykam się z rodziną	59	11,7%	98	19,4%	128	25,4%	93	18,5%	59	11,7%	67	13,3%
Spotykam się z przyjaciółmi/znajomymi	7	1,4%	79	15,7%	204	40,5%	149	29,6%	55	10,9%	10	2,0%
Spotykam się z sąsiadami	35	6,9%	88	17,5%	167	33,1%	111	22,0%	72	14,3%	31	6,2%
Opiekuję się wnukami/prawnukami	68	13,5%	98	19,4%	96	19,0%	66	13,1%	72	14,3%	104	20,6%
Czytam prasę / książki	63	12,5%	70	13,9%	43	8,5%	41	8,1%	74	14,7%	213	42,3%
Uczęszczam na spotkania w parafii	7	1,4%	73	14,5%	22	4,4%	29	5,8%	70	13,9%	303	60,1%
Uczęszczam na spotkania klubu seniora	1	0,2%	47	9,3%	21	4,2%	29	5,8%	57	11,3%	349	69,2%
Inne	2	0,4%	1	0,2%	0	0,0%	2	0,4%	2	0,4%	497	98,6%

Źródło: *Diagnoza społeczna mieszkańców Miasta Tychy w wieku „ 60+”* – Urząd Miasta Tychy, 2018.

Nieco zaskakiwać może fakt, że w rozkładzie odpowiedzi uwzględniającym płeć ankietowanych nie odnotowano istotnych różnic w opiniach kobiet i mężczyzn. Podobnie zresztą w zestawieniu różnicującym opinie respondentów reprezentujących poszczególne grupy wiekowe, nie wystąpiły znaczące różnice, poza tym, że stosunkowo najstarsi ankietowani (*80 i więcej lat*) wykazują najmniejszą skłonność do podjęcia jakiegokolwiek formy aktywności.

Dla prowadzonych analiz istotna jest również kwestia **geograficzno-przestrzennej mobilności respondentów**, a więc miejsc w których spędzają swój wolny czas.

Zdecydowana większość ankietowanych wykazuje się stosunkowo niskim poziomem mobilności geograficzno-przestrzennej. Ponad 86% respondentów spędza swój czas wolny głównie w najbliższej okolicy miejsca zamieszkania

Z ogólnego rozkładu uzyskanych deklaracji (tab. 7) wynika jednoznacznie, że zdecydowana większość ankietowanych osób wykazuje niski poziom mobilności geograficzno-przestrzennej, ograniczając ją najczęściej do *okolic miejsca swojego zamieszkania (bardzo często i często = 86,9%)* lub ewentualnie *terytorium*

całych Tychów (bardzo często i często = 58,9%). Jednocześnie poza granice miasta lub województwa badani podróżują sporadycznie (inne miasta woj. śląskiego – rzadko lub bardzo rzadko = 77,4%; poza woj. – rzadko lub bardzo rzadko = 67,1%). Natomiast wyjazd za granice kraju to dla większości ankietowanych dotychczas perspektywa zbyt odległa (nigdy = 71,4%).

Tab. 7: Geograficzno-przestrzenna mobilność respondentów (N=504)

	bardzo często		często		rzadko		bardzo rzadko		nigdy	
W najbliższej okolicy miejsca zamieszkania (osiedlu)	379	75,2%	59	11,7%	56	11,1%	9	1,8%	1	0,2%
Na terenie całego miasta	221	43,8%	76	15,1%	127	25,2%	72	14,3%	8	1,6%
Na terenie pozostałych miast województwa	33	6,5%	35	6,9%	142	28,2%	248	49,2%	46	9,1%
Poza województwem	6	1,2%	12	2,4%	67	13,3%	271	53,8%	148	29,4%
Poza granicami Polski	2	0,4%	2	0,4%	9	1,8%	131	26,0%	360	71,4%

Źródło: *Diagnoza społeczna mieszkańców Miasta Tychy w wieku „ 60+”* – Urząd Miasta Tychy, 2018.

Kolejna z podejmowanych kwestii dotyczy **miejsc, w których ankietowani spędzają czas wolny z rówieśnikami**. Okazuje się (tab. 8), że najczęściej ankietowani spędzają czas z rówieśnikami *na wolnym powietrzu*, a więc spacerując po mieście, siedząc na ławce w parku lub w inny podobny sposób (93,5%). Niewiele rzadziej *organizują swoje spotkania we własnych domach odwiedzając się wzajemnie* (89,7%). Ponad połowa respondentów spotyka się również *w kawiarniach i restauracjach* (50,4%). Zdecydowanie rzadziej, respondenci mają okazję do spotkań z rówieśnikami w ramach funkcjonujących w mieście *osiedlowych klubów seniora* (26,6%), *w siedzibach miejskich instytucji/organizacji* (26,6%) lub *w kościele/parafii* (33,3%). Nie zmienia to jednak faktu, iż prawie połowa ankietowanej grupy zadeklarowała chęć uczestnictwa w spotkaniach organizowanych w ramach działalności w/w instytucji. Z drugiej strony, co czwarty badany wyraził jednoznaczny brak zainteresowania uczestnictwem w spotkaniach tego typu.

Tab. 8: Formy spędzania czasu wolnego z rówieśnikami (N=504)

	Tak		Nie, ale chciałbym to robić		Nie i nie jestem zainteresowana/y takimi spotkaniami	
W domu (odwiedzamy się wzajemnie)	452	89,7%	47	9,3%	5	1,0%
W kawiarni/restauracji	254	50,4%	219	43,5%	31	6,2%
Na wolnym powietrzu (np. ławka, park, itp.)	471	93,5%	24	4,8%	9	1,8%
W osiedlowym/miejskim klubie seniora	134	26,6%	243	48,2%	127	25,2%
W siedzibie miejskich instytucji/organizacji	134	26,6%	249	49,4%	121	24,0%
W kościele/parafii	168	33,3%	229	45,4%	107	21,2%

Źródło: *Diagnoza społeczna mieszkańców Miasta Tychy w wieku „ 60+”* – Urząd Miasta Tychy, 2018.

Zamykając wątek spotkań z rówieśnikami, respondenci poproszeni zostali o wskazanie **aktywności jakie podejmują przy tej okazji**.

Z uzyskanego rozkładu odpowiedzi (tab. 9) wynika, że zdecydowanie najczęściej (82,5%) ten wspólny czas poświęcany jest na *rozmowy* (82,5%). Popularne jest również *wspólne uczestnictwo w praktykach religijnych* (62,5%) lub *rozwijanie własnego hobby i zainteresowań* (52%). Nieco rzadziej ankietowani spotykają się w celu *załatwiania bieżących sprawunków* (43,5%), *pomaganiu sobie nawzajem* (42,1%) lub *realizacji różnych działań na rzecz mieszkańców osiedla/miasta* (30,4%). Ważne jest jednak, że każdorazowo prawie połowa ankietowanych wyraziła chęć spędzania wspólnego czasu właśnie w taki sposób.

Tab. 9: Sposoby spędzania czasu z rówieśnikami (N=504)

	Tak spędzamy wspólny czas		Nie, ale chciałbym/chciałbym tak spędzać wspólny czas		Nie jestem zainteresowana/y takim spędzaniem czasu	
Na rozmowach	416	82,5%	79	15,7%	9	1,8%
Załatwianiu bieżących sprawunków (opłaty, wizyty lekarskie, zakupy, itp.)	219	43,5%	214	42,5%	71	14,1%
Realizacji swoje hobby/zainteresowania	262	52,0%	182	36,1%	60	11,9%
Pomaganiu sobie nawzajem	212	42,1%	249	49,4%	43	8,5%
Uczestniczenie w praktykach religijnych	315	62,5%	93	18,5%	96	19,0%
Realizacji różnych działań na rzecz mieszkańców osiedla/miasta	153	30,4%	250	49,6%	101	20,0%

Źródło: *Diagnoza społeczna mieszkańców Miasta Tychy w wieku „60+”* – Urząd Miasta Tychy, 2018.

Kolejne istotne zagadnienie podejmowane w prezentowanej diagnozie dotyczące aktywności społecznej tyszan w wieku „60+” dotyczy **poziomu uczestnictwa i potencjalnego zaangażowania w organizację różnego typu przedsięwzięć realizowanych na terenie miasta Tychy i kierowanych do różnych grup mieszkańców**. W pierwszej kolejności ankietowani poproszeni zostali o deklaracje dotyczące samego ich **uczestnictwa w w/w przedsięwzięciach organizowanych w trakcie ostatnich 2-3 lat**.

Badani bardzo chętnie uczestniczą w różnych przedsięwzięciach organizowanych na terenie miasta Tychy kierowanych do różnych grup mieszkańców (poziom deklaracji uczestnictwa sięgał od 60 do 80% wskazań)

Jednie 23 (4,6%) respondentów nie uczestniczyło w żadnym z wyróżnionych przedsięwzięć organizowanych na terenie miasta Tychy i kierowanych do różnych grup mieszkańców

Biorąc pod uwagę omówione wcześniej sposoby spędzania czasu walonego, za zaskakujący uznać można odnotowany wysoki poziom deklaracji uczestnictwa we wszystkich typach wyróżnionych przedsięwzięć, osiągający w poszczególnych przypadkach od 63 do 80% (rys. 43). Warty szczególnego podkreślenia jest również fakt, iż jedynie 23 badane osoby (4,6%) nie uczestniczyły w ostatnich latach w żadnym z wyróżnionych działań organizowanych na terenie miasta

i kierowanych do różnych grup mieszkańców. Stosunkowo najchętniej badani uczestniczyli w organizowanych *uroczystościach państwowych* (80,2%) i *religijnych* (79,2%). Ponad 3/4 ankietowanych brała również udział w *festynach, wydarzeniach kulturalnych i sportowych*, dedykowanych mieszkańcom całego miasta lub wybranego osiedla (zamieszkałego przez respondentów). Nie mniej popularne wśród ankietowanych były także *festyny, wydarzenia kulturalne i sportowe organizowane dla dzieci i wnuków ich macierzystych szkołach* (70,6%) oraz podobne przedsięwzięcia *organizowane przy tyskich kościelnych parafiach* (67,5%). Odnosząc to do omówionych wcześniej sposobach spędzania czasu wolnego i stosunkowo niskiego udziału w kulturze, można pokusić się o stwierdzenie, że jednym z istotnych czynników kształtujących wysoki lub niski poziom uczestnictwa w wybranych typach aktywności jest kwestia odpłatności (np. kupno biletu wstępu), warunkującej udział w niektórych przedsięwzięciach bądź korzystanie z wybranych usług. Na koniec warto podkreślić również wysoki, bo sięgający 63% wskazań, poziom deklaracji uczestnictwa respondentów w *akcjach lub projektach społecznych*, nie zawsze kierowanych bezpośrednio do mieszkańców z grupy wiekowej „60+”.

Rys. 43: Uczestnictwo w przedsięwzięciach realizowanych w mieście (N=504)

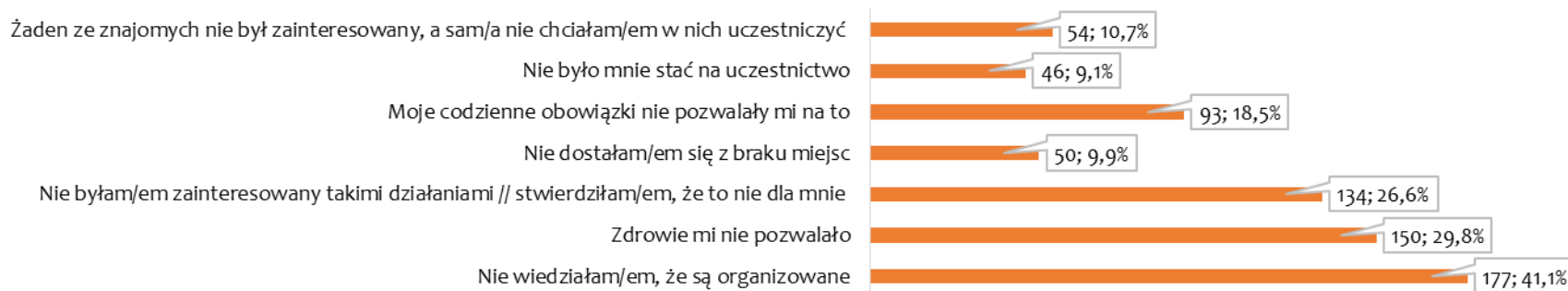
Źródło: *Diagnoza społeczna mieszkańców Miasta Tychy w wieku „60+”* – Urząd Miasta Tychy, 2018.

Dla twórców polityki senioralnej miasta istotne powinny być również **przyczyny braku uczestnictwa mieszkańców w wieku „60+” w w/w przedsięwzięciach organizowanych na rzecz mieszkańców**. Dlatego w ramach relacjonowanego badania, ankietowani, którzy deklarowali swoją bierność w tym zakresie poproszeni zostali o jej uzasadnienie.

Z ogólnego rozkładu uzyskanych odpowiedzi (rys. 44) wynika, że głównym powodem takiego stanu rzeczy był *brak wiedzy o organizacji wybranych działań* (41,1%). Prawie 1/3 ankietowanych z tej grupy wskazała również na *zły stan zdrowia*, który nie pozwalał na aktywny udział w wybranych przedsięwzięciach.

Ponad 1/4 respondentów stwierdziła jednoznacznie, że nie była *zainteresowana uczestnictwem w określonych działaniach*. Dla sporej części osób z tej grupy (18,5%) podstawowym ograniczeniem były *codzienne obowiązki*, które musiały być wykonywane w tym samym czasie, w którym odbywał się poszczególne przedsięwzięcia. Średnio co dziesiąty ankietowany *nieskutecznie próbował namówić znajomych na wspólne uczestnictwo w wybranym działaniu*, jednak ich odmowy powodowały ostateczną rezygnację. Podobną liczbę głosów uzyskały wskazania zawierające argument *o braku środków finansowych na pokrycie kosztów uczestnictwa* (9,1%) oraz *braku wolnych miejsc* wynikającego z popularności konkretnego przedsięwzięcia (9,9%).

Rys. 44: Powody braku uczestnictwa w przedsięwzięciach realizowanych w mieście (N=431)

Źródło: *Diagnoza społeczna mieszkańców Miasta Tychy w wieku „ 60+”* – Urząd Miasta Tychy, 2018.

Dla powodzenia przyszłej polityki senioralnej miasta wyjątkowo istotną kwestią będzie gotowość do zaangażowania się beneficjentów w realizację planowanych działań. Dlatego kontynuując wątek uczestnictwa w różnego typu przedsięwzięciach, ankietowani zapytani zostali o ich **potencjalne osobiste zaangażowanie w przygotowanie i realizację poszczególnych projektach**.

Ponad 60% ankietowanych deklaruje oferowanie nieodpłatnej pomocy przy organizacji co najmniej jednego z przedsięwzięć realizowanych w trakcie ostatnich 2-3 lat na terenie miasta Tychy i kierowanych do różnych grup mieszkańców

Okazuje się, że aż 63,6% ankietowanych deklaruje, że w ostatnich 2-3 latach udzielało się nieodpłatnie przy organizacji co najmniej jednego z wyróżnianych typów działań. W uzyskanym rozkładzie odpowiedzi (rys. 45) wynika, że respondenci swoje wsparcie stosunkowo najchętniej oferowali organizatorom *festynów/wydarzeń kulturalnych/wydarzeń sportowych dla dzieci/wnuków w szkołach* (39,5%) oraz *uroczystości religijnych w mieście* (31,9%). Prawie co trzeci ankietowany pomagał również w przygotowaniach i prowadzeniu *festynów/wydarzeń kulturalnych/wydarzeń sportowych dla parafian w kościele* (28,2%) lub *uroczystości państwowych w mieście* (26,8). Stosunkowo najrzadziej, choć w dalszym ciągu przy wysokim ogólnym poziomie liczby wskazań,

respondenci pomagali w organizacji: *festynów/wydarzeń kulturalnych/wydarzeń sportowych dla mieszkańców osiedla* (20,2%); *festynów/wydarzeń kulturalnych/wydarzeń sportowych dla mieszkańców miasta* (18,1%) oraz *akcji lub projektów społecznych / charytatywnych* (15,9%).

Rys. 45: Oferowanie nieodpłatnej pomocy przy organizacji przedsięwzięć realizowanych w mieście (N=504)

Źródło: *Diagnoza społeczna mieszkańców Miasta Tychy w wieku „60+”* – Urząd Miasta Tychy, 2018.

Właściwie zaprojektowana polityka senioralna miasta powinna obejmować swoim zakresem działania sprzyjające uzupełnianiu i rozwojowi umiejętności i kompetencji jej beneficjentów, w taki sposób aby ułatwić im sprawne i aktywne funkcjonowanie w otoczeniu społecznym. Dlatego również w ramach relacjonowanego badania podjęto próbę *zdiagnozowania postaw respondentów względem możliwości pomnażania własnych kompetencji społecznych i cywilizacyjnych m.in. poprzez udział w różnego typu warsztatach, szkoleniach i zajęciach integracyjnych*. Starano się również dokonać przeglądu *kompetencji ankietowanych w kwestii posługiwania się wybranymi urządzeniami (komputerem i tel. komórkowym) oraz aplikacjami internetowym stosowanymi w przekazie informacji i komunikacji interpersonalnej (adres e-mail, portale społecznościowe)*.

W pierwszej kolejności zapytano ankietowanych o ich *potencjalne uczestnictwo (w perspektywie ostatnich 2-3 lat) w wybranych formach aktywizacji i doształcania organizowanych w mieście i kierowanych bezpośrednio do grupy mieszkańców wieku „60+”*. Mowa tutaj o: kursach, warsztatach, szkoleniach; wyjazdach integracyjnych; zajęciach organizowanych w ramach Uniwersytetu III Wieku oraz innych projektach o charakterze kulturalnym i/lub sportowym.

Średnio co trzeci ankietowany deklaruje uczestnictwo (w trakcie ostatnich 2-3 lat) w różnego typu kursach, warsztatach i szkoleniach oraz organizowanych wyjazdach integracyjnych

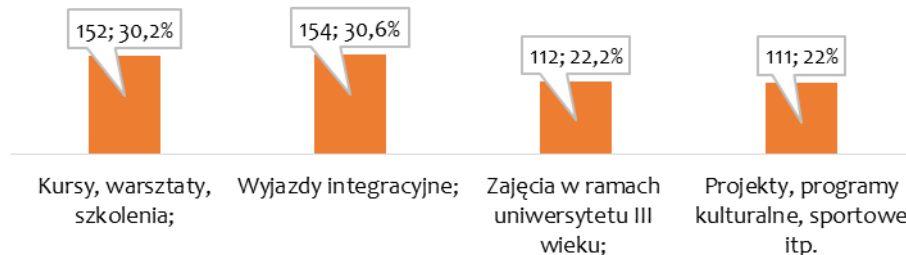
Średnio co piąty ankietowany deklaruje uczestnictwo (w trakcie ostatnich 2-3 lat) w zajęciach organizowanych w ramach tyskiego Uniwersytetu III Wieku oraz innych projektach i programach dedykowanych mieszkańcom w wieku „60+”

Średnio co drugi ankietowany nie uczestniczył (w trakcie ostatnich 2-3 lat) w żadnej z wyróżnionych form aktywizacji i doształcania

Okazuje się, że połowa respondentów nie uczestniczyła w trakcie ostatnich 2-3 lat w żadnej z wyróżnionych form aktywizacji, doształcania czy integracji. Z rozkładu uzyskanych odpowiedzi (rys. 45) wynika, że około 1/3 ankietowanych uczestniczyło w trakcie ostatnich 2-3 lat w różnego typu *kursach, warsztatach i/lub szkoleniach* (30,2%) oraz *wyjazdach integracyjnych* (30,6%). Ponadto 1/5 respondentów deklaruje *udział w zajęciach organizowanych w ramach działającego w Tychach Uniwersytetu III Wieku* (22,2%) i/lub *innych projektach czy programach o zróżnicowanym charakterze* (22%).

Rys. 45: Uczestnictwo w organizowanych w mieście działaniach szkoleniowych i/lub integracyjnych dedykowanych osobom w wieku „60+” (N=504)

Źródło: *Diagnoza społeczna mieszkańców Miasta Tychy w wieku „60+”* – Urząd Miasta Tychy, 2018.

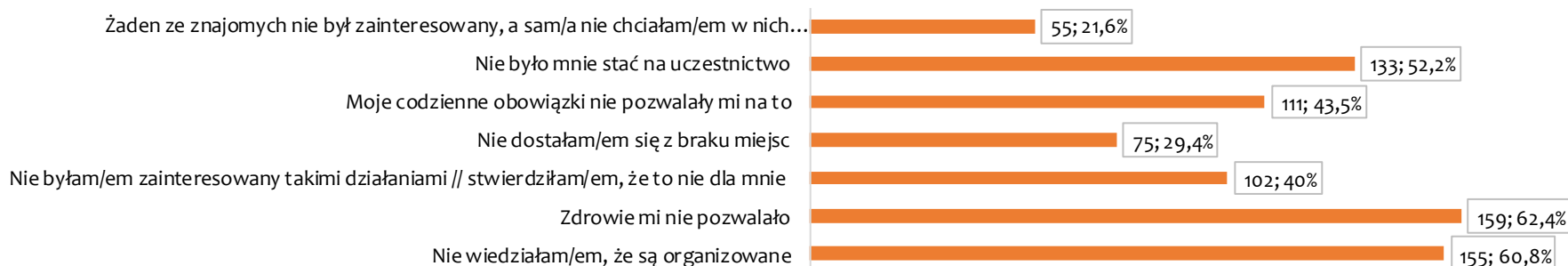
Ankietowani deklarujący **brak uczestnictwa w którejkolwiek z wyróżnionych form działań** zapytani zostali o **przyczyny swojej bierności**.

Głównymi przyczynami braku uczestnictwa w działaniach o charakterze szkoleniowym i/lub integracyjnym są: zły stan zdrowia i brak wiedzy o ich organizacji

Z rozkładu uzyskanych odpowiedzi (rys. 46) wynika, że głównymi przyczynami braku uczestnictwa w działaniach o charakterze szkoleniowym i/lub integracyjnym są: *zły stan zdrowia* (62,4%) i *brak wiedzy o ich organizacji* (60,8%). Jednocześnie co druga osoba z tej grupy ankietowanych twierdzi, że nie stać jej na udział w tego typu projektach. W około 40% przypadków o bierności decydował również *natłok codziennych obowiązków* lub zwyczajny *brak zainteresowania* ze strony tych osób. Co trzeci ankietowany postulował, że mimo zgłaszanego zainteresowania, jego uczestnictwo w wybranym przedsięwzięciu okazało się niemożliwe z powodu *braku wolnych miejsc*, a co piąta osoba z tej grupy respondentów rezygnowała z potencjalnego uczestnictwa ponieważ *żaden z jej znajomych nie był zainteresowany udziałem*.

Rys. 46: Przyczyny braku uczestnictwa w organizowanych w mieście działaniach szkoleniowych i/lub integracyjnych dedykowanych osobom w wieku „60+” (N=255)

Źródło: *Diagnoza społeczna mieszkańców Miasta Tychy w wieku „ 60+”* – Urząd Miasta Tychy, 2018.

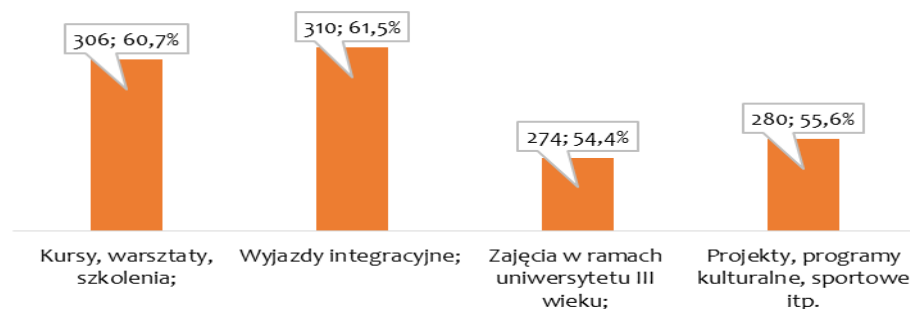
W dalszej kolejności wszyscy ankietowani zapytani zostali o ich **gotowość i chęć do uczestnictwa w/w działaniach w najbliższej przyszłości**.

Ponad połowa ankietowanych wyraziła swoją gotowość i chęć do uczestnictwa w organizowanych w mieście działaniach szkoleniowych i/lub integracyjnych dedykowanych osobom w wieku „60+”

Z uzyskanego rozkładu odpowiedzi (rys. 47) wynika jednoznacznie, że ponad połowa ankietowanych wyraziła swoją gotowość i chęć do uczestnictwa w organizowanych w mieście działaniach szkoleniowych i/lub integracyjnych dedykowanych osobom w wieku „60+”. Stosunkowo najwięcej chętnych zyskałyby wyjazdy integracyjne (61,5%) oraz różnego typu kursy, warsztaty i szkolenia (60,7%). Niewiele mniejszą popularnością cieszyłyby się projekty o charakterze kulturalnym i/lub sportowym (55,6%) oraz zajęcia organizowane w ramach tyskiego Uniwersytetu III Wieku (54,4%).

Rys. 47: Deklaracje zainteresowania uczestnictwem w organizowanych w mieście działaniach szkoleniowych i/lub integracyjnych dedykowanych osobom w wieku „60+” (N=504)

Źródło: *Diagnoza społeczna mieszkańców Miasta Tychy w wieku „ 60+”* – Urząd Miasta Tychy, 2018.

Kolejne pytanie dotyczyło bezpośrednio kompetencji cywilizacyjnych respondentów, a więc **wykorzystywania w codziennym życiu komputera, Internetu oraz komunikatorów i aplikacji internetowych**.

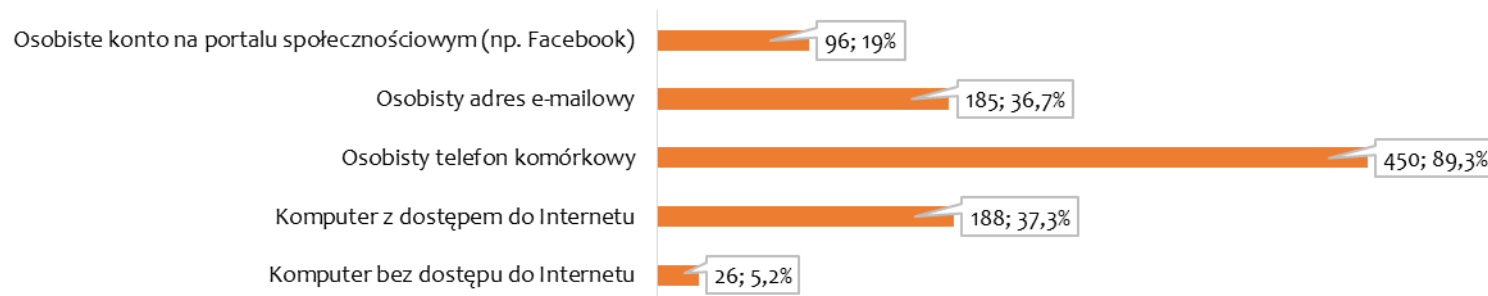
Prawie 90% ankietowanych korzysta na co dzień z osobistego telefonu komórkowego

Tylko około 37% respondentów korzysta na co dzień z komputera z dostępem do Internetu oraz posiada osobiste konto e-mailowe

Z rozkładu uzyskanych odpowiedzi (rys. 48) wynika, że jedynym urządzeniem wykorzystywanym na co dzień przez niemal wszystkich respondentów (89,3%) jest telefon komórkowy. Tylko 37,3% ankietowanych swobodnie i regularnie korzysta z komputera zapewniającego również dostęp do Internetu, a dodatkowe 5,2% badanych jest w posiadaniu komputera bez podłączenia do sieci internetowej. Również mniej więcej co trzeci respondent jest właścicielem prywatnego konta e-mailowego (36,7%), ale tylko co piąta badana osoba posiada prywatne konto na portalu społecznościowym (np. Facebook).

Rys. 48: Wykorzystywanie w codziennym życiu komputera, Internetu oraz komunikatorów i aplikacji internetowych (N=504)

Źródło: *Diagnoza społeczna mieszkańców Miasta Tychy w wieku „60+”* – Urząd Miasta Tychy, 2018.

W rozkładzie odpowiedzi uwzględniającym płeć ankietowanych nie odnotowano istotnych różnic w opiniach kobiet i mężczyzn. Tymczasem w zestawieniu różnicującym opinie respondentów reprezentujących poszczególne grupy wiekowe, widoczne są pewne subtelne różnice. Dotyczą one posiadania *osobistego profilu na portalu społecznościowym* oraz *konta e-mail*, które stosunkowo najrzadziej wykorzystywane są w gronie najstarszych ankietowanych (80 i więcej lat).

Korzystanie i potrzeby wsparcia o charakterze formalno-instytucjonalnym i nieformalnym

Ostatni z bloków problemowych zawartych w relacjonowanym badaniu mieszkańców miasta Tychy w wieku „60+” dotyczy w głównej mierze **kwestii potrzeb i korzystania ze wsparcia o charakterze formalno-instytucjonalnym oraz nieformalnym**. Dlatego zawarte w nim pytania skupiają się między innymi na: ogólnej ocenie **postaw przedstawicieli młodszych pokoleń względem osób w podeszłym wieku**; **określeniu grup, ze wsparcia których respondenci mogą korzystać w miarę pojawiających się potrzeb**; **wiedzy ankietowanych na temat działających w mieście instytucji pomocowych oraz zakresie realnego korzystania z ich wsparcia w ostatnim roku**; oraz **proponowanych przez ankietowanych działaniach i/lub usługach, które powinny być dostępne dla mieszkańców w wieku „60+”**.

W pierwszej kolejności ankietowani poproszeni zostali o **nakreślenie oceny odczuwanego w ich codziennym życiu podejścia reprezentantów młodszych pokoleń mieszkańców miasta do osób w wieku „60+”**.

Niemal 90% ankietowanych jest zdania, że w Tychach osoby w ich wieku są szanowane przez młodsze pokolenia

Ponad 80% respondentów twierdzi, że będąc na mieście (załatwiając różne sprawy) mogą liczyć na pomoc młodszych/innych osób

Aż 43% badanych spotyka się z wrogością innych mieszkańców miasta związaną z faktem, że są w określonym wieku („60+”)

Z rozkładu uzyskanych odpowiedzi (tab. 10) wynika, że niemal wszyscy ankietowani (zdecydowanie tak i raczej tak = 89,3%) są przekonani, że w Tychach osoby w wieku „60+” ogólnie są szanowane przez młodsze pokolenia. Zdaniem większości badanych (zdecydowanie tak i raczej tak = 82,5%) dowodem takiej postawy jest fakt często przejawianej **gotowości do pomocy ze strony przedstawicieli młodszych pokoleń w sytuacjach, w których ankietowani załatwiają różne sprawy**. Za dalece niepokojący uznać należy jednak wysoki poziom wskazań (zdecydowanie tak i raczej tak = 43,2%) dotyczący **odczuwanej przez badanych wrogości ze strony innych mieszkańców miasta, które w ocenie respondentów, wynika bezpośrednio z faktu ich zaawansowanego wieku**.

Tab. 10: Ocena ogólnej sytuacji w mieście – podejście mieszkańców do osób w wieku „60+” (N=504)

	zdecydowanie tak		raczej tak		trudno powiedzieć		raczej nie		zdecydowanie nie	
Osoby w moim wieku są szanowane przez młodsze pokolenia	126	25,0%	324	64,3%	14	2,8%	32	6,3%	8	1,6%
Będąc na mieście (załatwiając różne sprawy) mogę liczyć na pomoc młodszych/innych osób	169	33,5%	247	49,0%	13	2,6%	68	13,5%	7	1,4%
Spotykam się z wrogością innych mieszkańców miasta związaną z faktem, że jestem w określonym wieku	99	19,6%	119	23,6%	35	6,9%	91	18,1%	160	31,7%

Źródło: *Diagnoza społeczna mieszkańców Miasta Tychy w wieku „60+”* – Urząd Miasta Tychy, 2018.

Ankietowani poproszeni zostali również o **określenie własnego poczucia bezpieczeństwa**, które powinno im towarzyszyć w różnych sytuacjach życiowych.

Niemal wszyscy ankietowani (96%) czują się bezpiecznie we własnych domach

Prawie 90% respondentów czuje się bezpiecznie podczas spacerów w zamieszkiwanych częściach miasta

Ponad 70% badanych może liczyć na sąsiadów i innych mieszkańców miasta w sytuacjach wymagających pomocy

70% ankietowanych pozytywnie ocenia sposób oznakowania zamieszkiwanych osiedli

Ponad 70% respondentów pozytywnie ocenia skomunikowanie zamieszkiwanych osiedli z innymi częściami miasta

Z uzyskanego rozkładu odpowiedzi (tab. 11) wynika, że ogólnie rzecz biorąc respondenci odczuwają wysoki poziom bezpieczeństwa w mieście. Składają się na to wysokie oceny poczucia bezpieczeństwa zarówno w miejscach prywatnych, czyli *własnych domach* (zdecydowanie dobrze i raczej dobrze = 96%) jak i *miejskich przestrzeniach publicznych* (np. w trakcie spacerów po osiedlu) (zdecydowanie dobrze i raczej dobrze = 87,3%). Warty szczególnego podkreślenia jest również fakt, iż zdecydowana większość ankietowanych (73,8%) jest przekonana, że w nagłych przypadkach może liczyć na pomoc ze strony sąsiadów oraz innych mieszkańców. Przy okazji, badani wystawili również pozytywne oceny na temat oznakowania zamieszkiwanych osiedli (np. tabliczki z nazwami i numerami ulic) (zdecydowanie dobrze i raczej dobrze = 70,8%) oraz skomunikowania tych miejsc z innymi częściami miasta (zdecydowanie dobrze i raczej dobrze = 71,2%).

Tab. 11: Ocena poczucia bezpieczeństwa w mieście (N=504)

	zdecydowanie dobrze		raczej dobrze		trudno powiedzieć		raczej źle		zdecydowanie źle	
Poczucie bezpieczeństwa w swoim mieszkaniu	118	23,4%	366	72,6%	2	0,4%	15	3,0%	3	0,6%
Poczucie bezpieczeństwa podczas spacerów po osiedlu	101	20,0%	339	67,3%	5	1,0%	54	10,7%	5	1,0%
Pomoc w nagłych przypadkach ze strony sąsiadów i innych mieszkańców	152	30,2%	220	43,7%	11	2,2%	92	18,3%	29	5,8%
Oznakowanie osiedla (np. tabliczki z numerami i nazwą ulic)	114	22,6%	243	48,2%	9	1,8%	76	15,1%	62	12,3%
Skomunikowanie osiedla z innymi częściami miasta	102	20,2%	257	51,0%	13	2,6%	104	20,6%	28	5,6%

Źródło: *Diagnoza społeczna mieszkańców Miasta Tychy w wieku „60+”* – Urząd Miasta Tychy, 2018.

Jednym z elementów, które powinny istotnie determinować określenie kierunków oraz zakres działań przyszłej polityki senioralnej miasta jest **poziom samodzielności jej beneficjentów, a więc zakres czynności i aktywności, które osoby w wieku „60+”, z jednej strony mogą wykonywać samodzielnie, a z drugiej – potrzebują wsparcia lub asysty przy ich realizacji**. Dlatego również w relacjonowanym badaniu podjęto wątek związany z tym zagadnieniem. Jednak dla uzyskania pełnego obrazu **przyjęto dualną optykę diagnozy, polegającą na zadaniu pytania badanym o osoby/grupy, z pomocy których korzystają w razie potrzeby, oraz pytania o osoby/grupy, dla których to ankietowani stanowią źródło wsparcia**.

Największej grupie ankietowanych udaje się zachować samowystarczalność finansową (83,1%) oraz w zakresie czynności związanych z higieną osobistą i ubieraniem (88,3%).

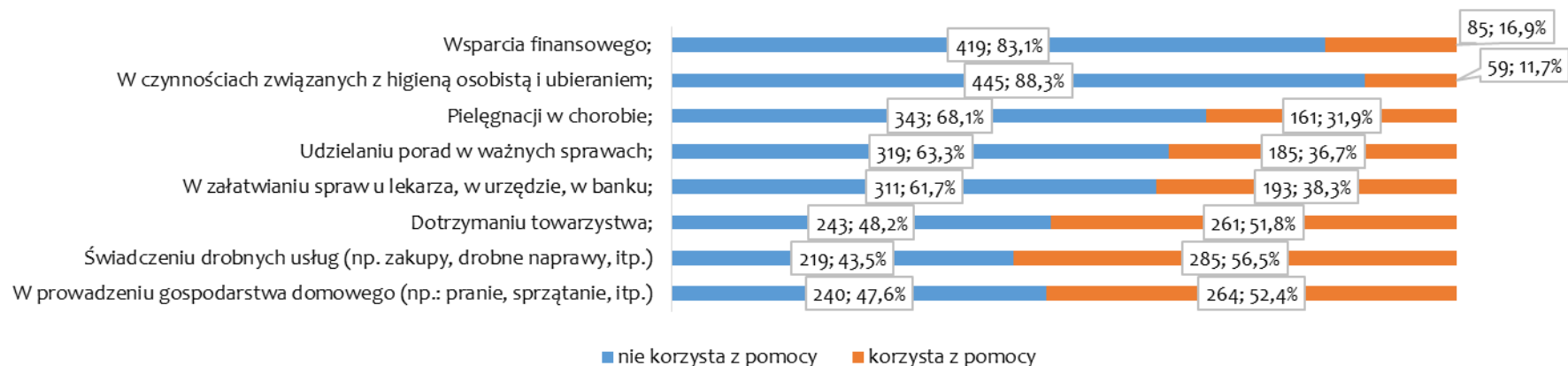

Ponad połowa ankietowanych korzysta z pomocy innych osób przy wykonywaniu czynności związanych z zachowaniem czystości w domu (pranie, sprząkanie, itp.) oraz świadczenia drobnych usług (np. zakupy, drobne naprawy, itp.)

Z ogólnego rozkładu odpowiedzi (rys. 49) wynika, że zdecydowanie największej grupie ankietowanych udaje się zachować *samowystarczalność finansową* (83,1%) oraz w zakresie *czynności związanych z higieną osobistą i ubieraniem* (88,3%). Wśród ankietowanych dominują również osoby, które zazwyczaj nie korzystają z pomocy innych w razie *choroby* (68,1%). Większość respondentów stawia na *samodzielność* również przy *załatwianiu spraw u lekarza, w urzędzie czy w banku* (61,7%) nie prosząc o *radę w ważnych sprawach* (63,3%). Sytuacja zmienia się jednak w kwestii obowiązków związanych z *samodzielnym prowadzeniem gospodarstwa domowego*. Tutaj ponad połowa ankietowanych korzysta już pomocy innych osób. Dotyczy to zarówno *czynności związanych z zachowaniem czystości w domu (pranie, sprząkanie, itp.)* (korzysta z pomocy = 52,4%), jak i *świadczenia drobnych usług (np. zakupy,*

drobne naprawy, itp.) (korzysta z pomocy = 56,5%). Podoba grupa badanych deklaruje, że w razie potrzeby prosi również inne osoby o *dotrzymanie towarzystwa* (51,8%).

Rys. 49: Respondenci beneficjentami pomocy ze strony innych osób (N=504)

Źródło: *Diagnoza społeczna mieszkańców Miasta Tychy w wieku „60+”* – Urząd Miasta Tychy, 2018.

Ankietowani poproszeni zostali również o wskazanie konkretnych osób/grup, z pomocy których zdarza im się najczęściej korzystać. Okazuje się, że kiedy zachodzi taka potrzeba, zdecydowanie najczęściej respondenci proszą o wsparcie *własne dzieci* (tab. 12). Dzieje się tak bez względu na typ sytuacji kryzysowej, w której znaleźli się ankietowani oraz rodzaj potrzebnej pomocy. Z prezentowanego zestawienia wynika, że dotyczy to głównie *czynności związanych z prowadzeniem gosp. domowego* (26%) oraz *świadczenia drobnych usług* (23,6%). Stosunkowo często badani proszą również dzieci o *porady w ważnych sprawach* (15,5%) i asystę przy *załatwianiu spraw u lekarza, w urzędzie, w banku* (14,5%), a także *pielęgnację w chorobie* (14,9%). Jedynie w przypadku kwestii *dotrzymywania towarzystwa*, dominacja udziału *dzieci* nad innymi z wyróżnionych osób/grup istotnie maleje. Z analizy rozkładu pozostałych głosów wskazujących na korzystanie z pomocy innymi z wyróżnionych osób/grup wynika, że poziom ich zaangażowania jest raczej ujednolicony i zależy od indywidualnych preferencji ankietowanych.

Tab. 12: Osoby/grupy udzielające pomocy respondentom w razie zaistniałej potrzeby (N=504)

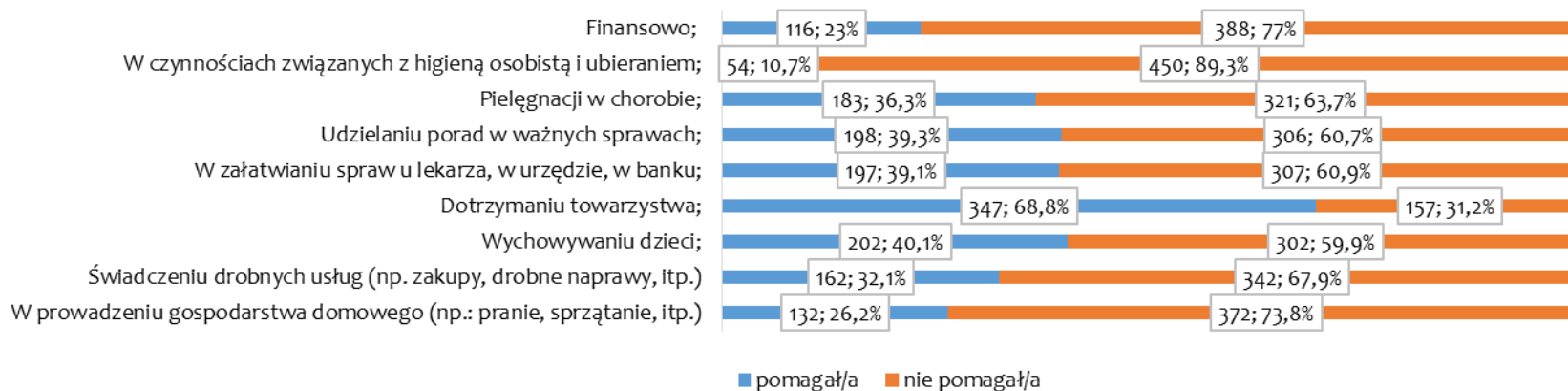
	dzieci		wnuków /prawuków		innych członków rodziny		przyjaciół/ znajomych		sąsiadów		pielęgniarki środowiskowej		opiekuna Opieki Spot.		płatnego opiekuna/pielęgniarki		nie korzystam z niczyjej pomocy	
W prowadzeniu gospodarstwa domowego (np.: pranie, sprząatanie, itp.)	131	26,0%	43	8,5%	27	5,4%	20	4,0%	21	4,2%	27	5,4%	34	6,7%	21	4,2%	240	47,6%
Świadczeniu drobnych usług (np. zakupy, drobne naprawy, itp.)	119	23,6%	43	8,5%	27	5,4%	27	5,4%	45	8,9%	34	6,7%	33	6,5%	18	3,6%	219	43,5%

itp.)																		
Dotrzymaniu towarzystwa;	59	11,7%	42	8,3%	26	5,2%	55	10,9%	52	10,3%	21	4,2%	55	10,9%	28	5,6%	243	48,2%
W załatwianiu spraw u lekarza, w urzędzie, w banku;	73	14,5%	22	4,4%	12	2,4%	24	4,8%	13	2,6%	22	4,4%	24	4,8%	28	5,6%	311	61,7%
Udzielaniu porad w ważnych sprawach;	78	15,5%	21	4,2%	13	2,6%	27	5,4%	23	4,6%	17	3,4%	14	2,8%	25	5,0%	319	63,3%
Pielęgnacji w chorobie;	75	14,9%	20	4,0%	10	2,0%	13	2,6%	17	3,4%	10	2,0%	18	3,6%	23	4,6%	343	68,1%
W czynnościach związanych z higieną osobistą i ubieraniem;	20	4,0%	8	1,6%	6	1,2%	3	0,6%	3	0,6%	8	1,6%	4	0,8%	15	3,0%	445	88,3%
Wsparcia finansowego;	49	9,7%	6	1,2%	11	2,2%	10	2,0%	13	2,6%	5	1,0%	6	1,2%	5	1,0%	419	83,1%

Źródło: *Diagnoza społeczna mieszkańców Miasta Tychy w wieku „ 60+”* – Urząd Miasta Tychy, 2018.

Jak wskazano powyżej, ankietowani poproszeni zostali również o **wskazanie osób/grup i sytuacji, w których badani zamiast roli beneficjenta wsparcia stają się jego dawcami**. Z ogólnego rozkładu odpowiedzi (rys. 50) wynika, że stosunkowo najczęstszą formą wsparcia oferowanego przez respondentów innym osobom jest *dotrzymywanie towarzystwa* (68,8%). W przypadku pozostałych form pomocowych, większość ankietowanych pozostaje bierna, tzn. że w trakcie ostatniego roku respondenci nie znaleźli się w sytuacji, która wymagała by z ich strony interwencji w formie niesienia pomocy. Natomiast jeżeli pojawiła się taka okazja, to dotyczyła ona przede wszystkim: *opieki nad dziećmi* (40,1%); *udzielania porad w ważnych sprawach* (39,3%); *załatwiania spraw u lekarza w urzędzie/banku* (39,1%); *pielęgnacji w chorobie* (36,3%); lub *świadczenia drobnych usług* (32,1%).

Rys. 50: Respondenci dawcami pomocy dla innych osób (N=504)

Źródło: *Diagnoza społeczna mieszkańców Miasta Tychy w wieku „ 60+”* – Urząd Miasta Tychy, 2018.

Również przy tym pytaniu, ankietowani poproszeni zostali o wskazanie konkretnych osób/grup, którym oferowali swoją pomoc. Ogólny rozkład uzyskanych odpowiedzi (tab. 13) różni się jednak znacząco od omówionego wyżej zestawienia dotyczącego dawców wsparcia dla ankietowanych (tab. 42). Okazuje się bowiem, że o ile źródłem pomocy dla badanych stosunkowo najczęściej są ich dzieci bez względu na pojawiającą się potrzebę i typ oczekiwanego wsparcia, o tyle w sytuacji odwrotnej, a więc kiedy to ankietowani wchodzi w rolę pomocnika, grupy beneficjentów oferowanej pomocy są zróżnicowane. Jednak i tutaj widoczne są pewne dominujące trendy. Bowiem z zestawienia wynika, że w *prowadzeniu gosp. domowego, świadczeniu drobnych usług i opiece nad dziećmi*, a także *finansowo* respondenci pomagają stosunkowo najczęściej *własnym dzieciom*. Natomiast pozostałe formy wsparcia, takie jak: *dotrzymanie towarzystwa; załatwianie spraw u lekarza, w urzędzie/banku; udzielanie porad w ważnych sprawach; pielęgnacja w chorobie; lub czynności związane z higieną osobistą i ubieraniem* kierowane są głównie do *przyjaciół/znajomych i sąsiadów*.

Tab. 13: Osoby/grupy korzystające z pomocy respondentów w razie zaistniałej potrzeby (N=504)

	dzieciom		wnukom/prawnukom		Innym członkom rodziny		przyjaciółom/znajomym		sąsiadom		nie pomagałam/em	
W prowadzeniu gospodarstwa domowego (np.: pranie, sprzątanie, itp.)	73	14,5%	25	5,0%	6	1,2%	11	2,2%	27	5,4%	372	73,8%
Świadczeniu drobnych usług (np. zakupy, drobne naprawy, itp.)	66	13,1%	31	6,2%	10	2,0%	25	5,0%	48	9,5%	342	67,9%
Wychowywaniu dzieci;	87	17,3%	57	11,3%	10	2,0%	17	3,4%	44	8,7%	302	59,9%
Dotrzymaniu towarzystwa;	22	4,4%	38	7,5%	47	9,3%	116	23,0%	226	44,8%	157	31,2%
W załatwianiu spraw u lekarza, w urzędzie, w banku;	8	1,6%	6	1,2%	19	3,8%	70	13,9%	112	22,2%	307	60,9%
Udzielaniu porad w ważnych sprawach;	30	6,0%	23	4,6%	30	6,0%	76	15,1%	85	16,9%	306	60,7%
Pielęgnacji w chorobie;	14	2,8%	13	2,6%	20	4,0%	51	10,1%	110	21,8%	321	63,7%
W czynnościach związanych z higieną osobistą i ubieraniem;	3	0,6%	1	0,2%	6	1,2%	11	2,2%	37	7,3%	450	89,3%
Finansowo;	35	6,9%	50	9,9%	9	1,8%	15	3,0%	42	8,3%	388	77,0%

Źródło: *Diagnoza społeczna mieszkańców Miasta Tychy w wieku „60+”* – Urząd Miasta Tychy, 2018.

W procesie opracowania i realizację założeń miejskiej polityki senioralnej główną rolę, obok instytucji samorządowych, odgrywać powinny działające na terenie miasta podmioty i organizacje, których działalność skupia się na problematyce senioralnej, a realizowane działania kierowane są bezpośrednio do mieszkańców w wieku „60+”. O skuteczności prowadzonych działań w znacznej mierze decyduje wiedza ich potencjalnych beneficjentów o realizowanych projektach, a przede wszystkim o samej obecności w mieście w/w podmiotów. Dlatego w ramach relacjonowanego badania podjęto również tą kwestię, a respondenci zapytani zostali o *znajomość tego typu organizacji działających w mieście*.

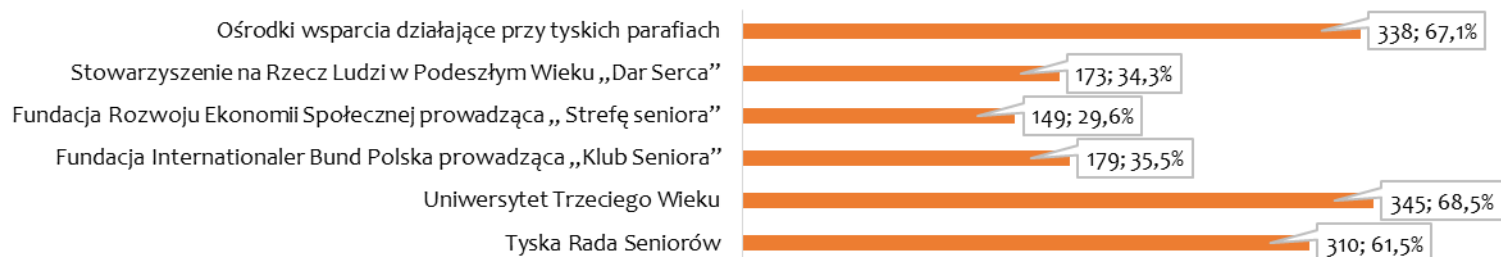
Ponad 60% ankietowanych deklaruje świadomość działania na terenie Tychów: Uniwersytetu III Wieku, Tyskiej Rady Seniorów oraz ośrodków wsparcia przy parafiach rzymsko-katolickich

Jedynie około 30% respondentów deklaruje świadomość działania na terenie Tychów: Fundacji Internationaler Bund Polska prowadzącej „Klub Seniora”, Stowarzyszenia na Rzecz Ludzi w Podeszłym Wieku „Dar Serca” oraz Fundacji Rozwoju Ekonomii Społecznej prowadzącej „Strefę seniora”

Z ogólnego rozkładu odpowiedzi (rys. 51) wynika, że wiedza na temat działających w Tychach organizacji i podmiotów realizujących projekty kierowane bezpośrednio do mieszkańców w wieku „60+”, jest zróżnicowana. Okazuje się bowiem, że większość ankietowanych zdaje sobie sprawę z obecności w mieście trzech inicjatyw: *Uniwersytetu III Wieku* (68,5%); *Tyskiej Rady Seniorów* (61,5%) oraz *ośrodków wsparcia przy parafiach rzymsko-katolickich* (67,1%). Natomiast zaledwie 1/3 ankietowanych słyszała przed badaniem o działalności: *Fundacji Internationaler Bund Polska* prowadzącej „Klub Seniora” (35,5%); *Stowarzyszenia na Rzecz Ludzi w Podeszłym Wieku „Dar Serca”* (34,3%); oraz *Fundacji Rozwoju Ekonomii Społecznej* prowadzącej „Strefę seniora” (29,6%).

Rys. 51: Znajomość instytucji/organizacji prowadzących na terenie Tychów inicjatyw kierowanych do mieszkańców w wieku „60+” (N=504)

Źródło: *Diagnoza społeczna mieszkańców Miasta Tychy w wieku „60+”* – Urząd Miasta Tychy, 2018.

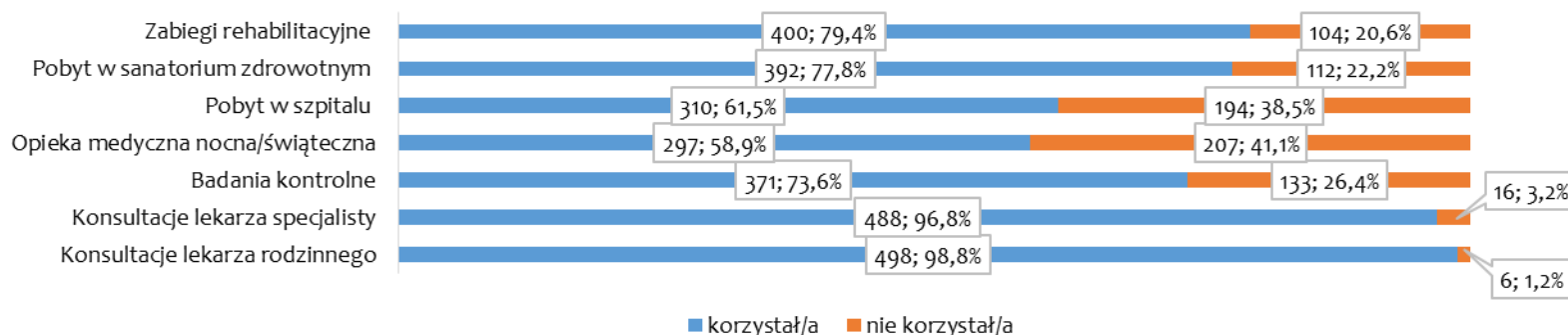
Jednym z kluczowych elementów miejskiej polityki senioralnej powinna być *profilaktyka zdrowotna* w obrębie grupy mieszkańców w wieku „60+”, wśród reprezentantów której istnieje podwyższone ryzyko zachorowań m.in. związanych z zawansowanym wiekiem. Dlatego w ramach relacjonowanego badania podjęto kwestię *korzystania z opieki medycznej oraz źródeł jej finansowania*.

Wśród respondentów występują wysoki poziom świadomości prozdrowotnej i profilaktycznej, a więc badani interesują się kondycją własnego zdrowia, poddając się zabiegom służącym jego utrzymaniu w możliwie dobrym stanie

Z uzyskanego rozkładu odpowiedzi (rys. 52) wynika po pierwsze, że zdecydowana większość ankietowanych korzystała w ostatnim roku z opieki medycznej, po drugie podstawowym źródłem jej finansowania był Narodowy Fundusz Zdrowia (tab. 48). Niemal wszyscy ankietowani korzystali z *konsultacji lekarza rodzinnego* (98,9%) oraz *lekarza specjalisty* (96,8%). Warto podkreślić, że jedynie w przypadku wizyt specjalistycznych część ankietowanych decydowała się na prywatną diagnostykę, która *finansowana była z własnych funduszy* (14,9%). Około ¼ ankietowanych korzystało również z *zabiegów rehabilitacyjnych* (79,4%) oraz *pobytów w sanatoriach zdrowotnych* (77,8%), a także wykonywało *badania kontrolne* (73,6%). Jednak, tak jak w pozostałych przypadkach usług medycznych, finansowane były one głównie w ramach NFZ. Można więc przyjąć, że wśród ankietowanych występuję wysoki poziom świadomości prozdrowotnej i profilaktycznej, ponieważ badani interesują się kondycją własnego zdrowia, starając się zachować je w możliwie dobrym stanie. Stosunkowo najmniej respondentów korzystało w ostatnim roku z *opieki medycznej nocnej/świętecznej* (58,9%) lub ich stan zdrowia wymagał *pobytu w szpitalu* (61,5%).

Rys. 52: Korzystanie z opieki medycznej (N=504)

Źródło: *Diagnoza społeczna mieszkańców Miasta Tychy w wieku „60+”* – Urząd Miasta Tychy, 2018.

Tab. 14: Korzystanie z opieki medycznej i źródła jej finansowania (N=504)

	Finansowane w ramach NFZ		Finansowane przez miasto/organizacje społeczne		Finansowane z własnych funduszy		Finansowane przez członków rodziny		Finansowane przez znajomych/przyjaciół/inne osoby		nie korzystałem	
Konsultacje lekarza rodzinnego	496	98,4%	0	0,0%	2	0,4%	0	0,0%	0	0,0%	6	1,2%
Konsultacje lekarza specjalisty	412	81,7%	8	1,6%	75	14,9%	4	0,8%	9	1,8%	16	3,2%
Badania kontrolne	311	61,7%	13	2,6%	34	6,7%	11	2,2%	4	0,8%	133	26,4%
Opieka medyczna nocna/święteczna	248	49,2%	13	2,6%	32	6,3%	5	1,0%	2	0,4%	207	41,1%
Pobyt w szpitalu	278	55,2%	15	3,0%	13	2,6%	5	1,0%	0	0,0%	194	38,5%
Pobyt w sanatorium zdrowotnym	343	68,1%	8	1,6%	34	6,7%	9	1,8%	2	0,4%	112	22,2%
Zabiegi rehabilitacyjne	319	63,3%	24	4,8%	62	12,3%	14	2,8%	6	1,2%	104	20,6%

Źródło: *Diagnoza społeczna mieszkańców Miasta Tychy w wieku „60+”* – Urząd Miasta Tychy, 2018.

Ostatni z wątków podjęty w relacjonowanym badaniu dotyczył ***działań i usług, które w opiniach ankietowanych powinny zostać zorganizowane przez miejskie instytucje i skierowane do mieszkańców w wieku „60+”***.

Z uzyskanego rozkładu odpowiedzi (tab. 15) wynika, że najbardziej oczekiwaną przez badanych usługą/działaniem jest *dofinansowanie przez instytucje miejskie usług medycznych (rehabilitacji, wizyt specjalistycznych, badań kontrolnych, itp.)* (10,5%). Na drugim miejscu w rankingu znalazły się *mieszkania przystosowane dla potrzeb seniorów* (6,9%), a zaraz za nimi *system monitorowania osób starszych* (6,5%). Warto tutaj nadmienić, iż pewna grupa ankietowanych (2,4%) proponuje nawet wdrożenia *systemu chipowania podskórnego* osób w podeszłym wieku, w celach zapewnienia im bezpieczeństwa przede wszystkim w trakcie samodzielnego opuszczenia miejsca zamieszkania. Badani oczekują również opracowania *systemu usług domowych dla seniorów*, umożliwiającego zamówienie i realizację różnych typów usług bezpośrednio w miejscu zamieszkania klientów (5,4%). Spora część ankietowanych wskazywała również na zasadność *organizacji różnorodnych kursów i szkoleń* służących rozwojowi umiejętności życiowych i kompetencji cywilizacyjnych osób w wieku „60+” (5,2%). Respondenci uważają również za zasadne *wsparcie finansowe aktywności fizycznej seniorów (bony sportowe, turystyczne, wycieczkowe, bezpłatny basen, zabiegi pielęgnacyjne, itp.)* (4,8%), w celu utrzymania ich dobrej kondycji fizycznej. Warto tutaj zwrócić uwagę na powtarzające się głosy na temat oczekiwanego *rozbudowania systemu rowerów miejskich* poprzez uzupełnienie dostępnego taboru o rowery eklektyczne i trójkołowe przystosowane do możliwości osób zaawansowanych wiekowo (3%). Badani oczekują także organizacji *kampanii informacyjnej kierowanej bezpośrednio do osób w wieku „60+” i dotyczącej zorganizowanych w mieście form wsparcia* (4,4%) oraz *zaprojektowania systemu komunikacji/ łączności pomiędzy seniorami* (3%).

Tab. 15: oczekiwane działania/usługi kierowane do mieszkańców w wieku „60+” (N=504)

	odpowiedzi	
Dofinansowanie usług medycznych (rehabilitacji, wizyt specjalistycznych, badań kontrolnych, itp.)	53	10,5%
Mieszkania przystosowane dla potrzeb seniorów	35	6,9%
System monitoringu osób starszych	33	6,5%
Usługi domowe dla seniorów (np. fryzjer, zakupy, dowóz posiłków, sprzątanie mieszkania, itp.)	27	5,4%
Kursy i szkolenia (np. nowe technologie, bankowość, gotowanie, higiena osobista, pierwsza pomoc, itp.)	26	5,2%
Wsparcie finansowe aktywności fizycznej seniorów (bony sportowe, turystyczne, wycieczkowe, bezpłatny basen, zabiegi pielęgnacyjne, itp.)	24	4,8%
Kampania informacyjna skierowana do seniorów o formach pomocy	22	4,4%
Wprowadzenie system komunikacji/ łączności pomiędzy seniorami	15	3,0%
Rozbudowa systemu rowerów miejskich (rowery elektryczne, trójkołowe)	15	3,0%
Senioralia	12	2,4%

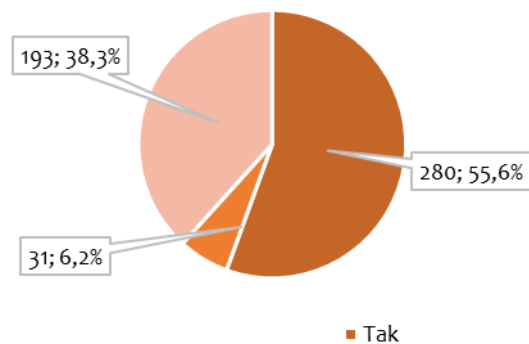
Chipowanie podskórne	12	2,4%
Punkt pomocy prawnej	11	2,2%
Karta zniżkowa seniorów na zakupu i usługi	10	2,0%
Program aktywizacji zawodowej	10	2,0%
Programy aktywizujące społecznie seniorów	9	1,8%
Lista rzetelnych rzemieślników, którym można powierzyć w domu prace remontowe	9	1,8%
Aststent seniora (organizacja wizyt lekarskich, załatwienia spraw w różnych instytucjach, pomoc w organizacji transpiru, porady prawne, itp.)	9	1,8%
Dostosowanie przestrzeni publicznych do potrzeb/możliwości seniorów (więcej ławek, oznakowanie ulic, oświetlenie, itp.)	8	1,6%
Ochrona przed oszustami i Parabankami	8	1,6%
Specjalne miejsca parkingowe dla 60+	6	1,2%
Specjalny program TV dla seniora	5	1,0%
Rozwój wolontariatu senioralnego	5	1,0%
Oswajanie młodszych pokoleń ze starością	3	0,6%
Ja niczego nie oczekuję	4	0,8%
Inne (pojedyncze wskazania)	13	2,6%

Źródło: *Diagnoza społeczna mieszkańców Miasta Tychy w wieku „60+”* – Urząd Miasta Tychy, 2018.

Zasadność proponowanych działań i usług może być potwierdzona udziałem w nich samych pomysłodawców. Dlatego ankietowani poproszeni zostali o **określenie własnego stanowiska względem swojego uczestnictwa w zaproponowanych typach projektów**, które powinny być skierowane do mieszkańców wieku „60+”.

Z rozkładu uzyskanych odpowiedzi (rys. 53) wynika, że tylko niewiele ponad połowa (55,6%) respondentów wyraziła chęć swojego uczestnictwa w lub skorzystania z proponowanych przez siebie przedsięwzięć na rzecz osób zaawansowanych wiekowo. Sporo jest osób, które nie były do końca przekonane o swoim ewentualnym udziale w tych inicjatywach (38,3%). Pozostałe 6,2% badanych nie widzi siebie jako bezpośrednich beneficjentów proponowanych działaniach.

Rys. 53: Deklaracje chęci uczestnictwa w proponowanych przez siebie działaniach na rzecz osób w wieku „60+” (N=504)

Źródło: *Diagnoza społeczna mieszkańców Miasta Tychy w wieku „60+”* – Urząd Miasta Tychy, 2018.

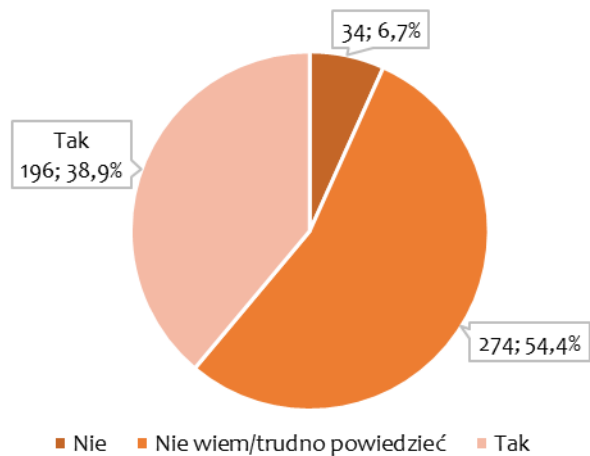
Uzupełnieniem podejmowanej kwestii mogą być deklaracje ankietowanych dotyczące ich **gotowości do potencjalnego osobistego zaangażowania w realizację proponowanych przedsięwzięć**.

Tylko niespełna 40% respondentów wyraża potencjalną gotowość do osobistego zaangażowania w organizację i realizację działań planowanych w ramach miejskiej polityki senioralnej

Okazuje się, że tylko 38,9% respondentów zadeklarowało chęć aktywnego uczestnictwa w organizacji i realizacji wybranych działań kierowanych do mieszkańców w wieku „60+” (rys. 54). Poza tym ponad połowa ankietowanych (54,4%) nie potrafiła udzielić jednoznacznej odpowiedzi wybierając ostatecznie opcję *nie wiem/trudno powiedzieć*.

Rys. 54: Deklaracje chęci osobistego zaangażowania w organizację i realizację proponowanych przez siebie działań na rzecz osób w wieku „60+”

Źródło: *Diagnoza społeczna mieszkańców Miasta Tychy w wieku „60+”* – Urząd Miasta Tychy, 2018.

2.3. Analiza SWOT sytuacji mieszkańców miasta Tychy w wieku „60+”

ANALIZA SWOT Przeprowadzona w oparciu o wyniki badania „Diagnoza społeczna mieszkańców miasta Tychy w wieku 60+”	
MOCNE	SŁABE
<ul style="list-style-type: none"> • Wśród tyszan w wieku „60+” przeważają osoby oceniające swój stan zdrowia jako co najmniej dobry (44,8%), nad osobami dokonującymi jego negatywne oceny (34,7%); • Poziom pozytywnych ocen własnego stanu zdrowia wzrasta proporcjonalnie do wieku, tzn. im starsi tyszanie tym większa skłonność do aprobaty stanu zdrowia; • Zdecydowana większość respondentów nie odczuwa trudności w podejmowaniu działań związanych z higieną i dbaniem o siebie/ubieraniem się (76,8%) oraz poruszaniem się po domu (70,4%); • Dokładnie połowa respondentów ocenia swoją obecną sytuację materialną jako co najmniej dobrą (50%). Zdecydowana większość ankietowanych nie odczuwa kryzysów finansowych generujących konieczność rezygnacji z nabywania określonych dóbr lub spłacania bieżących zobowiązań; • W stosunkowo najbliższych relacjach respondenci pozostają z własnymi dziećmi (56,7%) oraz wnuczętami (56,3%); • Z uzyskanych deklaracji wynika jednoznacznie, że w przypadku zdecydowanej większości respondentów, osoby z którymi pozostają w stałej relacji mieszkają w Tychach; • Aż 63,6% ankietowanych deklaruje, że o ostatnich 2-3 latach udzielało się nieodpłatnie przy organizacji co najmniej jednego z działań w mieście (festyny/wydarzenia kulturalne/ sportowe dla dzieci/ wnuków w szkołach (39,5%); uroczystości religijne (31,9%); festyny/wydarzenia dla parafian w kościele (28,2%) lub uroczystości państwowych w mieście (26,8); • Około 1/3 ankietowanych uczestniczyło w trakcie ostatnich 2-3 lat w różnego typu kursach, warsztatach i/lub szkoleniach (30,2%) oraz wyjazdach integracyjnych (30,6%). Ponadto 1/5 respondentów deklaruje udział w zajęciach organizowanych w ramach działającego w Tychach Uniwersytetu III Wieku (22,2%) i/lub innych projektach czy programach o zróżnicowanym charakterze (22%). • Niemal wszyscy ankietowani (89,3%) są przekonani, że w Tychach osoby w wieku „60+” ogólnie są szanowane przez młodsze pokolenia. • Respondenci odczuwają wysoki poziom bezpieczeństwa w mieście. Składają się na to wysokie oceny poczucia bezpieczeństwa zarówno w miejscach prywatnych, czyli własnych domach (96%) jak i miejskich przestrzeniach publicznych (np. w trakcie spacerów po osiedlu = 87,3%). 	<ul style="list-style-type: none"> • Połowa badanych skarży się, że sporych trudności nastęcza im konieczność samodzielnego gotowania/dbania o dom. Podobnie konieczność poruszania się poza domem na odległość dalszą niż typowy spacer oraz robienie zakupów i załatwianie innych spraw; • Zdecydowana większość ankietowanych wykazuje się stosunkowo niskim poziomem mobilności geograficzno-przestrzennej. Ponad 86% respondentów spędza swój czas wolny głównie w najbliższej okolicy miejsca zamieszkania; • 1/5 ankietowanych twierdzi, że stan ich finansów jest co najmniej zły (19,8%); • Większość ankietowanych obecnie nie trudni się żadną pracą zarobkową (66,7%); • 85,9% badanej reprezentacji tyszan w wieku „60+” nie wykazuje chęci do rozpoczęcia aktywności zawodowej; • Ograniczony zakres kontaktów (<i>słabe</i> lub <i>bardzo słabe</i>) z przyjaciółmi/znajomymi deklaruje 67,1% ankietowanych, a z sąsiadami 59,7%. • Zakres codziennej aktywności podejmowanej przez badanych w tzw. wolnym czasie nie jest rozbudowany. Zdecydowana większość respondentów ogranicza się bowiem do oglądania telewizji lub słuchania radia. • Wyróżnić można cały szereg aktywności, które nie są w ogóle lub jedynie sporadycznie podejmowane przez ankietowanych, tzn. rzadziej niż raz w miesiącu lub nigdy/prawie nigdy. Należą do nich: chodzenie do kina (93,6%); odwiedzanie muzeów/wystaw (93,3%); chodzenie do biblioteki/czytelni (81,4%); chodzenie na mecze/zawody sportowe (80,1%); chodzenie na dancingi (84,1%); uprawianie sportu (59,3%); czytanie prasy/książek (57%); uczestnictwo w spotkaniach parafialnych (74%); oraz uczestnictwo w spotkaniach klubie seniora (80,5%). • Stosunkowo rzadko respondenci mają okazję do spotkań z rówieśnikami w ramach funkcjonujących w mieście osiedlowych klubów seniora (26,6%), w siedzibach miejskich instytucji/organizacji (26,6%) lub w kościele/parafii (33,3%). Ale prawie połowa ankietowanej grupy zadeklarowała chęć uczestnictwa w spotkaniach organizowanych w ramach działalności

	<p>w/w instytucji;</p> <ul style="list-style-type: none"> • Połowa respondentów nie uczestniczyła w trakcie ostatnich 2-3 lat w żadnej z wyróżnionych form aktywizacji, dokształcania czy integracji; • Jedynym urządzeniem wykorzystywanym na co dzień przez niemal wszystkich respondentów (89,3%) jest telefon komórkowy. Tylko 37,3% anektowanych swobodnie i regularnie korzysta z komputera zapewniającego również dostęp do Internetu. Co trzeci respondent jest właścicielem prywatnego konta e-mailowego (36,7%), ale tylko co piąta badana osoba posiada prywatne konto na portalu społecznościowym (np. Facebook).
SZANSE	ZAGROŻENIA
<ul style="list-style-type: none"> • Utrzymująca się przewaga liczebna i procentowa udziału osób w wieku produkcyjnym nad ludnością w wieku nieprodukcyjnym; • Zgodnie z przewidywaniami GUS do 2035 r. utrzymywać się będzie stała przewaga liczebna mieszkańców w wieku produkcyjnym nad mieszkańcami w wieku nieprodukcyjnym; • Ponad połowa ankietowanych wyraziła swoją gotowość i chęć do uczestnictwa w organizowanych w mieście działaniach szkoleniowych i/lub integracyjnych dedykowanych osobom w wieku „60+”. Stosunkowo najczęściej chętnych zyskałyby wyjazdy integracyjne (61,5%) oraz różnego typu kursy, warsztaty i szkolenia (60,7%). Niewiele mniejszą popularnością cieszyłyby się projekty o charakterze kulturalnym i/lub sportowym (55,6%) oraz zajęcia organizowane w ramach tyskiego Uniwersytetu III Wieku (54,4%). • Najbardziej oczekiwaną przez badanych usługą/działaniem kierowanym bezpośrednio do osób wieku „60+” jest dofinansowanie przez instytucje miejskie usług medycznych (rehabilitacji, wizyt specjalistycznych, badań kontrolnych, itp.) (10,5%). Na drugim miejscu w rankingu znalazły się mieszkania przystosowane dla potrzeb seniorów (6,9%), a zaraz za nimi system monitorowania osób starszych (6,5%). • Badani oczekują opracowania systemu usług domowych dla seniorów, umożliwiającego zamówienie i realizację różnych typów usług bezpośrednio we własnym domu (5,4%). Respondenci uważają za zasadne wsparcie finansowe aktywności fizycznej seniorów (bony sportowe, turystyczne, wycieczkowe, bezpłatny basen, zabiegi pielęgnacyjne, itp.) (4,8%) 	<ul style="list-style-type: none"> • Stały spadek ogólnej liczby mieszkańców miasta Tychy; • Utrzymujący się wzrost liczebny i procentowy udział mieszkańców w wieku poprodukcyjnym oraz spadek udziału liczebny osób w wieku przedprodukcyjnym; • Zgodnie z przewidywaniami GUS do 2035 r. przyrost naturalny osiągać będzie wartości ujemne, co oznacza, że w Tychach rocznie rodziło się będzie mniej dzieci w stosunku do liczby odnotowywanych zgonów wśród mieszkańców; • Dominacja odpływu mieszkańców z Tychów w stosunku do ruchu napływowego;

2.4. Działania podejmowane przez miasto Tychy na rzecz seniorów

W ramach realizacji Programu planowana jest kontynuacja dotychczasowych dobrych praktyk. Gmina miasta Tychy zobowiązana jest na mocy ustaw do realizacji celów i zadań polityki senioralnej. Dotyczy to przede wszystkim obszaru organizacji opieki i usług społecznych, zapewnienia wystarczającej i dostępnej infrastruktury usług społecznych, przygotowania zawodowego pracowników oraz edukacji wolontariuszy i osób działających w organizacjach pozarządowych. Ponadto poniżej wymienione podmioty pomagają w realizacji zadań własnych gminy, a w tym m.in.: do zapewnienia warunków do integracji społecznej między-i wewnątrzpokoleniowej osób starszych; podejmowania działań na rzecz przygotowania do starości osób na przedpolu starości oraz przede wszystkim zapewniają realizację usług na rzecz osób starszych. Poniższe podmioty działają na podstawie ustawowych zapisów z zakresu polityki senioralnej. Ich współistnienie na terenie miasta zapewnia kompleksową ofertę, skierowaną do różnych grup seniorów, zarówno tych potrzebujących wsparcia medycznego i socjalnego, jak i tych, potrzebujących aktywizacji i zagospodarowania czasu wolnego.

Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Tychach

Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej udziela seniorom pomocy:

- środowiskowej, organizowanej w miejscu ich zamieszkania,
- instytucjonalnej, zapewniającej opiekę w wyspecjalizowanych placówkach.

W ramach świadczonej seniorom pomocy środowiskowej w miejscu zamieszkania realizowane są m.in.: usługi opiekuńcze i specjalistyczne, a także praca socjalna.

Usługi opiekuńcze i specjalistyczne

Usługi opiekuńcze są świadczone dla osób niesamodzielnych, które z powodu wieku, choroby lub innych przyczyn wymagają pomocy innych osób, a rodzina nie jest im w stanie jej zapewnić. Usługi te obejmują pomoc w zaspokajaniu codziennych potrzeb życiowych, pomoc w prowadzeniu gospodarstwa domowego w stopniu umożliwiającym pozostanie we własnym środowisku oraz w miarę możliwości zapewnienie kontaktów z otoczeniem.. Tego typu pomoc obejmuje również opiekę higieniczną oraz zaleconą przez lekarza pielęgnację.

Specjalistyczne usługi opiekuńcze są to usługi dostosowane do szczególnych potrzeb wynikających z rodzaju schorzenia lub niepełnosprawności, świadczone przez osoby ze specjalistycznym przygotowaniem zawodowym. Kierowane są do osób długotrwale i obłożnie chorych, które wymagają zleconej przez lekarza pielęgnacji, stanowiącej wsparcie procesu leczenia. Specjalistyczne usługi opiekuńcze nie są świadczeniem medycznym i nie zastępują świadczeń

zdrowotnych finansowanych z Narodowego Funduszu Zdrowia. Zakres świadczonych usług jest każdorazowo ustalony indywidualnie dla każdego podopiecznego, zgodnie z jego stanem zdrowia, w oparciu o zaświadczenie lekarskie.

Zasady odpłatności za ww. usługi określa uchwała Rady Miasta Tychy nr 0150/XLI/948/10 z dnia 25 marca 2010 r. w sprawie szczegółowych warunków przyznawania i odpłatności za usługi opiekuńcze i specjalistyczne usługi opiekuńcze, z wyłączeniem specjalistycznych usług opiekuńczych dla osób z zaburzeniami psychicznymi oraz szczegółowych warunków częściowego lub całkowitego zwolnienia od opłat jak również trybu ich pobierania.

Zakres usług opiekuńczych i specjalistycznych ustalany jest indywidualnie dla każdego podopiecznego, zgodnie z jego stanem zdrowia, w oparciu o zaświadczenie lekarskie.

Z uwagi na duże zapotrzebowanie na świadczenie pomocy w formie usług opiekuńczych, Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej realizuje to świadczenie przy udziale:

- opiekunek ze specjalistycznym przygotowaniem zawodowym zatrudnionych przez MOPS, świadczących specjalistyczne usługi opiekuńcze polegających na pielęgnacji - jako wspieraniu procesu leczenia,
- opiekunek zatrudnionych przez wykonawcę, wybranego w trybie ustawy o zamówieniach publicznych, zgodnie z zawartą umową.

Tab. 15: Dane statystyczne w zakresie udzielonej opieki środowiskowej

Rodzaje pomocy środowiskowej	Liczba osób objętych pomocą			Łączna liczba osób objętych pomocą
	2017	2018	2019	
Usługi opiekuńcze w zakresie podstawowym	497	519	533	1549
Specjalistyczne usługi opiekuńcze – pielęgnacja	57	61	45	163

Źródło: Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Tychach.

Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Tychach, ul. Budowlanych 59, tel.: 32 327 02 46, 32 327 02 47, www.mops.tychy.pl, e-mail: sekretariat@mopstychy

Praca socjalna

Praca socjalna na rzecz osób starszych jest prowadzona przez pracowników socjalnych z Terenowych Punktów Pomocy Społecznej i jest świadczeniem udzielanym bez wydawania decyzji administracyjnej, niezależnie od dochodu osoby lub rodziny. Ten typ pomocy ma z jednej strony na celu: ułatwianie kontaktów seniorów z placówkami służby zdrowia, udzieleniu pomocy w korzystaniu z różnych form rehabilitacji leczniczej i społecznej, z pielęgniarskiej opieki środowiskowej; poinformowaniu osób starszych z przysługujących im uprawnień np. na wyjazd na turnus rehabilitacyjny, do sanatorium czy też pomoc w uzyskaniu odpowiedniego sprzętu rehabilitacyjnego. Z drugiej strony praca socjalna ma na celu: inicjowanie kontaktów rodzinnych oraz podejmowanie działań zmierzających do większego zaangażowania rodziny w sprawowanie opieki nad osobami wymagającymi takiej pomocy, a także uwrażliwienie społeczności lokalnej na potrzeby osób starszych, poprzez objęcie ich opieką świadczoną przez wolontariuszy.

Pracownicy socjalni przyjmują osoby zainteresowane codziennie w następujących punktach terenowych:

- „Vita Med” ul. Husarii Polskiej 28, tel. (032) 218 11 80,
- Centrum Medyczne „Żwaków” al. Bielska 130, tel. (32) 329 45 70,
- Punkt Terenowy Nr 1 al. Niepodległości 45, tel. (32) 326 46 93, (032) 327 51 55,
- Punkt Terenowy Nr 2 ul. St. Batorego 57, tel.(032) 227 22 71,
- Punkt Terenowy Urbanowice, ul. Przejazdowa 8, tel.(032) 216 95 98,
- NZOZ „Medico” s.c. ul. Narcyzów 24 (Czułów), tel. (032) 219 83 04,
- Centrum Medyczne „Arka-Med” ul. Nałkowskiej 27 tel. (032) 217 51 88,
- Punkt Terenowy na osiedl Z ul. Zręby 7, tel. (032) 219 79 87,
- Punkt Terenowy przy ul. Wejchertów 5 tel. (032) 780 54 57.

Mieszkania chronione

Mieszkanie chronione ma za zadanie zapewnienie odpowiedniego wsparcia i umożliwienie samodzielnego życia osobom, które ze względu na wiek, niepełnosprawność lub chorobę nie wymagają usług w zakresie świadczonym przez Domy Pomocy Społecznej, a usługi opiekuńcze w miejscu zamieszkania są niewystarczające lub ze względu na warunki mieszkaniowe czy bytowe, są trudne do realizacji. W Tychach funkcjonują dwa mieszkania chronione dla osób

starszych i jedno dla osób niepełnosprawnych. Odpłatność za pobyt w mieszkaniu chronionym wynosi 40% wartości dochodu uzyskiwanego przez mieszkańca.

Domy Pomocy Społecznej

Domy Pomocy Społecznej (DPS) są instytucjonalną formą pomocy skierowaną do osób, które z powodu wieku, choroby i niepełnosprawności nie mogą samodzielnie funkcjonować we własnym środowisku i wymagają całodobowej opieki. Domy Pomocy Społecznej świadczą usługi na poziomie obowiązującego standardu w zakresie i formach wynikających z indywidualnych potrzeb osób w nich przebywających. Są to m.in.: usługi bytowe (dot. miejsca zamieszkania, żywienia, odzieży i obuwia, a także utrzymania czystości); usługi opiekuńcze (takie jak: udzielanie pomocy w załatwianiu spraw osobistych, udzielanie pomocy w podstawowych czynnościach dnia codziennego, pielęgnacja, opieka higieniczna, kontakt z otoczeniem, organizacja czasu wolnego); usługi wspomagające i edukacyjne (m.in.: umożliwianie udziału w terapii zajęciowej, rehabilitacji ruchowej, psychologicznej i społecznej, podnoszenie sprawności i aktywizowanie mieszkańców, umożliwianie zaspokojenia potrzeb religijnych i kulturalnych, stymulowanie nawiązywania, utrzymywania i rozwijania kontaktu z rodziną i społecznością lokalną, zapewnienie przestrzegania praw mieszkańca oraz dostępu do informacji o tych prawach). Osoby, które zgłaszają chęć zamieszkania w Domu Pomocy Społecznej powinny osobiście lub z pomocą rodziny, zgłosić się do pracownika socjalnego z rejonu (w miejscu stałego zameldowania). Pracownik socjalny, po przeprowadzeniu wywiadu środowiskowego, kieruje dokumentację do Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej, który wydaje decyzję o skierowaniu do DPS. Pobyt w DPS finansowany jest przez osobę skierowaną, jednak nie więcej niż do 70% uzyskanego dochodu. W pozostałych kosztach pobytu uczestniczą: rodzina oraz gmina, gdy środki pensjonariusza i jego rodziny nie wystarczają na zabezpieczenie wszystkich kosztów. Wysokość ponoszonych opłat ustalana jest wspólnie z pracownikiem socjalnym i uzależniona jest od dochodu osoby/rodziny. Dokładne zasady ustalania odpłatności określają o pomocy społecznej W Tychach działają dwa Domy Pomocy Społecznej:

- **Dom Pomocy Społecznej św. Anna dla osób starszych przy ul. Kopernika 6**, prowadzony przez Caritas Archidiecezji Katowickiej. Dom Pomocy Społecznej św. Anna powstał w 2000 roku. Obecnie placówkę zamieszkują 54 osoby, którymi opiekuje się wykwalifikowany personel, w celu zapewnienia kompleksowego zaspokojenia potrzeb mieszkańców.
- **Dom Pomocy Społecznej dla Osób Przewlekle Somatycznie Chorych przy ul. Żorskiej 17**, prowadzony przez Społeczne Stowarzyszenie Hospicjum im. św. Kaliksta I w Tychach. Dom Pomocy Społecznej „Dom Hospicyjny” rozpoczął działalność w 2017 roku. Obecnie przeznaczony jest dla 16 osób przewlekle chorych.

Tab. 16: Liczba osób umieszczonych w Domach Pomocy Społecznej w Tychach

	Liczba miejsc	Liczba osób umieszczony w Domach Pomocy Społecznej			Łącznie
		2017	2018	2019	
Dom Pomocy Społecznej św. Anna	54	16	27	18	61
Dom Pomocy Społecznej „Dom Hospicyjny”	16	18	8	1	27

Źródło: Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Tychach.

Dom Pomocy Społecznej św. Anna Tychach, ul. Kopernika 6, tel.: 32 328 25 25 do 6, www.dpsannatychy.caritas.pl, e-maila: dpsanna@op.pl

Dom Pomocy Społecznej dla Osób Przewlekle Somatycznie Chorych, ul. Żorska 17, tel.: 32 783 28 30, www.hospicjum.tychy.pl, e-mail biuro@hospicjum.tychy.pl

Dzienny Dom Pomocy Społecznej „Wrzos”

Dzienny Dom Pomocy Społecznej „Wrzos” (DDPS) jest ośrodkiem wsparcia dziennego dla osób w podeszłym wieku. Tego typu placówka zapewnia osobom starszym adekwatną do ich potrzeb pomoc. Pensjonariusze przychodzą do placówki sami lub są przyprowadzani i zabierani do domu przez bliskich lub przez opiekunów. Osoba korzystająca z tej formy opieki na co dzień pozostaje w swoim środowisku lokalnym. Pobyt w Dziennym Domu Pomocy Społecznej wymaga odpłatności, którą ustala Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej po rozpoznaniu sytuacji osoby kierowanej.

Dzienny Domy Pomocy Społecznej zapewnia:

- całodzienny pobyt,
- posiłki,
- zajęcia kulturalno-oświatowe i edukacyjne,
- uczestniczenie w terapii zajęciowej oraz ćwiczeniach usprawniających.

Dzienny Dom Pomocy Społecznej „Wrzos”, ul. Batorego 57, tel.: 32 227 42 58, www.ddps.tychy.pl, e-mail ddpstythy@neostrada.pl

Centrum Usług Społecznościowych

Centrum Usług Społecznościowych (CUS) prowadzone jest przez Miejskich Ośrodek Pomocy Społecznej i Filię Dziennego Domu Pomocy Społecznej „WRZOS”. CUS ma na celu integrację lokalnego środowiska seniorów, poprawę funkcjonowania psychicznego, społecznego i fizycznego uczestników oraz zwiększenie poczucia przynależności do społeczności lokalnej. W zakresie pomocy realizowanej przez CUS mieści się również przeciwdziałanie izolacji i marginalizacji społecznej osób starszych poprzez działania mające na celu wzrost poczucia własnej wartości seniorów, ich aktywizację oraz promowanie wśród nich zdrowego stylu życia. Świadczone usługi są realizowane z zachowaniem dbałości o poszanowanie podmiotowości i godności każdego z pensjonariuszy. Zapewnia się możliwość samodzielnego podejmowania decyzji i dokonywania wyborów oraz aktywny udział w dostosowaniu przestrzeni i form wsparcia, proporcjonalnych do oczekiwań i potrzeb.

Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w ramach prowadzenia CUS oferuje dla seniorów:

- 4 miejsca w pokojach 1 osobowych, gdzie w komfortowym mieszkanu pobytu czasowego który trwa od 7 do 21 dni organizowane są m.in.: specjalistyczne usługi opiekuńcze w zakresie pielęgnacji, realizowane 24 godziny na dobę przez 7 dni w tygodniu.
- 6 miejsc, gdzie w 2 komfortowych mieszkaniach pobytu stałego, realizowane są m.in.: usługi opiekuńcze w wymiarze 4 godzin dziennie przez 7 dni w tygodniu, poradnictwo psychologiczne, treningi umiejętności społecznych.

Filia Dziennego Domu Pomocy Społecznej „WRZOS” w ramach prowadzenia CUS oferuje dla seniorów:

- 30 miejsc w Dziennym Domu Pomocy, w którym prowadzone są: usługi opiekuńcze, zajęcia usprawniające ruchowo, terapię zajęciową, warsztaty fitoterapii, muzykoterapii, zajęcia rozwijające kompetencje cyfrowe, posiłki, poradnictwo psychologiczne itp.,
- 20 miejsc w Klubie Seniora, w którym prowadzone są: warsztaty aktorskie, kurs fotografii, kurs komputerowy, trening pamięci, muzykoterapia, spotkania z ciekawymi ludźmi, a także zapewniony jest dostęp do czytelni CUS.

Projekt jest współfinansowany przez Unię Europejską ze środków Europejskiego Funduszu Społecznego w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Śląskiego na lata 2014-2020.

Centrum Usług Społecznościowych, ul. Edukacji 11, tel.: 32 214 83 10, 32 32 323 22 41, www.mops.tychy.pl, www.ddps.tychy.pl, e-mail projekty@mops.tychy.pl, ddpstychy@neostrada.pl

Uniwersytet Trzeciego Wieku

Uniwersytet Trzeciego Wieku (UTW) w Tychach rozpoczął działalność w 2007 roku. Słuchaczem UTW może zostać każda osoba w wieku dojrzałym, która pragnie poszerzać własne umiejętności i wiedzę, niezależnie od stopnia posiadanego wykształcenia. Uczestnictwo w zajęciach Uniwersytetu Trzeciego Wieku pozwala słuchaczom na poszerzenie wiedzy, zaspokojenie zainteresowań, poznanie nowych osób i nawiązanie przyjaźni. Obecnie w zajęciach uczestniczy blisko 1500 słuchaczy, którzy stale mogą korzystać z następujących sekcji: kulturalno - literackiej, wokalnno - muzycznej, instrumentalnej, turystycznej, tanecznej, rękodzielniczej czy szachowej. Uczestnicy mogą także poznać od podstaw obsługę komputera, poszerzyć wiedzę na temat sztuk wizualnych, doskonalić umiejętność posługiwania się językami obcymi: angielskim, niemieckim, francuskim, włoskim, hiszpańskim oraz rosyjskim. Ponadto są też prowadzone zajęcia z nordic walking i brydża. Oferta zajęć jest systematycznie rozszerzana, a jej obecny kształt jest odzwierciedleniem zgłaszanego zapotrzebowania przez uczestników i wynikiem monitoringu zainteresowań środowiska seniorów. Dodatkowo do dyspozycji słuchaczy w siedzibie UTW dostępna jest kawiarenka oraz biblioteczka, natomiast w okresie letnim organizowane są dla seniorów liczne pikniki, spotkania przy grillu, rajdy górskie, wycieczki, biesiady w itp. Dzięki współpracy z tuskimi instytucjami kultury, słuchacze mają również możliwość uczestnictwa w wielu wydarzeniach, realizowanych w mieście, a także możliwość współtworzenia Tyskiej Senioriady. Samorząd Miasta Tychy sprawuje finansowy patronat nad UTW przeznaczając corocznie dotację na ten cel.

Tab. 17: Liczba słuchaczy Uniwersytetu Trzeciego Wieku w Tychach w poszczególnych latach

2016 (I i II semestr)	2211
2017 (I i II semestr)	2388
2018 (I i II semestr)	2534
2019 (I i II semestr)	2771
2020 (I semestr)	152
RAZEM	

Źródło: *Uniwersytet Trzeciego Wieku w Tychach.*

Uniwersytet Trzeciego Wieku, ul. Ciasna 3, tel.: 32 326 51 01 wew. 100, www.ka.edu.pl, e-mail: rekrutacja.tychy@afm.edu.pl

Program „Aktywni 60 plus”

Od 2012 roku w Tychach działa program „Aktywni 60 plus”. Celem programu jest podnoszenie poziomu aktywności społecznej i fizycznej osób powyżej 60-tego roku życia, poprzez zachęcanie do uczestnictwa w wydarzeniach kulturalnych i sportowych. Instrumentami służącymi realizacji niniejszego celu jest zestaw zniżek w instytucjach miejskich i w przedsiębiorstwach prywatnych, działających zarówno na terenie miasta Tychy jak i poza jego obszarem. Do programu może przystąpić każda osoba, która ukończyła 60 lat i jest zameldowana w Tychach. Warunkiem uczestnictwa w programie jest okazanie aktualnego dokumentu potwierdzającego tożsamość i wiek osoby. Po spełnieniu wszystkich formalności osoba otrzymuje kartę uprawniającą do zniżek. Karta jest bezpłatna, zawiera imię, nazwisko oraz datę urodzenia i jest ważna z dokumentem tożsamości. Uczestnik może posiadać jedną kartę a jego członkostwo nie podlega przeniesieniu na inną osobę. W celu zwiększenia atrakcyjności programu, miasto Tychy finansuje zajęcia fitness oraz usługę pod nazwą „druga godzina gratis”, polegającą na sfinansowaniu drugiej godziny rekreacji spędzonej w Wodnym Parku Tychy.

Tab. 18: Liczba wydanych kart w poszczególnych w latach 2012-2019

2012	1797
2013	660
2014	628
2015	690
2016	1322
2017	1359
2018	1899
2019	2635
RAZEM	10 990

Źródło: Dane Urzędu Miasta Tychy, Wydział Spraw Społecznych i Zdrowia

Program „Aktywni 60 plus”, Urząd Miasta Tychy ul. Niepodległości 57, Biuro Obsługi Klienta, tel.: 32 776 30 30 , www.umtychy.pl , e-mail: aktywni60@umtychy.pl

Tyska Rada Seniorów

Od 2014 roku na terenie miasta funkcjonuje Tyska Rada Seniorów (TRS). Utworzenie Rady jest efektem zmian w strukturze naszego społeczeństwa, w którym coraz większą liczbę stanowią osoby starsze, często bardzo aktywne i chcące współdecydować o tym, co się dzieje w mieście. Rada ma charakter konsultacyjny, doradczy i inicjatywny w kwestiach związanych z osobami starszymi i działaniami podejmowanymi na ich rzecz. Rada liczy 15 członków, w tym przedstawicieli osób starszych oraz przedstawicieli podmiotów działających na rzecz osób starszych, w szczególności przedstawicieli: organizacji pozarządowych, podmiotu prowadzącego Uniwersytet Trzeciego Wieku, klubów seniora, działających przy instytucjach publicznych oraz spółdzielniach. Tyską Radę Seniora tworzą osoby, których wiedza i doświadczenie stanowi cenne źródło informacji. Wśród realizowanych zadań jest opiniowanie i inicjowanie projektów dotyczących seniorów, mających na celu zapobieganie marginalizacji osób starszych. Kadencja Tyskiej Rady Seniorów trwa 4 lata. Średnia wieku działaczy senioralnych wynosi 70 lat. Frekwencja na posiedzeniach wynosi około 82%. TRS pojęła około 45 uchwał w sprawach funkcjonowania Rady oraz w tematach dotyczących inicjatyw senioralnych. Tyska Rada Seniorów ma realny wpływ na kształtowanie pozytywnego wizerunku osób starszych w społeczności lokalnej.

Tyska Rada Seniorów, ul. Barona 30/209, tel.: el. 32 776 36 36, <https://bip.umtychy.pl/tyska-rada-seniorow> e-mail: rada.seniorow@umtychy.pl

Urząd Miasta Tychy

Każdego roku ogłaszany jest otwarty konkursy ofert w trybie ustawy o działalności pożytku publicznego i wolontariacie z zakresu działań: na rzecz osób w wieku emerytalnym i pomocy społecznej. Dotychczasowo realizowano między innymi następujące zadania publiczne:

„Klub „Senior+” na osiedlu B budynek „Centrum Balbina” przy ul. Barona 30 wraz z filią na osiedlu A przy ul. Arkadowej 2

Celem zadania jest zapewnienie wsparcia seniorom (osobom nieaktywnym zawodowo w wieku 60+) poprzez umożliwienie korzystania z oferty na rzecz społecznej aktywizacji, w tym oferty prozdrowotnej, obejmującej także usługi w zakresie aktywności ruchowej a także oferty edukacyjnej, rekreacyjnej i opiekuńczej, w zależności od potrzeb. W ramach działalności Klubu udostępniana jest seniorom infrastruktura pozwalająca na aktywne spędzanie wolnego czasu, a także zaktywizowanie i zaangażowanie seniorów w działania samopomocowe i na rzecz środowiska lokalnego. Udział w zajęciach jest bezpłatny Klub Senior+” utworzony i wyposażony został w ramach pozyskanej dotacji z Wieloletniego Programu Senior Plus na lata 2015 - 2020.

Ośrodki Wsparcia dla Osób Starszych - prowadzone przez tyskie organizacje pozarządowe, które działają przy placówkach wsparcia dziennego dla dzieci w wieku przedszkolnym i szkolnym, dając możliwość integracji międzypokoleniowej. Seniorzy odwiedzają dzieci zarówno z okazji spotkań okolicznościowych, jak i w trakcie codziennych zajęć. Dzięki wspólnym działaniom przełamywane są stereotypy na temat osób starszych a także zmienia się sposób myślenia o starości wśród dzieci i młodzieży. Osoby prowadzące zajęcia oraz uczestnicy dążą do tworzenia więzi międzypokoleniowych i nawiązywania trwałych relacji młodzi-seniorzy.

Program edukacyjno - integracyjno - rehabilitacyjny w formie stacjonarnej, bądź wyjazdowej dla osób starszych, samotnych a także niepełnosprawnych. Głównym celem realizowanego programu jest podtrzymywanie aktywności życiowej osób starszych, a także niepełnosprawnych, poprawa jakości życia seniorów, propagowanie idei aktywnej starości oraz przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu. W ramach programu organizowane są między innymi: wyjazdy integracyjne oraz zajęcia plenerowe, zajęcia edukacyjne . W ramach programu odbywają się również zajęcia komputerowe i rehabilitacyjne, zgodnie z zainteresowaniami uczestników, jak i stanem ich zdrowia.

Realizatorami zleconych zadań publicznych są organizacje porządkowe wybrane w trybie otwartego konkurs ofert.

Urząd Miasta Tychy, al. Niepodległości 49, tel.: 32 776 33 33, www.umtychy.pl, e-mail: zdrowie@umtychy.pl

III. ZAGADNIENIA PROGRAMOWA

3.1. Cele programowe i obszary działań

Program Polityki Senioralnej dla miasta Tychy na lata 2020-2027

I.
Budowanie lokalnej
sieci wsparcia dla
osób starszych
i ich rodzin

II.
Podnoszenie
kompetencji
cywilizacyjnych
seniorów oraz
wdrażanie idei
uczenia się przez całe
życie

III.
Wspieranie
przedsięwzięć na
rzecz kształtowania
świadomości
społecznej dotyczącej
starości i procesu
starzenia się

IV.
Wspieranie
uczestnictwa
w życiu społecznym
oraz wszelkich form
aktywności

V.
Promowanie
prozdrowotnego stylu
życia oraz wspieranie
działań służących
utrzymaniu
niezależności
i zdrowia osób
starszych

I. Budowanie lokalnej sieci wsparcia dla osób starszych i ich rodzin

- 1.1. Powołanie centrum społecznościowego oraz prowadzenie sieci ośrodków wsparcia świadczących usługi społeczne;
- 1.2. Rozwój poradnictwa specjalistycznego i grup samopomocowych dla osób starszych i ich rodzin w zakresie radzenia sobie z sytuacjami trudnymi;
- 1.3. Rozwój alternatywnych form pomocy dla osób starszych poprzez zapewnienie opieki stałej lub czasowej;
- 1.4. Realizacja Programu Aktywni 60+;
- 1.5. Budowanie przez instytucje publiczne systemu wsparcia dla nieformalnych opiekunów niesamodzielnych osób starszych;

II. Podnoszenie kompetencji cywilizacyjnych seniorów oraz wdrażanie idei uczenia się przez całe życie

- 2.1. Opracowanie i wdrożenie systemu e-usług;
- 2.2. Niwelowanie problemu wykluczenia cyfrowego seniorów;
- 2.3. Działalność Uniwersytetu Trzeciego Wieku;

III. Wspieranie przedsięwzięć na rzecz kształtowania świadomości społecznej dotyczącej starości i procesu starzenia się

- 3.1. Prowadzenie i promocja programu edukacyjno-integracyjno-rehabilitacyjnego dla osób starszych;
- 3.2. Realizacja lokalnych działań kształtujących świadomość społeczną;
- 3.3. Budowanie lokalnej kadry tworzącej i realizującej Program Polityki Senioralnej;

**IV. Wspieranie uczestnictwa
w życiu społecznym oraz
wszelkich form aktywności**

- 4.1. Kształtowanie przestrzeni publicznej przyjaznej osobom starszym;
- 4.2. Wspieranie funkcjonowania i rozwoju organizacji zrzeszających osoby starsze, Tyskiej Rady Seniorów i innych form partycypacji społecznej osób starszych;
- 4.3. Rozwój wolontariatu na rzecz i wśród osób starszych;
- 4.4. Rozwój uczestnictwa w życiu społecznym, kulturze, działalności artystycznej, programach aktywności sportowej, rekreacyjnej oraz turystyce osób starszych;
- 4.5. Pobudzanie aktywnego uczestnictwa osób starszych na lokalnym rynku pracy;

**V. Promowanie
prozdrowotnego stylu życia
oraz wspieranie działań
służących utrzymaniu
niezależności
i zdrowia osób starszych**

- 5.1. Promowanie prozdrowotnego stylu życia wśród osób starszych służące utrzymaniu ich niezależności i zdrowia;
- 5.2. Rozwój telemedycyny i teleopieki;
- 5.3. Zmniejszanie skali zależności od innych poprzez ułatwienie dostępu do usług wzmacniających samodzielność oraz dostosowanie środowiska zamieszkania do możliwości funkcjonalnych niesamodzielnych osób starszych;

3.2. Działania służące realizacji celów programowych (wykaz działań, źródła finansowania, realizatorzy, czas realizacji, wskaźniki ewaluacyjne)

Poniższa część Programu zawiera szczegółowy opis przyjętych zagadnień programowych, stanowiących założenia polityki senioralnej miasta Tychy na lata 2020-2027. Elementy te ujęte zostały w formie celów programowych i obszarów działań składających się z konkretnych przedsięwzięć, dla których określono: źródła finansowania, realizatorów, czas realizacji oraz wskaźniki stanowiące podstawę monitoringu i ewaluacji zakresu ich realizacji.

Poszczególne zagadnienia programowe podlegały będą realizacji i wdrożeniu w okresie programowania przyjętym na lata 2020-2027. W tym czasie prowadzony będzie okresowy monitoring zakresu realizacji działań programowych oraz, po ich zakończeniu, ewaluacja wyników stanowiąca podstawę dla określenia stopnia osiągnięcia zakładanych rezultatów. Dane wskaźnikowe gromadzone będą systematycznie przez podmioty odpowiedzialne za realizację poszczególnych działań, a następnie przekazywane będą pracownikom Urzędu Miasta Tychy Wydziału Spraw Społecznych i Zdrowia w celu przeprowadzenia właściwego monitoringu i ewaluacji.

CELE PROGRAMOWE I: BUDOWANIE LOKALNEJ SIECI WSPARCIA DLA OSÓB STARSZYCH I ICH RODZIN					
OBSZAR DZIAŁANIA:	DZIAŁANIE	ŹRÓDŁO FINANSOWANIA	REALIZATORZY	CZAS REALIZACJI	WSKAŹNIK REALIZACJI DZIAŁANIA (MONITORING)
1.1. Powołanie centrum społecznościowego oraz prowadzenie sieci ośrodków wsparcia świadczących usługi społeczne	<ul style="list-style-type: none"> Uruchomienie i działalność Centrum Usług Społecznościowych 	<ul style="list-style-type: none"> Regionalny Program Operacyjny Województwa Śląskiego 2014-2020 Budżet Gminy 	<ul style="list-style-type: none"> Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej Dzienny Dom Pomocy Społecznej „Wrzos” Urząd Miasta Tychy 	<ul style="list-style-type: none"> 2020-2023 	<ul style="list-style-type: none"> Liczba beneficjentów objętych wsparciem Liczba i zakres realizowanych usług Liczba i zakres realizowanych programów/projektów Wskaźniki określone w ramach projektów
	<ul style="list-style-type: none"> Prowadzenie Ośrodków Wsparcia 	<ul style="list-style-type: none"> Budżet Gminy Środki organizacji pozarządowych 	<ul style="list-style-type: none"> Urząd Miasta Tychy organizacje pozarządowe 	<ul style="list-style-type: none"> 2020-2027 	<ul style="list-style-type: none"> Liczba beneficjentów objętych wsparciem Liczba i zakres realizowanych programów/projektów
	<ul style="list-style-type: none"> Prowadzenie klubów Senior+ 	<ul style="list-style-type: none"> Budżet Gminy Program Wieloletni Senior+ na lata 2015-2020 Środki organizacji pozarządowych 	<ul style="list-style-type: none"> Urząd Miasta Tychy organizacje pozarządowe 	<ul style="list-style-type: none"> 2020-2027 	<ul style="list-style-type: none"> Liczba beneficjentów objętych wsparciem Liczba i zakres realizowanych programów/projektów
	<ul style="list-style-type: none"> Prowadzenie Klubu Seniora w ramach projektu „Razem dla seniorów - nowe usługi społeczne w Tychach” 	<ul style="list-style-type: none"> Regionalny Program Operacyjny Województwa Śląskiego 2014-2020 	<ul style="list-style-type: none"> Fundacja Internationaler Bund Polska 	<ul style="list-style-type: none"> 2020-2022 	<ul style="list-style-type: none"> Liczba beneficjentów objętych wsparciem Liczba i zakres realizowanych programów/projektów Wskaźniki określone w ramach projektu

	<ul style="list-style-type: none"> Działalność Domów Pomocy Społecznej 	<ul style="list-style-type: none"> Budżet Gminy Budżet rządowy Środki organizacji pozarządowych Środki Unii Europejskiej 	<ul style="list-style-type: none"> Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej Urząd Miasta Tychy organizacje pozarządowe 	<ul style="list-style-type: none"> 2020-2027 	<ul style="list-style-type: none"> Liczba beneficjentów objętych wsparciem Liczba i zakres realizowanych usług Liczba i zakres realizowanych programów/projektów
	<ul style="list-style-type: none"> Działalność Dziennych Domów Pomocy Społecznej 	<ul style="list-style-type: none"> Budżet Gminy Budżet rządowy Środki organizacji pozarządowych Środki Unii Europejskiej 	<ul style="list-style-type: none"> Urząd Miasta Tychy Dzienny Dom Pomocy Społecznej „Wrzos” organizacje pozarządowe 	<ul style="list-style-type: none"> 2020-2027 	<ul style="list-style-type: none"> Liczba beneficjentów objętych wsparciem Liczba i zakres realizowanych usług Liczba i zakres realizowanych programów/projektów
	<ul style="list-style-type: none"> Prowadzenie Klubu Seniora w ramach projektu „Razem dla seniorów - nowe usługi społeczne dla seniorów w Tychach, powiecie bieruńsko - lędzińskim i Kobiórze” 	<ul style="list-style-type: none"> Regionalny Program Operacyjny Województwa Śląskiego 2014-2020 	<ul style="list-style-type: none"> Fundacja Internationaler Bund Polska 	<ul style="list-style-type: none"> 2020-2022 	<ul style="list-style-type: none"> Liczba beneficjentów objętych wsparciem Liczba i zakres realizowanych usług Liczba i zakres realizowanych programów/projektów Wskaźniki określone w ramach projektu
1.2. Rozwój poradnictwa specjalistycznego i grup samopomocowych dla osób starszych i ich rodzin w zakresie radzenia sobie z sytuacjami trudnymi	<ul style="list-style-type: none"> Animowanie i wsparcie merytoryczne powstałych grup samopomocowych w ramach działalności klubów Senior+ 	<ul style="list-style-type: none"> Budżet Gminy Program Wieloletni Senior+ na lata 2015-2020 Środki organizacji pozarządowych 	<ul style="list-style-type: none"> Urząd Miasta Tychy organizacje pozarządowe 	<ul style="list-style-type: none"> 2020-2027 	<ul style="list-style-type: none"> Liczba beneficjentów objętych wsparciem Liczba utworzonych grup samopomocowych
	<ul style="list-style-type: none"> Realizacja poradnictwa specjalistycznego dla osób w trudnej sytuacji realizowane w ramach działalności klubów Senior+ 	<ul style="list-style-type: none"> Budżet Gminy Program Wieloletni Senior+ na lata 2015-2020 Środki organizacji pozarządowych 	<ul style="list-style-type: none"> Urząd Miasta Tychy organizacje pozarządowe 	<ul style="list-style-type: none"> 2020-2027 	<ul style="list-style-type: none"> Liczba beneficjentów objętych wsparciem Liczba godzin i zakres udzielonego wsparcia
	<ul style="list-style-type: none"> Prowadzenie grupy wsparcia dla opiekunów faktycznych osób niesamodzielnich w ramach projektu „Razem dla seniorów - nowe usługi społeczne dla seniorów w Tychach, powiecie bieruńsko - lędzińskim i Kobiórze” 	<ul style="list-style-type: none"> Regionalny Program Operacyjny Województwa Śląskiego 2014-2020 	<ul style="list-style-type: none"> Fundacja Internationaler Bund Polska 	<ul style="list-style-type: none"> 2020-2022 	<ul style="list-style-type: none"> Liczba beneficjentów objętych wsparciem Liczba utworzonych grup wsparcia Liczba godzin i zakres udzielonego wsparcia Wskaźniki określone w ramach projektu
	<ul style="list-style-type: none"> Prowadzenie grupy wsparcia dla opiekunów faktycznych osób niesamodzielnich w ramach projektu „Razem dla seniorów - nowe usługi społeczne w Tychach” 	<ul style="list-style-type: none"> Regionalny Program Operacyjny Województwa Śląskiego 2014-2020 	<ul style="list-style-type: none"> Fundacja Internationaler Bund Polska 	<ul style="list-style-type: none"> 2020-2022 	<ul style="list-style-type: none"> Liczba beneficjentów objętych wsparciem Liczba utworzonych grup wsparcia Liczba godzin i zakres udzielonego wsparcia Wskaźniki określone w ramach projektu
	<ul style="list-style-type: none"> Prowadzenie nieodpłatnej pomocy prawnej 	<ul style="list-style-type: none"> Budżet Gminy Środki organizacji pozarządowych 	<ul style="list-style-type: none"> Urząd Miasta Tychy organizacje pozarządowe partnerzy prywatni 	<ul style="list-style-type: none"> 2020-2027 	<ul style="list-style-type: none"> Liczba beneficjentów objętych wsparciem Liczba godzin udzielonego wsparcia
	<ul style="list-style-type: none"> Uruchomienie Telefonu Informacyjnego „Srebrna Linia” 	<ul style="list-style-type: none"> Budżet Gminy Środki organizacji 	<ul style="list-style-type: none"> Urząd Miasta Tychy jednostki organizacyjne 	<ul style="list-style-type: none"> 2020-2027 	<ul style="list-style-type: none"> Liczba udzielonych porad Liczba godzin działalności linii

		pozarządowych	Miasta i Urzędu		
	<ul style="list-style-type: none"> Organizacja wsparcia specjalistycznego i psychologicznego 	<ul style="list-style-type: none"> Budżet Gminy Środki organizacji pozarządowych Środki Unii Europejskiej Środki własne MEGREZ Sp. z o.o. 	<ul style="list-style-type: none"> organizacje pozarządowe Urząd Miasta Tychy organizacje pozarządowe Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Tychach Ośrodek Interwencji Kryzysowej MEGREZ Sp. z o.o. 	<ul style="list-style-type: none"> 2020-2027 	<ul style="list-style-type: none"> Liczba beneficjentów objętych wsparciem Liczba godzin i zakres udzielonego wsparcia
	<ul style="list-style-type: none"> Prowadzenie działań informacyjno-edukacyjnych dotyczących radzenia sobie z sytuacjami trudnymi 	<ul style="list-style-type: none"> Budżet Gminy Budżet rządowy Środki organizacji pozarządowych Środki Unii Europejskiej Środki własne MEGREZ Sp. z o.o. 	<ul style="list-style-type: none"> Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej Urząd Miasta Tychy organizacje pozarządowe Komenda Miejska Policji w Tychach MEGREZ Sp. z o.o. 	<ul style="list-style-type: none"> 2020-2027 	<ul style="list-style-type: none"> Liczba beneficjentów objętych wsparciem Liczba godzin i zakres udzielonego wsparcia
	<ul style="list-style-type: none"> Udzielanie informacji na temat procedury i zasad postępowania orzeczniczego oraz zakresu ulg i uprawnień przysługujących osobom niepełnosprawnym 	<ul style="list-style-type: none"> Budżet Wojewody Budżet Gminy 	<ul style="list-style-type: none"> Powiatowy Zespół do spraw orzekania o Niepełnosprawności 	<ul style="list-style-type: none"> 2020-2027 	<ul style="list-style-type: none"> Liczba beneficjentów objętych wsparciem
1.3. Rozwój alternatywnych form pomocy dla osób starszych poprzez zapewnienie opieki stałej lub czasowej	<ul style="list-style-type: none"> Uruchomienie i funkcjonowanie mieszkań chronionych pobytu stałego 	<ul style="list-style-type: none"> Regionalny Program Operacyjny Województwa Śląskiego 2014-2020 Budżet Gminy 	<ul style="list-style-type: none"> Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej Urząd Miasta Tychy 	<ul style="list-style-type: none"> 2020-2023 	<ul style="list-style-type: none"> Liczba utworzonych mieszkań Liczba beneficjentów objętych wsparciem
	<ul style="list-style-type: none"> Uruchomienie i funkcjonowanie mieszkań chronionych pobytu czasowego (mieszkania wychnieniowe) 	<ul style="list-style-type: none"> Regionalny Program Operacyjny Województwa Śląskiego 2014-2020 	<ul style="list-style-type: none"> Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej Urząd Miasta Tychy 	<ul style="list-style-type: none"> 2020-2023 	<ul style="list-style-type: none"> Liczba utworzonych mieszkań Liczba beneficjentów objętych wsparciem
	<ul style="list-style-type: none"> Udzielanie schronienia dla kobiet doświadczających przemocy w rodzinie w ramach hostelu przy Ośrodku Interwencji Kryzysowej 	<ul style="list-style-type: none"> Budżet Gminy 	<ul style="list-style-type: none"> Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej Ośrodek Interwencji Kryzysowej 	<ul style="list-style-type: none"> 2020-2027 	<ul style="list-style-type: none"> Liczba utworzonych mieszkań Liczba beneficjentów objętych wsparciem
	<ul style="list-style-type: none"> Usługi opiekuńcze i asystenckie dla osób niesamodzielnych w ramach projektu „<i>Razem dla seniorów - nowe usługi społeczne w Tychach, powiecie bieruńsko-łędzkim i Kobiórze</i>” 	<ul style="list-style-type: none"> Regionalny Program Operacyjny Województwa Śląskiego 2014-2020 	<ul style="list-style-type: none"> Fundacja Internationaler Bund Polska 	<ul style="list-style-type: none"> 2020-2022 	<ul style="list-style-type: none"> Liczba beneficjentów objętych wsparciem Liczba godzin i zakres udzielonego wsparcia Wskaźniki określone w ramach projektu
	<ul style="list-style-type: none"> Realizacja usług opiekuńczych, pielęgnacyjnych i rehabilitacyjnych w ramach projektu „<i>Po ludzku, po sąsiedzku, u siebie</i>” 	<ul style="list-style-type: none"> Regionalny Program Operacyjny Województwa Śląskiego 2014-2020 Budżet Gminy 	<ul style="list-style-type: none"> Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej Urząd Miasta Tychy 	<ul style="list-style-type: none"> 2020-2023 	<ul style="list-style-type: none"> Liczba beneficjentów objętych wsparciem Liczba godzin i zakres udzielonego wsparcia Wskaźniki określone w ramach projektu
	<ul style="list-style-type: none"> Realizacja sąsiedzkich form usług opiekuńczych w ramach projektu „<i>Po ludzku, po</i>” 	<ul style="list-style-type: none"> Regionalny Program Operacyjny Województwa Śląskiego 2014-2020 	<ul style="list-style-type: none"> Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej Urząd Miasta Tychy 	<ul style="list-style-type: none"> 2020-2023 	<ul style="list-style-type: none"> Liczba beneficjentów objętych wsparciem Liczba godzin i zakres

	<i>sąsiedzku, u siebie</i>	<ul style="list-style-type: none"> Budżet Gminy 			<ul style="list-style-type: none"> udzielenego wsparcia Wskaźniki określone w ramach projektu
	<ul style="list-style-type: none"> Uruchomienie i realizacja sąsiedzkich form usług opiekuńczych dla osób niesamodzielnich 	<ul style="list-style-type: none"> Regionalny Program Operacyjny Województwa Śląskiego 2014-2020 Budżet Gminy 	<ul style="list-style-type: none"> Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej Urząd Miasta Tychy 	<ul style="list-style-type: none"> 2020-2022 	<ul style="list-style-type: none"> Liczba beneficjentów objętych wsparciem Liczba godzin i zakres udzielonego wsparcia Wskaźniki określone w ramach projektu
	<ul style="list-style-type: none"> Usługi opiekuńcze i asystenckie dla osób niesamodzielnich w ramach projektu „Razem dla seniorów - nowe usługi społeczne w Tychach” 	<ul style="list-style-type: none"> Regionalny Program Operacyjny Województwa Śląskiego 2014-2020 	<ul style="list-style-type: none"> Fundacja Internationaler Bund Polska 	<ul style="list-style-type: none"> 2020-2022 	<ul style="list-style-type: none"> Liczba beneficjentów objętych wsparciem Liczba i zakres realizowanych usług Wskaźniki określone w ramach projektu
1.4. Realizacja Programu Aktywni 60+	<ul style="list-style-type: none"> Pozyskiwanie nowych partnerów biznesowych do Programu Aktywni 60+ w obrębie gminy i Metropolii GZM 	<ul style="list-style-type: none"> Budżet Gminy 	<ul style="list-style-type: none"> Urząd Miasta Tychy 	<ul style="list-style-type: none"> 2020-2027 	<ul style="list-style-type: none"> Liczba nowych partnerów biznesowych
	<ul style="list-style-type: none"> Opracowanie i realizacji kampanii informacyjno-promocyjnej dotyczącej Programu Aktywni 60+ 	<ul style="list-style-type: none"> Budżet Gminy 	<ul style="list-style-type: none"> Urząd Miasta Tychy 	<ul style="list-style-type: none"> 2020-2027 	<ul style="list-style-type: none"> Liczba przeprowadzonych kampanii informacyjno-promocyjnej Liczba nowych beneficjentów
1.5. Budowanie przez instytucje publiczne systemu wsparcia dla opiekunów niesamodzielnich osób starszych	<ul style="list-style-type: none"> Organizacja grup wsparcia dla faktycznych opiekunów osób niesamodzielnich w ramach projektu „Po ludzku, po sąsiedzku, u siebie” 	<ul style="list-style-type: none"> Regionalny Program Operacyjny Województwa Śląskiego 2014-2020 Budżet Gminy 	<ul style="list-style-type: none"> Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej Urząd Miasta Tychy 	<ul style="list-style-type: none"> 2020-2023 	<ul style="list-style-type: none"> Liczba beneficjentów objętych wsparciem Liczba utworzonych grup wsparcia Liczba godzin i zakres udzielonego wsparcia Wskaźniki określone w ramach projektu
	<ul style="list-style-type: none"> Organizacja szkoleń dla faktycznych opiekunów osób niesamodzielnich w ramach projektu „Po ludzku, po sąsiedzku, u siebie” 	<ul style="list-style-type: none"> Regionalny Program Operacyjny Województwa Śląskiego 2014-2020 Budżet Gminy 	<ul style="list-style-type: none"> Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej Urząd Miasta Tychy 	<ul style="list-style-type: none"> 2020-2023 	<ul style="list-style-type: none"> Liczba beneficjentów objętych wsparciem Liczba zrealizowanych szkoleń Wskaźniki określone w ramach projektu
	<ul style="list-style-type: none"> Prowadzenie poradnictwa w zakresie geriatry dla opiekunów osób starszych 	<ul style="list-style-type: none"> Środki własne MEGREZ Sp. z o.o. 	<ul style="list-style-type: none"> MEGREZ Sp. z o.o. 	<ul style="list-style-type: none"> 2020-2027 	<ul style="list-style-type: none"> Liczba beneficjentów objętych wsparciem Liczba udzielonych porad
	<ul style="list-style-type: none"> Edukacja w formie instruktaży dotycząca opieki i pielęgnacji osób starszych 	<ul style="list-style-type: none"> Środki własne MEGREZ Sp. z o.o. Fundacja TZMO „Razem Zmieniamy Świat” 	<ul style="list-style-type: none"> MEGREZ Sp. z o.o. Fundacja TZMO „Razem Zmieniamy Świat” 	<ul style="list-style-type: none"> 2020-2027 	<ul style="list-style-type: none"> Liczba beneficjentów objętych wsparciem Liczba prowadzonych instruktaży
	<ul style="list-style-type: none"> Rozpowszechnianie bezpłatnych poradników „Co warto wiedzieć o chorobie Alzheimera i innych formach demencji” 	<ul style="list-style-type: none"> Środki własne MEGREZ Sp. z o.o. Fundacja TZMO „Razem Zmieniamy Świat” 	<ul style="list-style-type: none"> MEGREZ Sp. z o.o. Fundacja TZMO „Razem Zmieniamy Świat” 	<ul style="list-style-type: none"> 2020-2027 	<ul style="list-style-type: none"> Liczba rozpowszechnionych poradników
	<ul style="list-style-type: none"> Rozpowszechnianie bezpłatnych poradników „Wychodzę ze szpitala i co dalej” 	<ul style="list-style-type: none"> Środki własne MEGREZ Sp. z o.o. Fundacja TZMO „Razem 	<ul style="list-style-type: none"> MEGREZ Sp. z o.o. Fundacja TZMO „Razem Zmieniamy 	<ul style="list-style-type: none"> 2020-2027 	<ul style="list-style-type: none"> Liczba rozpowszechnionych poradników

		Zmieniamy Świat"	Świat"		
CELE PROGRAMOWE II: PODNOSZENIE KOMPETENCJI CYWILIZACYJNYCH SENIORÓW ORAZ WDRAŻANIE IDEI UCZENIA SIĘ PRZEZ CAŁE ŻYCIE					
Obszar działania:	Działanie	Źródło finansowania	REALIZATORZY	Czas realizacji	
2.1. Opracowanie i wdrożenie systemu e-usług	<ul style="list-style-type: none"> Utrzymanie i rozwój tyskiego portalu informacyjno - płatniczego eUrząd, platformy ibok, oraz platformy razemtychy 	<ul style="list-style-type: none"> Budżet Gminy Europejski Fundusz Rozwoju Regionalnego w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Śląskiego 	<ul style="list-style-type: none"> Urząd Miasta Tychy 	<ul style="list-style-type: none"> 2020-2027 	<ul style="list-style-type: none"> Liczba utrzymanych platform
	<ul style="list-style-type: none"> Realizacja szkoleń dla osób starszych z zakresu korzystania z tyskiego portalu informacyjno - płatniczego eUrząd 	<ul style="list-style-type: none"> Budżet Gminy Środki Unii Europejskiej 	<ul style="list-style-type: none"> Urząd Miasta Tychy 	<ul style="list-style-type: none"> 2020-2027 	<ul style="list-style-type: none"> Liczba beneficjentów objętych wsparciem Liczba godzin i zakres zrealizowanych szkoleń
	<ul style="list-style-type: none"> Utrzymanie i rozwój systemu „NaTYCHmiastowy” sms 	<ul style="list-style-type: none"> Budżet Gminy 	<ul style="list-style-type: none"> Urząd Miasta Tychy 	<ul style="list-style-type: none"> 2020-2027 	<ul style="list-style-type: none"> Liczba wysłanych wiadomości
2.2. Niwelowanie problemu wykluczenia cyfrowego seniorów	<ul style="list-style-type: none"> Realizacja kursów i szkoleń z zakresu obsługi urządzeń multimedialnych oraz korzystania z e-usług i możliwości wykorzystania ICT 	<ul style="list-style-type: none"> Budżet Gminy Środki Unii Europejskiej 	<ul style="list-style-type: none"> Urząd Miasta Tychy jednostki organizacyjne Miasta i Urzędu organizacja pozarządowe Uniwersytet Trzeciego wieku 	<ul style="list-style-type: none"> 2020-2027 	<ul style="list-style-type: none"> Liczba beneficjentów objętych wsparciem Liczba godzin zrealizowanych szkoleń
	<ul style="list-style-type: none"> Zapewnienie dostępu do stanowisk wyposażonych w sprzęt multimedialny i Internet 	<ul style="list-style-type: none"> Budżet Gminy Środki Unii Europejskiej Budżet rządowy 	<ul style="list-style-type: none"> Urząd Miasta Tychy jednostki organizacyjne Miasta i Urzędu Uniwersytet Trzeciego Wiek Powiatowy Urząd Pracy organizacja pozarządowe 	<ul style="list-style-type: none"> 2020-2027 	<ul style="list-style-type: none"> Liczba udostępnionych stanowisk wyposażonych w sprzęt multimedialny i Internet
	<ul style="list-style-type: none"> Prowadzenie spotkań profilaktyczno-informacyjnych z zakresu bezpieczeństwa i zagrożeń w cyberprzestrzeni 	<ul style="list-style-type: none"> Budżet rządowy 	<ul style="list-style-type: none"> Komenda Miejska Policji w Tychach 	<ul style="list-style-type: none"> 2020-2027 	<ul style="list-style-type: none"> Liczba beneficjentów objętych wsparciem Liczba zrealizowanych spotkań
2.3. Działalność Uniwersytetu Trzeciego Wiek	<ul style="list-style-type: none"> Prowadzenie bieżącej działalności UTW służącej wdrażaniu idei uczenia się przez całe życie 	<ul style="list-style-type: none"> Budżet Gminy Środki Unii Europejskiej 	<ul style="list-style-type: none"> Uniwersytet Trzeciego Wiek 	<ul style="list-style-type: none"> 2020-2027 	<ul style="list-style-type: none"> Liczba beneficjentów objętych wsparciem Liczba i zakres realizowanych programów/projektów
CELE PROGRAMOWE III: WSPIERANIE PRZEDSIĘWZIĘĆ NA RZECZ KSZTAŁTOWANIA ŚWIADOMOŚCI SPOŁECZNEJ DOTYCZĄCEJ STAROŚCI I PROCESU STARZENIA SIĘ					
Obszar działania:	Działanie	Źródło finansowania	REALIZATORZY	Czas realizacji	
3.1. Prowadzenie i promocja programu edukacyjno-integracyjno-rehabilitacyjnego dla osób starszych	<ul style="list-style-type: none"> Kontynuacja realizacji Programu edukacyjno-integracyjno-rehabilitacyjnego dla osób starszych 	<ul style="list-style-type: none"> Budżet Gminy Środki organizacji pozarządowych 	<ul style="list-style-type: none"> Urząd Miasta Tychy jednostki organizacyjne Miasta i Urzędu organizacja pozarządowe 	<ul style="list-style-type: none"> 2020-2027 	<ul style="list-style-type: none"> Liczba beneficjentów objętych wsparciem Liczba i zakres realizowanych programów/projektów
	<ul style="list-style-type: none"> Promocja działań realizowanych w ramach Programu edukacyjno-integracyjno-rehabilitacyjnego dla osób starszych 	<ul style="list-style-type: none"> Budżet Gminy Środki organizacji pozarządowych 	<ul style="list-style-type: none"> Urząd Miasta Tychy jednostki organizacyjne Miasta i Urzędu organizacja 	<ul style="list-style-type: none"> 2020-2027 	<ul style="list-style-type: none"> Liczba działań promujących Program

			pozarządowe		
3.2. Realizacja lokalnych działań kształtujących świadomość społeczną	<ul style="list-style-type: none"> • Prowadzenie spotkań profilaktycznych z osobami starszymi 	<ul style="list-style-type: none"> • Budżet rządowy • Budżet Gminy • Środki Unii Europejskiej 	<ul style="list-style-type: none"> • Komenda Miejska Policji w Tychach • Straż Miejska • Straż Pożarna • Urząd Miasta Tychy • jednostki organizacyjne Miasta i Urzędu 	<ul style="list-style-type: none"> • 2020-2027 	<ul style="list-style-type: none"> • Liczba beneficjentów objętych wsparciem • Liczba zrealizowanych spotkań
	<ul style="list-style-type: none"> • Opracowanie i realizacja kampanii informacyjno-edukacyjnych na rzecz kształtowania pozytywnego wizerunku osób starszych 	<ul style="list-style-type: none"> • Budżet Gminy • Środki Unii Europejskiej 	<ul style="list-style-type: none"> • Urząd Miasta Tychy • jednostki organizacyjne Miasta i Urzędu • Tyska Rada Seniorów • organizacja pozarządowe 	<ul style="list-style-type: none"> • 2020-2027 	<ul style="list-style-type: none"> • Liczba zrealizowanych kampanii informacyjno-edukacyjnych
	<ul style="list-style-type: none"> • Opracowanie i realizacja kampanii informacyjno-edukacyjnych na rzecz kształtowania świadomości społecznej dotyczącej starości i procesu starzenia się 	<ul style="list-style-type: none"> • Budżet Gminy • Środki Unii Europejskiej 	<ul style="list-style-type: none"> • Urząd Miasta Tychy • jednostki organizacyjne Miasta i Urzędu • Tyska Rada Seniorów • organizacja pozarządowe 	<ul style="list-style-type: none"> • 2020-2027 	<ul style="list-style-type: none"> • Liczba zrealizowanych kampanii informacyjno-edukacyjnych
	<ul style="list-style-type: none"> • Opracowanie i rozpowszechnianie „Tyskiego Informatora dla seniorów” 	<ul style="list-style-type: none"> • Budżet Gminy • Środki Unii Europejskiej 	<ul style="list-style-type: none"> • Urząd Miasta Tychy • jednostki organizacyjne Miasta i Urzędu • Tyska Rada Seniorów 	<ul style="list-style-type: none"> • 2020-2027 	<ul style="list-style-type: none"> • Liczba rozpowszechnionych informatorów
	<ul style="list-style-type: none"> • Kontynuacja akcji „Koperta życia” 	<ul style="list-style-type: none"> • Budżet Gminy • Środki Unii Europejskiej 	<ul style="list-style-type: none"> • Urząd Miasta Tychy • jednostki organizacyjne Miasta i Urzędu • Tyska Rada Seniorów 	<ul style="list-style-type: none"> • 2020-2027 	<ul style="list-style-type: none"> • Liczba rozpowszechnionych „Kopert życia”
3.3. Budowanie lokalnej kadry tworzącej i realizującej Program Polityki Senioralnej	<ul style="list-style-type: none"> • Organizacja sieciujących spotkań podmiotów realizujących Program Polityki Senioralnej dla miasta Tychy 	<ul style="list-style-type: none"> • Budżet Gminy; • Środki Unii Europejskiej 	<ul style="list-style-type: none"> • Urząd Miasta Tychy • organizacje pozarządowe 	<ul style="list-style-type: none"> • 2020-2027 	<ul style="list-style-type: none"> • Liczba podmiotów uczestniczących w spotkaniach • Liczba zorganizowanych spotkań
	<ul style="list-style-type: none"> • Podnoszenie kompetencji lokalnej kadry tworzącej i realizującej Program Polityki Senioralnej 	<ul style="list-style-type: none"> • Budżet Gminy • Budżet rządowy • Środki Unii Europejskiej • Środki własne MEGREZ Sp. z o.o. 	<ul style="list-style-type: none"> • Urząd Miasta Tychy • jednostki organizacyjne Miasta i Urzędu • podmioty zewnętrzne 	<ul style="list-style-type: none"> • 2020-2027 	<ul style="list-style-type: none"> • Liczba i zakres działań podnoszących kompetencje lokalnej kadry
CELE PROGRAMOWE IV: Wspieranie uczestnictwa w życiu społecznym oraz wszelkich form aktywności					
Obszar działania:	Działanie	Źródło finansowania	Realizatorzy	Czas realizacji	
4.1. Kształtowanie przestrzeni publicznej przyjaznej osobom starszym	<ul style="list-style-type: none"> • Likwidacja barier architektonicznych i urbanistycznych w budynkach i przestrzeni publicznej 	<ul style="list-style-type: none"> • Budżet Gminy • Budżet rządowy • Środki Unii Europejskiej 	<ul style="list-style-type: none"> • Urząd Miasta Tychy • Miejski Zarząd Budynków Mieszkalnych Zakład Budżetowy • Miejski Zarząd Ulic i Mostów w Tychach 	<ul style="list-style-type: none"> • 2020-2027 	<ul style="list-style-type: none"> • Liczba zlikwidowanych barier architektonicznych i urbanistycznych w budynkach i przestrzeni publicznej

	<ul style="list-style-type: none"> • Tworzenie i rozbudowa wielopokoleniowych stref aktywności 	<ul style="list-style-type: none"> • Budżet Gminy • Budżet rządowy • Środki Unii Europejskiej 	<ul style="list-style-type: none"> • Urząd Miasta Tychy • Miejski Zarząd Budynków Mieszkalnych Zakład Budżetowy • Wspólnoty mieszkaniowe • Tyski Zakład Usług Komunalnych 	<ul style="list-style-type: none"> • 2020-2027 	<ul style="list-style-type: none"> • Liczba utworzonych i rozbudowanych wielopokoleniowych stref aktywności
4.2. Wsparcie funkcjonowania i rozwoju organizacji zrzeszających osoby starsze, Tyskiej Rady Seniorów i innych form partycypacji społecznej osób starszych	<ul style="list-style-type: none"> • Wsparcie bieżącego funkcjonowania Tyskiej Rady Seniorów w zakresie realizacji celów statutowych 	<ul style="list-style-type: none"> • Budżet Gminy • Budżet rządowy • Środki Unii Europejskiej 	<ul style="list-style-type: none"> • Urząd Miasta Tychy • organizacje pozarządowe 	<ul style="list-style-type: none"> • 2020-2027 	<ul style="list-style-type: none"> • Zakres udzielonego wsparcia
	<ul style="list-style-type: none"> • Wsparcie organizacji porządkowych w kierunku podejmowania działalności na rzecz osób starszych 	<ul style="list-style-type: none"> • Budżet Gminy • Środki Unii Europejskiej 	<ul style="list-style-type: none"> • Urząd Miasta Tychy • organizacje pozarządowe 	<ul style="list-style-type: none"> • 2020-2027 	<ul style="list-style-type: none"> • Zakres udzielonego wsparcia
	<ul style="list-style-type: none"> • Wydawanie magazynu/publikacji senioralnych redagowanych z udziałem seniorów o charakterze informacyjno-publicystycznym 	<ul style="list-style-type: none"> • Budżet Gminy • Budżet rządowy • Unii Europejskiej 	<ul style="list-style-type: none"> • Urząd Miasta Tychy • organizacje pozarządowe 	<ul style="list-style-type: none"> • 2020-2027 	<ul style="list-style-type: none"> • Liczba publikacji
4.3. Rozwój wolontariatu na rzecz i wśród osób starszych	<ul style="list-style-type: none"> • Opracowanie i realizacja kampanii informacyjno-edukacyjnych służących rozwojowi wolontariatu na rzecz i wśród osób starszych oraz współpracy międzypokoleniowej 	<ul style="list-style-type: none"> • Budżet Gminy • Budżet rządowy • Środki Unii Europejskiej • Środki organizacji pozarządowych 	<ul style="list-style-type: none"> • Urząd Miasta Tychy • Jednostki organizacyjne Miasta i Urzędu • Tyska Rada Seniorów • organizacje pozarządowe 	<ul style="list-style-type: none"> • 2020-2027 	<ul style="list-style-type: none"> • Liczba zrealizowanych kampanii informacyjno-edukacyjnych
	<ul style="list-style-type: none"> • Włączenie osób starszych do udziału w działaniach na rzecz integracji społeczności lokalnej 	<ul style="list-style-type: none"> • Budżet Gminy • Budżet rządowy • Środki Unii Europejskiej • Środki organizacji pozarządowych 	<ul style="list-style-type: none"> • Urząd Miasta Tychy • jednostki organizacyjne Miasta i Urzędu • Tyska Rada Seniorów • organizacja pozarządowe 	<ul style="list-style-type: none"> • 2020-2027 	<ul style="list-style-type: none"> • Liczba seniorów (wolontariuszy) zaangażowanych w realizację działań w rzecz społeczności lokalnej
4.4. Rozwój uczestnictwa w życiu społecznym, kulturze, działalności artystycznej, programach aktywności sportowej, rekreacyjnej oraz turystyce osób starszych	<ul style="list-style-type: none"> • Rozwój oferty uczestnictwa w życiu społecznym, kulturze, działalności artystycznej, programach aktywności sportowej, rekreacyjnej oraz turystyce osób starszych 	<ul style="list-style-type: none"> • Budżet Gminy • Budżet rządowy • Środki Unii Europejskiej • Środki organizacji pozarządowych 	<ul style="list-style-type: none"> • Urząd Miasta Tychy • jednostki organizacyjne Miasta i Urzędu • Tyska Rada Seniorów • Miejskie Centrum Kultury w Tychach • Miejska Biblioteka Publiczna • Miejski Ośrodek Sportu i Rekreacji • Teatr Mały • Muzeum Miejskie w Tychach • Wodny Park Tychy • Uniwersytet Trzeciego Wieku • organizacja 	<ul style="list-style-type: none"> • 2020-2027 	<ul style="list-style-type: none"> • Liczba i zakres przedsięwzięć tworzących ofertę dla seniorów

			pozarządowe • partnerzy Programu Aktywni 60+		
4.5. Pobudzenie aktywnego uczestnictwa osób starszych na rynku pracy	• Realizacja programu „Praca dla Seniora”	• Budżet Gminy • Budżet rządowy • Środki Unii Europejskiej	• Powiatowy Urząd Pracy	• 2020-2027	• Liczba beneficjentów objętych wsparciem
	• Prowadzenie działań informacyjno-edukacyjnych dotyczących możliwości utrzymania i wznowienia aktywności zawodowej osób starszych	• Budżet Gminy • Budżet rządowy • Środki Unii Europejskiej	• Powiatowy Urząd Pracy	• 2020-2027	• Liczba beneficjentów objętych wsparciem
	• Prowadzenie kampanii informacyjno-promocyjnych wśród pracodawców dot. możliwości ponownego wykorzystania potencjału zawodowego osób starszych ze szczególnym uwzględnieniem elastycznych form zatrudnienia	• Budżet Gminy • Budżet rządowy • Środki Unii Europejskiej	• Powiatowy Urząd Pracy	• 2020-2027	• Liczba kampanii informacyjno-promocyjnych
CELE PROGRAMOWE V: Promowanie prozdrowotnego stylu życia oraz wspieranie działań służących utrzymaniu niezależności i zdrowia osób starszych					
Obszar działania:	Działanie	Źródło finansowania	Realizatorzy	Czas realizacji	
5.1. Promowanie prozdrowotnego stylu życia wśród osób starszych służące utrzymaniu ich niezależności i zdrowia	• Realizacja wykładów, kursów, szkoleń dotyczących prozdrowotnego stylu życia	• Budżet Gminy • Budżet rządowy • Środki Unii Europejskiej	• Urząd Miasta Tychy • MEGREZ Sp. z o.o.	• 2020-2027	• Liczba beneficjentów objętych wsparciem • Liczba i zakres zorganizowanych form wsparcia
	• Realizacja kampanii społeczno-informacyjnych dotyczących świadczeń profilaktycznych	• Budżet Gminy • Budżet rządowy • Środki Unii Europejskiej	• Urząd Miasta Tychy • MEGREZ Sp. z o.o.	• 2020-2027	• Liczba zrealizowanych kampanii
	• Realizacji programów prozdrowotnych i profilaktycznych	• Budżet Gminy	• Urząd Miasta Tychy	• 2020-2027	• Liczba beneficjentów objętych wsparciem • Liczba i zakres zrealizowanych programów
5.2. Rozwój telemedycyny i teleopieki	• Realizacja usługi teleopieki w ramach projektu „Po ludzku, po sąsiedzku, u siebie”	• Regionalny Program Operacyjny Województwa Śląskiego 2014-2020 • Budżet Gminy	• Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej • Urząd Miasta Tychy	• 2020-2023	• Liczba beneficjentów objętych wsparciem • Liczba i zakres realizowanych usług • Wskaźniki określone w ramach projektu
	• Opracowanie i wdrożenie kompleksowego Systemu Teleopieki z wykorzystaniem innowacyjnych technologii telemedycznych	• Regionalny Program Operacyjny Województwa Śląskiego 2021-2027	• Urząd Miasta Tychy	• 2021-2027	• Liczba beneficjentów objętych wsparciem • Liczba i zakres realizowanych usług • Wskaźniki określone w ramach projektu
	• Realizacja usługi teleopieki w ramach projektu „Razem dla seniorów - nowe usługi społeczne w Tychach”	• Regionalny Program Operacyjny Województwa Śląskiego 2014-2020	• Fundacja Internationaler Bund Polska	• 2020-2022	• Liczba beneficjentów objętych wsparciem • Liczba i zakres realizowanych usług • Wskaźniki określone w ramach projektu

	<ul style="list-style-type: none"> Realizacja usługi teleopieki w ramach projektu „Razem dla seniorów - nowe usługi społeczne w Tychach, powiecie bieruńsko-łędzińskim i Kobiórze” 	<ul style="list-style-type: none"> Regionalny Program Operacyjny Województwa Śląskiego 2014-2020 	<ul style="list-style-type: none"> Fundacja Internationaler Bund Polska 	<ul style="list-style-type: none"> 2020-2022 	<ul style="list-style-type: none"> Liczba beneficjentów objętych wsparciem Liczba i zakres realizowanych usług Wskaźniki określone w ramach projektu
5.3. Zmniejszanie skali zależności od innych poprzez ułatwienie dostępu do usług wzmacniających samodzielność oraz dostosowanie środowiska zamieszkania do możliwości funkcjonalnych niesamodzielnymi osób starszych	<ul style="list-style-type: none"> Adaptacja lokali z przeznaczeniem na mieszkania dla osób starszych oraz starszych z niepełnosprawnością 	<ul style="list-style-type: none"> Budżet Gminy Budżet rządowy Środki Unii Europejskiej Środki zewnętrzne (Bank Gospodarstwa Krajowego) 	<ul style="list-style-type: none"> Urząd Miasta Tychy Miejski Zarząd Budynków Mieszkalnych Zakład Budżetowy 	<ul style="list-style-type: none"> 2020-2027 	<ul style="list-style-type: none"> Liczba utworzonych mieszkań Liczba beneficjentów objętych wsparciem
	<ul style="list-style-type: none"> Realizacja usługi „Złotej rączki” dla seniorów 	<ul style="list-style-type: none"> Budżet Gminy Środki organizacji pozarządowych 	<ul style="list-style-type: none"> Urząd Miasta Tychy jednostki organizacyjne Miasta i Urzędu organizacje pozarządowe 	<ul style="list-style-type: none"> 2020-2027 	<ul style="list-style-type: none"> Liczba beneficjentów objętych wsparciem Liczba zrealizowanych usług